Arkadij a Boris Strugačtí

Brouk v mraveništi

Přeložil Jaroslav Piskáček, 1979

digitalizoval Jossarian

Přeložil Jaroslav Piskáček
© časopis Znanije-sila, 1979
Translation © Jaroslav Piskáček, 1979

ISBN 80-7022-920-1

U dveří stála
zvířátka malá,
stříleli do nich
a bylo po nich.

(Veršíky malého chlapce)

1. června 78

PRACOVNÍK KOMKONU–2 MAXIM KAMMERER

Ve 13.17 si mě zavolal Admirál. Nezvedl ke mně hlavu, takže jsem viděl jen jeho holou lebku pokrytou bledými stařeckými pihami — to bylo známkou nejvyššího rozrušení a nespokojenosti. Naštěstí ne se mnou.

„Posaď se.“

Usedl jsem.

„Bude nutné najít jednoho člověka,“ řekl a najednou se odmlčel. Nadlouho. Na čele mu naskočily hněvivé vrásky. Odfrkl. Vypadalo to, jako by ho vlastni slova nebyla uspokojila. Snad formou, snad obsahem. Admirál zbožňuje absolutně přesné informace.

„Koho konkrétně?“ zeptal jsem se, abych ho vyvedl z jeho filozofické strnulosti.

„Lva Vjačeslavoviče Abalkina. Progresora. Předevčírem se vypravil na Zemi z polární základny na Sarakši. Na Zemi se nepřihlásil k registraci. Musíš ho najít.“

Znovu se odmlčel a teprve nyní ke mně pozvedl kulaté, nepřirozeně zelené oči. Vypadal ustaraně a já jsem pochopil, že jde o vážnou věc.

Progresor, který se po návratu na Zemi neobtěžuje přihlásit se k registraci, je sice — přísně vzato — narušitelem pořádku, ale aby se kvůli tomu začala jeho osobou zabývat naše komise, navíc samotný Admirál, to tedy ne. A přitom Admirál byl tak zjevně znepokojen, že jsem čekal, že se v nejbližším okamžiku opře o opěradlo křesla, dokonce s jakousi úlevou vzdychne a zabručí: No nic, promiň. Já si to vezmu sám... I to už se stávalo. Zřídka, ale stávalo.

„Máme důvody předpokládat,“ řekl Admirál, „že se Abalkin skrývá.“

Ještě tak před patnácti lety bych se byl dychtivě zeptal: Před kým? Ale od té doby nás dělí už patnáct let a čas dychtivých otázek dávno odnesla voda.

„Najdeš ho a podáš mi zprávu,“ pokračoval Admirál. „Rozhodně s ním nenavazuj osobní styk. Najít, zařídit sledování a podat mi zprávu. Nic víc a nic míň.“

Pokusil jsem se odbýt celou záležitost solidním, chápavým pokývnutím, ale Admirál se na mě díval tak upřeně, že jsem k tomu raději přidal úmyslně pomalé a soustředěné opakování rozkazu.

„Mám ho objevit, zařídit sledování a podat vám zprávu. V žádném případě se nepokoušet ho zadržet, neukazovat se mu na očích, tím méně pak s ním navazovat rozhovory.“

„Ano,“ řekl Admirál. „A teď dál.“

Sáhl do postranní zásuvky stolu, kde každý normální pracovník naší komise má informační krystalotéku, a vytáhl odtamtud jakýsi rozměrný předmět, jehož pojmenování mí nejdřív vytanulo v chontijštině — „zakkurapija“, což v doslovném překladu znamená „schránka na dokumenty“. A teprve když tuto schránku položil před sebe na stůl a zkřížil na ní dlouhé kloubnaté prsty, ujelo mi:

„Desky na papíry!“

„Nerozptyluj se,“ řekl Admirál přísně. „Poslouchej pozorně. Nikdo v komisi neví, že se o toho člověka zajímám. A taky to vědět nesmí. Takže pracovat budeš sám. Bez pomocníků. Velení skupiny předáš Klaudiovi a zodpovídat se budeš mně, jedině mně. A žádné výjimky.“

Po pravdě řečeno — tohle mě ohromilo. Něco takového se ještě nestalo. Na Zemi jsem se s takovým stupněm utajenosti zatím nikdy nesetkal. A mám-li být upřímný, nedovedl jsem si ani představit, že je něco takového vůbec možné. Proto jsem si dovolil poměrně hloupou otázku:

„Co to znamená — žádné výjimky?“

„Žádné — to v tomto případě znamená žádné. Existuje ještě pár lidí, kteří o téhle záležitosti vědí, ale protože se s nimi nikdy nesetkáš, víme o ní prakticky jen my dva. Samozřejmě, během pátrání budeš muset mluvit s mnoha lidmi. Pokaždé budeš používat nějaké legendy. Ovšem legendy si laskavě obstarej sám. Bez legendy budeš mluvit jen se mnou.“

„Ano, Admirále,“ řekl jsem odevzdaně.

„Dále,“ pokračoval. „Budeš patrně muset začít od jeho styků. Všechno, co o jeho dosavadních stycích víme, je tady.“ Zaťukal prstem na desky. „Není toho zrovna moc, ale jako začátek to stačí. Vem si to.“

Převzal jsem desky. Ani s tímhle jsem se na Zemi ještě nesetkal. Desky z matové plastické hmoty byly sepnuty kovovým zámečkem a na vrchní straně byl vyražen karmínový nápis: LEV VJAČESLAVOVIČ ABALKIN. A dole, neznámo proč — 07.

„Poslyšte, Admirále,“ zeptal jsem se, „proč jsou v téhle podobě?“

„Protože v jiné podobě tyto materiály neexistují," odpověděl odměřeně. „Mimochodem, kopírovat na krystaly zakazuji. Máš ještě nějaké dotazy?"

To samozřejmě nebyla výzva, abych kladl otázky. Jen drobné popíchnutí. V této fázi bych mohl mít samozřejmě spoustu otázek, ale dokud se neseznámím s obsahem desek, nemělo by smysl je klást. Přesto však jsem si dvě dovolil.

„Termín?"

„Pět dní. Ne víc."

To v žádném případě nestihnu, pomyslel jsem si.

„Mohu si být jist, že je skutečně na Zemi?"

„Můžeš."

Vstal jsem, že odejdu, ale Admirál mě ještě nepropustil. Díval se na mě z křesla pronikavýma zelenýma očima a panenky se mu zužovaly a rozšiřovaly jako kocourovi. Musel samozřejmě vidět, že tímto úkolem nejsem ani trochu nadšen, že mi připadá nejen podivný, ale mírně řečeno hloupý. Ovšem měl zřejmě důvody, pro které mi nemohl povědět víc, než pověděl. A přitom mě nechtěl propustit dřív, dokud ještě aspoň něco neřekne.

„Pamatuješ si," řekl konečně, „na planetě zvané Sarakš se jakýsi muž přezdívaný Poutník honil za čiperným holobrádkem zvaným Mak..."

Pamatoval jsem se.

„Tak podívej," řekl Admirál. „Poutník tenkrát nepřišel včas. My dva teď ovšem musíme. Protože tahle planeta se nejmenuje Sarakš, ale Země. A Lev Abalkin není holobrádek."

„Ráčíte se vyjadřovat v hádankách, šéfe," řekl jsem, abych zakryl neklid, který se mě náhle zmocnil.

„Pusťte se do práce," řekl Admirál.

1. června 78

NĚKOLIK ÚDAJŮ O PROGRESOROVI LVU ABALKINOVI

Andrej a Sandro na mě čekali a zhrozili se, když jsem jim sdělil, že teď budou podřízeni Klaudiovi. Dokonce se pokusili o odpor, ale jakmile jsem na ně ve svém nepomíjejícím rozrušení zařval, rychle se vytratili, jen na odchodu uraženě brumlali a vrhali na desky nedůvěřivé, znepokojené pohledy. Tyto pohledy ve mně vyvolaly novou, naprosto neočekávanou starost: kde teď budu tuhle obludnou „schránku na dokumenty" přechovávat?

Sedl jsem si ke stolu, položil desky před sebe a mechanicky jsem sklouzl pohledem na registrátor. Za pouhou čtvrthodinku, kterou jsem strávil u

Admirála, mi přišlo sedm hlášení. Přiznáni se, s potěšením jsem převedl veškerou svou služební agendu na Klaudia. Pak jsem se věnoval deskám.

Jak jsem očekával, nebylo v nich nic než papíry. Dvě stě třiasedmdesát očíslovaných lístků různé barvy, různé kvality, různého formátu a různé zachovalosti. Nesetkal jsem se s papírem už dobrých dvacet let, takže první, co mě napadlo, bylo zasunout celou tu hromadu do translačního přístroje, ale samozřejmě jsem se včas vzpamatoval. Když papír, tak papír. Konečně, proč ne?

Všechny lístky byly velice nešikovně, ale pevně sepjaty vtipným kovovým zařízením s magnetickými sponkami, takže jsem si teprve po chvíli všiml docela obyčejného rádiového blanketu zasunutého pod horní svorku. Tento radiogram dostal Admirál dnes, šestnáct minut předtím, než si mě zavolal. Stálo v něm:

01.00 — 13.01 — SLON POUTNÍKOVI

NA NÁŠ DOTAZ O TRISTANOVI Z 01.06. V 07.11 OZNAMUJI: 31.05 V 19.34 DOŠLA INFORMACE VELITELE ZÁKLADNY SARAKŠ-2. CITUJI: ODHALEN GURON (ABALKIN? ŠIFRANT ŠTÁBU FLOTILY „C“ OSTROVNÍ ŘÍŠE). 28.05. TRISTAN (LOFFENFELD? AMBULANTNÍ LÉKAŘ ZÁKLADNY) ODLETĚL NA PRAVIDELNOU LÉKAŘSKOU PROHLÍDKU GURONA. DNES 29.05 V 17.13 SE VRÁTIL NA JEHO ČLUNU NA ZÁKLADNU GURON. PODLE JEHO SLOV BYL TRISTAN ZA NEJASNÝCH OKOLNOSTI DOPADEN A ZABIT KONTRAROZVĚDKOU ŠTÁBU FLOTILY „C“. PŘI POKUSU ZACHRÁNIT TRISTANOVO TĚLO A DOPRAVIT JE NA ZÁKLADNU SE GURON PROZRADIL. ZACHRÁNIT TĚLO SE MU NEPODAŘILO. PŘI PROBÍJENI GURON FYZICKY NEUTRPĚL, ALE JE NA POKRAJI PSYCHICKÉHO VYČERPÁNI. NA SVOU NALÉHAVOU ŽÁDOST ODLÉTÁ NA ZEMI LINKOVÝM SPOJEM 611. KONEC CITÁTU.

INFORMACE: 611 DORAZILA NA ZEMI 30.05. VE 22.321 ABALKIN SE S KOMKONEM NESPOJIL! NA ZEMI NENÍ DO DNEŠNÍHO DNE VE 12.53 REGISTROVÁN. NA ZASTÁVKÁCH LINKY 611 (PANDORA, LÁZNĚ) K TÉMUŽ DATU ROVNĚŽ REGISTROVÁN NENÍ. SLON.

Progresoři. Ano. Přiznám se zcela otevřeně, že nemám progresory rád, ačkoli jsem zřejmě sám byl jedním z prvních progresorů ještě v době, kdy se tohoto označení používalo výhradně v teoretických úvahách. Ostatně musím poznamenat, že ve svém vztahu k progresorům vůbec nejsem origi-

nální. Není divu — drtivá většina pozemšťanů zcela organicky není schopna pochopit, že nastávají situace, kdy je kompromis vyloučen. Buď oni mne, nebo já je — a není čas na úvahy, která strana je v právu. Normálnímu pozemšťanovi to zní barbarsky a já takového člověka plně chápu, sám jsem byl přece takový, než jsem se dostal na Sarakš. Velice dobře si vzpomínám, jaké to je, když musíš jakéhokoli nositele rozumu apriorně považovat za bytost sobě morálně rovnou a nesmíš si ani na okamžik připustit otázku, zda je tato bytost horší nebo lepší než ty, i kdyby se její etika a morálka od tvých sebevíc odlišovaly ...

Tady už nestačí teoretická průprava, kondicionované modelování — člověk sám musí projít morálním bahnem, ledacos spatřit na vlastní oči, pořádně se spálit a nashromáždit nejednu desítku nechutných vzpomínek, aby konečně pochopil, nebo dokonce nejen pochopil, nýbrž přímo vpravil do svého světového názoru tuto myšlenku, kdysi velmi běžnou: na světě existují nositelé rozumu, kteří jsou mnohem horší než ty, i kdybys byl jakýkoli... Teprve pak získává člověk schopnost rozlišovat cizí a vlastní, okamžitě se rozhodovat ve spletitých situacích, nachází odvahu nejdřív jednat a pak teprve o svém činu uvažovat.

Podle mne je v tomhle pravá podstata progresora — umění nekompromisně dělit na svoje a cizí. Právě pro toto umění se k nim doma chovají s bázlivým nadšením, s nadšenou bázlivostí a s poněkud štítivou opatrností. S tím se nedá nic dělat. Musíme trpět — my i oni. Protože buď budou existovat progresoři, nebo nemá cenu, aby Země strkala nos do mimozemských záležitostí... Mimochodem, my v Komkonu-2 se progresory zabýváme dost zřídka.

Přečetl jsem si radiogram a pak jsem si ho pozorně pročetl znovu. Ukazuje se, že Admirál se zajímá především o jakéhosi Tristana, alias Loffenfelda. Aby se o tom Tristanovi něco dověděl, neváhal osobně vstát děsně brzy ráno a nežinýroval se vytáhnout z postele našeho Slona, o němž je všem známo, že uléhá teprve za kuropění...

Ještě jedna zvláštnost — řekl bych, že předem věděl, jaká bude odpověď. Stačila mu čtvrthodina, aby se rozhodl zahájit pátrám po Abalkinovi a připravil mi desky s jeho dokumenty. Skoro bych věřil, že už ty desky měl po ruce ...

A co je nejpodivnější: Abalkin je samozřejmě poslední člověk, který viděl alespoň Tristanovu mrtvolu, ale jestliže Admirál potřebuje Abalkina jen jako svědka v případu Tristan, k čemu vlastně bylo ono zlověstné podobenství o jakémsi Poutníkovi a jakémsi holobrádkovi?

Samozřejmě, nějaké verze jsem si vytvořil. Snad dvacet. A mezi nimi jako oslnivý diamant zajiskřila například tato: Gurona-Abalkina získala na

svou stranu říšská špionáž, proto zabil Tristana-Loffenfelda a skrývá se na Zemi, protože dostal za úkol proniknout do řad členů světové rady ...

Ještě jednou jsem přečetl radiogram a odložil ho. Dobrá. List č. 1. Abalkin Lev Vjačeslavovič. Kódové číslo tolik a tolik. Genetický kód takový a takový. Narozen 6. října 38. Vzdělám: internátní škola 241, Syktyvkar. Učitel: Sergej Pavlovič Fedosejev. Odbornost: škola progresorů č. 3 (Evropa). Pečovatel: Ernst-Julius Horn. Profesionální záliby: zoopsychologie, divadlo, etnolingvistika. Profesionální předpoklady: zoopsychologie, teoretická xenologie. Činnost: únor—září 58 diplomová praxe, planeta Sarakš, pokus o kontakt s rasou Hlaváků v přirozeném prostředí...

Tady jsem se zarazil. Ale podívejme! Vždyť já se na něho asi pamatuji! Správně, bylo to v osmapadesátém. Přijela jich celá parta — Komov, Rowlingson, Marta... a ten zakaboněný mladý praktikant. Admirál (tehdy se mu říkalo Poutník) mi nařídil všeho nechat a dopravit je přes Modrého Hada do Pevnosti pod zástěrkou, že je to vědecká expedice... Byl to takový kostnatý kluk s křídově bílým obličejem a dlouhými, rovnými černými vlasy, jaké mívají američtí Indiáni. Správně! Všichni (samozřejmě kromě Komova) mu říkali Lvounek-Řvounek, nebo jednoduše Řvounek, pochopitelně ne proto, že by byl ubrečený, ale že měl hlučný, burácivý hlas jako tachorg... Jak je ten svět malý! No dobrá, podíváme se, co s ním bylo dál.

Březen 60—červenec 62, planeta Sarakš, výkonný vedoucí operace Člověk a Hlaváči. Červenec 62—červenec 63, planeta Pandora, výkonný vedoucí operace Hlavák v kosmu. Červen—září 63, planeta Naděje, společně s Hlavákem Štěknem účast na operaci Mrtvý svět. Září 63—srpen 64, planeta Pandora, doškolovací kursy. Srpen 64—listopad 66, planeta Giganda, první pokus o samostatné zapojení — mladší účelní loveckého psince, psovod maršála Nagon-Giga, lovci vévody Alajského (viz list č. 66) ...

Vyhledal jsem list č. 66. Byl to útržek papíru, odkudsi nedbale vyškubnutý, nesoucí dodnes stopy zmuchlanosti. Rozmáchlým písmem na něm bylo napsáno: „Rudi! Pro tvoje uklidnění. Z boží vůle se na Gigandě objevili dva z našich blížených. Ujišťuji tě — je to naprostá náhoda a prošla bez následků. Nevěříš-li, nahlédni do 07 a 11. Opatření jsem podnikl!“ Složitý nečitelný podpis. Slovo naprostá třikrát podtrženo. Na rubové straně papíru jakýsi tištěný arabský text.

Přistihl jsem se při tom, jak se drbu v zátylku, a vrátil jsem se k listu č. 1.

Listopad 66—září 67, planeta Pandora, doškolovací kursy. Září 67—prosinec 70, planeta Sarakš, zapojení do republiky Chonti jako ilegální uniat, navázání spojení s agenturou Ostrovní říše (první fáze operace Štáb). Prosinec 70, planeta Sarakš, Ostrovní říše — vězeň koncentračního tábora

(do března 71 bez spojení), tlumočník velitelství koncentračního tábora, příslušník stavebních útvarů, svobodník pobřežní ochrany, tlumočník na štábu oddílu pobřežní ochrany, překladatel-šifrant admirála 2. ponorkové flotily „C“, šifrant na štábu skupiny flotil „C“. Ošetřující lékaři: 38—53 Jadviga Michajlovna Lekanovová, 53—60 Romulad Krecescu, od r. 60 Kurt Loffenfeld.

Konec. Víc na listu č. l nebylo. Vlastně na rubu byly přes celou stránku široké rozmazané hnědé pruhy, něco na způsob stylizovaného písmena Ж. , Inu, Lve Abalkine, Lvounku-Řvounku, teď už o tobě přece jen něco vím. Teď už tě mohu začít hledat. Vím, kdo je tvůj učitel. Vím, kdo je tvůj pečovatel. Znám tvé ošetřující lékaře... Ale co nevím, je to, kdo a k čemu vůbec potřebuje tenhle list č. 1. Kdyby se totiž chtěl někdo dozvědět, kdo to je Lev Abalkin, stačilo by mu zavolat na informace (také jsem skutečně zavolal VCI), udat jméno nebo kódové číslo (vytočil jsem kódové číslo) a za jedna—a—dva—a—tři—a... čtyři sekundy by měl možnost dozvědět se všechno, co je jeden člověk oprávněn vědět o jiném, cizím člověku.

Prosím: Lev Abalkin, a tak dále, kódové číslo, genetický kód, narozen tehdy a tehdy, rodiče (mimochodem, proč v listě č. l nejsou uvedeni rodiče?): Stella Vladimirovna Abalkinová a Vjačeslav Borisovič Cjurupa: internátní škola v Syktyvkaru... učitel... Škola progresorů... pečovatel... Všechno souhlasí. Tak. Progresor, pracuje od r. 60, planeta Sarakš. Hm. To není moc. Jen oficiální údaje. Později se zřejmě neobtěžoval hlásit další osobní data službě VCI... A co je tohle? „Adresa na Zemi: není registrován.“

Učinil jsem další dotaz: „Na jakých adresách bylo na Zemi registrováno kódové číslo to a to?“ Za dvě sekundy přišla odpověď: „Poslední Abalkinova adresa na Zemi — škola progresorů č. 3 (Evropa).“ Taky zajímavý detail. Buď Abalkin v posledních osmnácti letech nebyl ani jednou na Zemi, nebo je to člověk krajně nespolečenský, nikdy se k pobytu nehlásí a nehodlá o sobě poskytovat žádné údaje. Jedno i druhé je samozřejmě možné si představit, ale vypadá to dost nezvykle...

Jak známo, VCI obsahuje jen ty informace, které chce člověk sám o sobě sdělit. A co obsahuje list č. 1? Neshledávám v něm absolutně nic takového, s čím by se měl Abalkin tajit. Všechno je tam vyloženo mnohem podrobněji, ale kvůli takovým podrobnostem by přece nikoho ani nenapadlo používat služeb VCI. Stačí obrátit se na Komkon-1 a tam člověku všechno tohle řeknou. A co nebudou vědět v Komkonu, snadno se zjistí za krátkého pobytu na Pandoře mezi progresory, kteří jsou tam na léčení nebo se jen tak povalují na Diamantové pláži na úpatí písečných dun, nejvyšších v celém obydleném kosmu ...

Dobrá, čert vzal tenhle list č. 1, když na okraj musím poznamenat, že jsem stejně nepochopil, nač vůbec je a navíc tak podrobný... A když už je tak podrobný, proč v něm není ani slovo o rodičích?

Stop. Tohle se mě nejspíš netýká. Ale proč se Abalkin po návratu na Zemi nehlásil v Komkonu? Dá se to vysvětlit — psychické zhroucení. Odpor k vlastní práci. Progresor na pokraji psychického zhroucení se vrací na rodnou planetu, kde nebyl přinejmenším osmnáct let. Kam půjde? Jít k matce v tomto stavu je podle mého nevhodné. Abalkin nevypadá na fňukálka. Přesněji — neměl by vypadat. K učiteli? K pečovateli? To je možné. Dokonce dost pravděpodobné. Vylít si srdce. To znám z vlastní zkušenosti. Ale spíš k učiteli než k pečovateli. Pečovatel je přece v jistém smyslu kolega, a tady jde o odpor k práci... Stop! Tak už dost! Co je to se mnou? Podíval jsem se na hodinky. Dvěma dokumentům jsem věnoval třicet čtyři minuty. A to jsem je zatím ještě nestudoval, jen jsem se s nimi seznamoval.

Donutil jsem se k soustředění a najednou jsem zjistil, že je to špatné. Uvědomil jsem si náhle, že mě vůbec nebaví uvažovat, jak najít Abalkina. Mnohem víc mě lákalo odhalit, proč je tak důležité ho najít. Samozřejmě jsem se okamžitě rozzlobil na Admirála, ačkoli mi elementární logika napovídala, že kdyby mi to nějak pomohlo v pátrání, šéf by mi bezesporu podal všechna potřebná vysvětlení. Ale jestliže mi nevyložil, proč je třeba Abalkina hledat a najít, znamená to, že tohle proč nemá s otázkou jak nic společného.

A tu jsem pochopil další věc. Vlastně nikoli pochopil, ale vycítil. Nebo ještě lépe — vytušil. Celé tyhle objemné desky, všechna ta zažloutlá čmáranice mi nic nepřinese, snad kromě několika dalších jmen a obrovského množství dalších otázek, které ovšem zrovna tak nebudou mít žádný vztah k otázce jak.

1. června 78

STRUČNĚ O OBSAHU DESEK

Do 14.23 jsem dokončil soupis obsahu.

Většinu dokumentů tvořily listiny napsané, jak jsem pochopil, vlastnoručně Abalkinem.

Především to bylo jeho hlášení o účasti na operaci Mrtvý svět na planetě Naděje — sedmdesát šest stran popsaných čitelným velkým písmem téměř bez škrtů. Zběžně jsem je prohlédl. Abalkin vyprávěl, jak společně s Hlavákem Štěknem při hledání jakéhosi objektu (jakého konkrétně, to jsem

nevyrozuměl) prošel opuštěným městem a jako jeden z prvních navázal kontakt se zbytky nešťastných praobyvatel.

Před patnácti lety se na Zemi nemluvilo o ničem jiném než o planetě Naději a jejím strašném osudu, ostatně tento případ zůstal příslovečným dodnes jako strašná výstraha všem obydleným světům ve vesmíru a jako svědectví časově nejposlednějšího a svými rozměry největšího zasahování Poutníků do osudu jiných civilizací. Dnes se považuje za nezvratně dokázané, že za posledních sto let svého života ztratili obyvatelé Naděje kontrolu nad rozvojem technologie a prakticky nenapravitelně narušili ekologickou rovnováhu. Příroda byla zničena. Odpady z průmyslu, zplodiny z nesmyslných a zoufalých pokusů zachránit situaci zaneřádily planetu do té míry, že místní obyvatelstvo, zasažené celým komplexem genetických chorob, bylo odsouzeno k naprostému zdivočení a nevyhnutelnému vymření. Na Naději se vzbouřily genetické struktury. Vlastně, pokud vím, až dosud u nás nikdo zcela nepochopil, jak tato vzteklina probíhá. Alespoň model tohoto procesu se prozatím nepodařilo napodobit žádnému z našich biologů. Vzteklina genetických struktur. Navenek to vypadalo jako prudké, časově nelineární zrychlení tempa vývoje každého trochu složitějšího organismu. Pokud jde o člověka, rozvíjel se do dvanácti let v podstatě normálně, pak prudce dospíval a ještě rychleji stárl. V šestnácti letech vypadal na třicet pět a v devatenácti zpravidla umíral na sešlost věkem.

Taková civilizace neměla samozřejmě žádnou historickou perspektivu, ale tu přišli Poutníci. Poprvé, pokud víme, aktivně zasáhli do událostí jiného světa. Dnes se dá považovat za dokázané, že se jim podařilo odvést drtivou většinu obyvatelstva Naděje přes meziprostorové tunely a zřejmě je zachránit. (Kam byly tyto miliardy nešťastných nemocných lidí odvedeny, kde jsou nyní a co s nimi bylo dál, to samozřejmě nevíme a asi se to hned tak nedozvíme.) Abalkin se zúčastnil jen samotného počátku operace Mrtvý svět a jeho role v ní byla poměrně skromná. I když, vezmeme-li to principálně, byl prvním (a zatím jediným) progresorem ze Země, který musel pracovat ve dvojici s představitelem rozumné nehumanoidní rasy.

Při prohlížení tohoto hlášení jsem si všiml, že tam Abalkin uvádí celou řadu jmen, ale nabyl jsem dojmu, že pro moje účely stačí zapamatovat si pouze Štěkna. Věděl jsem, že v současné době dlí na Zemi celá delegace Hlaváků, a snad by nebylo zlé zjistit, není-li tenhle Štěkn mezi nimi. Abalkin o něm psal tak vroucné, že jsem nevylučoval možnost, že se pokusí o setkání s dávným přítelem. Navíc už jsem si všiml, že má Abalkin zvláštní vztah k „menším bratřím“ — Hlaváků věnoval několik let života, na Gigandě se stal psovodem... a vůbec.

Pak bylo v deskách ještě jedno Abalkinovo hlášení — o jeho operaci na Gigandě. Operace to byla, podle mého názoru, úplně malicherná: lovčí Jeho Výsosti vévody Alajského doporučil na místo bankovního kurýra svého chudého příbuzného. Lovčím byl Lev Abalkin, chudým příbuzným jakýsi Korněj Jašmaa. Usoudil jsem, že tento materiál je pro mě naprosto bezcenný. Kromě Korněje Jašmay, pokud jsem si při běžném listování všiml, neobsahoval dokument žádná pozemská jména. Míhalo se to tu jmény jako Zoggi, Nagon-Giga, samí dvorní štolbové, Jasnosti, zbrojíři, ředitelé, dvorní dámy... Poznamenal jsem si jen toho Korněje, ačkoli bylo jasné, že mi asi sotva k něčemu bude. Dohromady mělo druhé hlášení čtyřiadvacet stran — a jinak v celých deskách žádné jiné hlášení Lva Abalkina o jeho práci nebylo. To mi připadalo divné a usoudil jsem, že se někdy později budu muset zamyslet nad tím, proč se z celého množství hlášení profesionálního progresora dostala do desek 07 pouze dvě, a proč právě tahle dvě ...

Obě hlášení byla vypracována stylem „laborant“ a podle mého názoru hodně připomínala školní slohové úkoly na téma Jak jsem strávil prázdniny u dědečka. Psát taková hlášení bývá potěšením, číst je — zpravidla hotovým utrpením. Psychologové (zalezlí na štábech) vyžadují, aby hlášení obsahovala nejen objektivní údaje o událostech a faktech, ale především vysloveně subjektivní pocity, osobní dojmy a chod autorova myšlení. Přitom způsob hlášení („laborant“, „generál“, „umělec"} si autor nevybírá sám, ten je mu předepsán podle jakýchsi tajemných psychologických hledisek Opravdu, existuje lež, vyslovená lež a statistika, ale přátelé, nezapomínejte ani na psychologii!

Nejsem psycholog, tedy přinejmenším ne profesionální, ale napadlo mě, že třeba i já dokážu vytáhnout z těchto hlášení něco užitečného o osobnosti Lva Abalkina.

Při prohlídce obsahu desek jsem co chvíli objevoval stále stejné, řekl bych prostě totožné a naprosto nepochopitelné doklady; namodralé listy silného papíru se zelenou ořízkou a v levém horním rohu vyraženým monogramem, který znázorňoval něco jako čínského draka nebo pterodaktyla. Na každém takovém listě bylo rozmáchlým písmem, které jsem již znal, někdy uhlem, jindy fixkou, několikrát neznámo proč laboratorní elektrodovou tužkou napsáno: Tristan — 777. Pod tím bylo datum a zase onen důmyslný podpis. Pokud se dalo soudit z dat, zakládaly se tyto lístky do desek od šedesátých let přibližně jednou za tři měsíce, takže nyní tvořily téměř čtvrtinu obsahu desek.

Dalších dvaadvacet stran zaujímala korespondence mezi Abalkinem a jeho vedoucími. Tato korespondence mě přivedla k určitým úvahám.

V říjnu roku 63 posílá Abalkin Komkonu hlášení, v němž vyjadřuje zatím ještě nesmělý údiv nad tím, že operace Hlavák v kosmu byla bez konzultace s ním přerušena, třebaže se rozvíjela velice úspěšně a slibovala bohaté výsledky.

Není známo, jakou odpověď dostal Abalkin na toto hlášení, ale v listopadu téhož roku píše přímo zoufalý dopis Komovovi a prosí ho, aby obnovil operaci Hlavák v kosmu, a současně posílá ostré prohlášení Komkonu, kde protestuje proti tomu, aby byl on, Abalkin, posílán na doškolovací kursy. (Všimněte si, že tohle všechno dělá z neznámých důvodů písemnou formou, nikoli obvyklou cestou.)

Jak vyplývá z dalších událostí, nevedla tato korespondence k žádným výsledkům a Abalkin odchází pracovat na Gigandu. O tři roky později, v listopadu 66, znovu píše Komkonu z Pandory a žádá, aby byl poslán na Sarakš pokračovat v práci s Hlaváky. Tentokrát je jeho žádosti vyhověno, ale jen částečně — je poslán na Sarakš, nikoli však na Modrého Hada, ale do Chonti jako ilegální uniat.

Od doškolovacích kursů v únoru a srpnu 67 je na nejexponovanějších místech, ačkoli plných pět let vykřikuje na celý kosmos: „Co to se mnou provádíte?“ A pak se někdo diví, že se takový člověk psychicky zhroutí!

Samozřejmě povolání progresora nezbytně vyžaduje železnou, řekl bych vojenskou kázeň. Progresor musí v jednom kuse dělat nikoli to, co by chtěl, ale to, co nařizuje Komkon. Proto je to progresor. A pro Komkon má patrně rezident Abalkin větší cenu než zoopsycholog Abalkin. Stejně ovšem došlo v tomto případě k nějakému porušení pravidel a nebylo by zlé pohovořit si o tom s Gorbovským nebo s Komovem... A ať už ten Abalkin spískal cokoli (a on určitě něco vyvedl), marná sláva, já jsem na jeho straně,

Mimochodem, tohle všechno se zřejmě vůbec netýká mého úkolu.

Také jsem si všiml, že chybějí tři očíslované strany po prvním Abalkinově hlášení, dvě stránky po jeho druhém hlášení a dvě stránky po posledním Abalkinově dopise Komovovi. Rozhodl jsem se nepřikládat tomu zvláštní význam.

1. června 78

TÉMĚŘ VŠE O MOŽNÝCH STYCÍCH LVA ABALKINA

Sestavil jsem si předběžný seznam možných styků Lva Abalkina na Zemi a vešlo se mi do něho téměř osmnáct jmen. Praktický význam pro mě mělo z nich pouze šest, a tak jsem si tyto osoby sestavil do žebříčku podle

toho, jak ubývala pravděpodobnost (samozřejmě podle mých představ), že je Lev Abalkin navštíví. Vypadalo to takto:

Učitel Sergej Pavlovič Fedosejev

Matka Stella Vladimírovna Abalkinová

Otec Vjačeslav Borisovič Cjurupa

Pečovatel Ernst-Julius Horn

Ošetřující lékař školy progresorů Romuald Krecescu

Ošetřující lékařka internátní školy Jadviga Michajlovna Lekanovová.

Ve druhém sledu mi zůstali Korněj Jašmaa, Hlavák Štěkn, Jakub van der Hoese a ještě asi pět lidí, většinou progresorů. Pokud jde o osoby, jako Gorbovskij, Bader a Komov, ty jsem si napsal spíš jen pro pořádek. Obrátit se na ně bylo vyloučené už jen proto, že ti mi žádnou legendu nespolknou, a mluvit otevřeně jsem neměl právo, dokonce ani v případě, že by se v této záležitosti obrátili oni na mne.

Během deseti minut mi informace sdělily tyto neutěšené údaje.

Rodiče Lva Abalkina neexistovali — alespoň v obvyklém smyslu toho slova. Je možné, že neexistovali vůbec. Před více než čtyřiceti lety totiž Stella Vladimírovna a Vjačeslav Borisovič jako členové skupiny Jormala na unikátním hvězdoletu Tma uskutečnili hloubkový sestup do Černé Díry EN 200056. Spojení s nimi nebylo, podle dnešních představ ani nemohlo být. Lev Abalkin byl tedy jejich posmrtným dítětem. Výraz „posmrtný“ je ovšem v této souvislosti dost nepřesný — není vyloučeno, že jeho rodiče žijí a budou žít ještě milióny let podle našeho měření času, což je ovšem z hlediska pozemšťana totéž, jako by byli mrtví. Neměli děti, a když navždy opouštěli náš vesmír, zanechali stejně jako mnoho manželských párů v podobné situaci před nimi i po nich v Ústavu života mateřské vajíčko oplodněné otcovým semenem. Když se zjistilo, že sestup proběhl úspěšně, že se manželé již nikdy nevrátí, bylo vajíčko aktivizováno a na svět přišel Lev Abalkin, posmrtný syn živých rodičů. Teprve teď jsem pochopil, proč na listě č. l nebyla o Abalkinových rodičích žádná zmínka.

Ernst-Julius Horn, Abalkinův pečovatel ze školy progresorů, už nebyl naživu. Zahynul roku 72 na Venuši při výstupu na štít Strogova.

Doktor Romuald Krecescu žil na jakési planetě Lu, zřejmě zcela mimo dosah. Nikdy jsem o takové planetě neslyšel, ale protože Krecescu je progresorem, dá se předpokládat, že tato planeta je obydlená. Stejně je zajímavé, že stařec (sto šestnáct let!) zanechal ve VCI poslední domácí adresu a připojil k ní tento charakteristický dovětek: „Moje vnučka a její muž na této adrese kdykoli rádi přivítají kteréhokoli z mých chovanců.“ Z toho se dá usuzovat, že chovanci měli starého doktora rádi a často ho navštěvovali. Tuto okolnost musím vést v patrnosti.

U posledních dvou jsem měl štěstí.

Sergej Pavlovič Fedosejev, Abalkinův učitel, žil ve zdraví na břehu Ajatského jezera v osadě s varovným názvem Komárská. I jemu už bylo přes sto a byl to zřejmě člověk mimořádně skromný nebo uzavřený, protože o sobě nesděloval nic než adresu. Všechny ostatní údaje byly oficiální: absolvoval to a to, archeolog, učitel. Nic víc. Jak se říká: Nepadne jablko daleko... Stejný jako jeho žák Lev Abalkin. A zatím z odpovědi na svůj doplňující dotaz jsem se z VCI dozvěděl, že Sergej Pavlovič je autorem více než třiceti statí z oboru archeologie, účastníkem osmi archeologických expedicí (severozápadní Asie) a tří eurasijských konferencí učitelů. Kromě toho doma v Komárské zřídil oblastní muzeum paleolitu severního Uralu. Takový je to člověk. Rozhodl jsem se spojit se s ním v co nejbližší době.

U Jadvigy Michajlovny Lekanovové mě čekalo menší překvapení. Pediatrové málokdy mění své povolání, takže už jsem si představoval takovou uzlíčkovitou stařenku, shrbenou pod nepředstavitelnou tíhou specifických a vlastně ze všech nejcennějších zkušeností, čile cupitající pořád po stejných chodbách syktyvkarské školy. Starou belu — cupitající! Nějakou dobu se skutečně zabývala pediatrií, a právě v Syktyvkaru, ale pak získala novou kvalifikaci etnologa a navíc se postupně zabývala xenologií, patoxenologií, srovnávací psychologií a levelometrií, a ve všech těchto ne právě nejpříbuznějších disciplínách dosáhla obrovských výsledků, soudě podle množství publikovaných prací a podle významných funkcí, které zastávala. V posledním čtvrtstoletí pracovala v šesti různých organizacích a ústavech, v současné době je v sedmém — v putovním ústavu zemské etnologie v povodí Amazonky. Její adresa uvedena nebyla, zájemcům se doporučovalo spojit se s ní prostřednictvím stálého sídla ústavu v Manaosu. Inu, i za to dík, ačkoli je samozřejmě dost nepravděpodobné, že by se můj klient ve svém současném stavu táhl za ní do té stále ještě neprozkoumané džungle.

Bylo nade vši pochybnost, že musím začít u učitele. Vzal jsem desky do podpaží, usedl do stroje a odletěl k Ajatskému jezeru.

1. června 78

UČITEL LVA ABALKINA

Mé obavy byly zbytečné. Komárská stála na vysokém srázu přímo nad vodou, ze všech stran přístupná větru a žádní komáři tam nebyli.

Domácí pán mě přivítal bez údivu a poměrně přívětivě. Usadili jsme se na verandě v proutěných křeslech u oválného starožitného stolku, na němž

stála miska s čerstvě natrhanými malinami, džbán s mlékem a několik sklenic.

Znovu jsem se omluvil za svůj vpád a znovu byly moje omluvy přijaty mlčenlivým přikývnutím. Díval se na mě v klidném očekávání, jakoby lhostejně, jeho obličej byl skoro nehybný, jako ostatně u většiny těchto starců, kteří si i po stovce uchovávají jasnou hlavu a fyzickou odolnost. Obličej měl hranatý, do hněda opálený, téměř bez vrásek, s velkým hustým obočím, trčícím nad očima jako štítky proti slunci. Legrační bylo, že pravé obočí měl černé jako uhel, levé pak docela bílé — opravdu bílé, ne šedivé.

Obřadně jsem se představil a vyložil svou legendu. Byl jsem podle ní novinář, zaměřením zoopsycholog a nyní shromažďuji materiál ke knize o kontaktech člověka s Hlaváky. Asi budete vědět, řekl jsem, že váš žák Lev Vjačeslavovič Abalkin sehrál v těchto kontaktech významnou roli. Kdysi jsem se s ním také znal, ale to už je dávno, od té doby jsme styky neobnovili. Nyní jsem ho chtěl vyhledat, ale v Komkonu mí řekli, že Lev Vjačeslavovič není na Zemi a vůbec se neví, kdy se vrátí. A já bych se tak rád dověděl co nejvíc o jeho dětství, jak to všechno u něho začínalo, proč právě tak a ne jinak — prostě vývoj badatelovy psychologie, to mě zajímá především. Jeho pečovatel už bohužel nežije, Abalkinovy přátele neznám, zato však mám možnost pohovořit si s vámi, jeho učitelem. Osobně jsem přesvědčen, že v člověku všechno začíná v dětství, a to v nejútlejším dětství, a že v něm má významnou úlohu škola a učitel...

Abych se přiznal, celou tu dobu ve mně doutnala jiskřička naděje, že hned na počátku mého lhaní mě Sergej Pavlovič přeruší výkřikem: Ale počkejte! Zrovna včera u mne Lev byl! — Jenomže nikdo mě nepřerušoval a já musel všechno dopovídat až do konce, vyříkat s moudrým výrazem svoje ukvapené soudy, že tvůrčí osobnost se formuje v dětství, právě v dětství, nikoli v mládí nebo jinošství, tím méně pak ve zralém věku, a že se doslova formuje, ne že by se jen tak obyčejně vytvářela nebo rodila... Ale nejen to, když jsem byl v koncích a bezradně umlkl, stařík ještě dlouhou dobu nic neříkal, načež se mě zeptal, kdo to jsou ti Hlaváči.

To mě doopravdy překvapilo. Jak vidět, neobtěžoval se Lev Abalkin pochlubit se učiteli svými úspěchy! Tedy to už musí být člověk vrcholně nesdílný a uzavřený, nepochlubí-li se svými úspěchy ani učiteli!

Ochotně jsem vysvětlil, že Hlaváči jsou rozumná kynoidní rasa, vzniklá na planetě Sarakš v důsledku radikálních mutací.

„Kynoidové? Takže psi?“

„Ano. Rozumní psovití. Mají veliké hlavy, odtud název Hlaváči.“

„Takže Ljova se zabývá psovitými... Přece dosáhl svého...“

Namítl jsem, že vůbec nevím, čím se Ljova zabývá nyní, ale před dvaceti lety se Hlaváky zabýval, a to s velkým úspěchem.

„Vždycky měl rád zvířata," řekl Sergej Pavlovič. „Byl jsem přesvědčen, že by se měl stát zoopsychologem. Když ho rozmísťovací komise poslala do školy progresorů, protestoval jsem ze všech sil, ale nedali na mě... Ovšem tahle záležitost byla mnohem složitější. Možná kdybych nebyl protestoval..."

Odmlčel se a nalil mi do sklenice mléko. Ovládá se, ohromně se ovládá. Žádné výkřiky, žádné „Ljova! Bože! To byl báječný chlapec!" Je ovšem docela možné, že Ljova nebyl báječný chlapec ...

„Tak co konkrétně byste se chtěl ode mne dovědět?" zeptal se Sergej Pavlovič.

„Všechno!" odpověděl jsem rychle. „Jaký byl. Co ho zajímalo. S kým se přátelil. Čím vynikal ve škole. Všechno, co si pamatujete."

„Dobrá," řekl Sergej Pavlovič bez zvláštního nadšení. „Zkusím to."

Lev Abalkin byl uzavřený chlapec. Od útlého dětství. To byl první nápadný povahový rys. Ovšem tato uzavřenost nevyplývala z pocitu méněcennosti, z vědomí zranitelnosti nebo nevíry v sebe. Spíš to byla uzavřenost neustále zaměstnaného člověka. Jako by nechtěl ztrácet čas s okolními lidmi, protože byl neustále a hluboce zaneprázdněn vlastním světem. Vypadalo to, že ten jeho svět se skládá, stručně řečeno, z něho samotného a všeho živého kolem — s výjimkou lidí. Mezi dětmi to není jev příliš vzácný, ale on měl k tomu přímo talent. A co bylo nejpřekvapivější — při vší své uzavřenosti velmi ochotně a doslova s potěšením vystupoval ve všech soutěžích a ve školním divadle. Zejména v divadle. Ovšem — vždycky sólově. Účinkovat v hrách kategoricky odmítal. Obvykle přednášel, dokonce i s nadšením zpíval, oči se mu přitom nezvykle blyštěly, jako by se na pódiu ukazoval v pravé podobě, ale jen sestoupil mezi diváky, byl opět sám sebou — vyhýbavým, mlčenlivým, nepřístupným. A takovým byl nejen ve styku s učitelem, ale i se spolužáky, takže se nedalo určit, v čem je příčina. Dá se pouze předpokládat, že jeho nadání pro styk s živou přírodou natolik převyšovalo ostatní hnutí jeho duše, že spolužáci a vůbec všichni lidé, kteří ho obklopovali, ho jednoduše nezajímali. Ve skutečnosti to ovšem bylo mnohem složitější - jeho uzavřenost, jeho pohrouženost do vlastního světa byla výsledkem tisíce mikroudálostí, které zůstaly učitelovu zraku utajeny. Učitel si vzpomněl třeba na takovou scénku: po vydatném dešti chodil Ljova po pěšinách parku, sbíral na nich žížaly a házel je zpátky do trávy. Klukům to připadalo směšné a našli se mezi nimi i takoví, kteří se dovedli nejen smát, ale i krutě zesměšňovat. Učitel se beze slova připojil k Ljovovi a sbíral žížaly s ním...

„Ale obávám se, že mi nevěřil. Asi sotva se mi podařilo ho přesvědčit, že mi skutečně leží na srdci osud žížal. Měl ještě jednu pozoruhodnou vlastnost — absolutní čestnost. Nevzpomínám si na jediný případ, kdy by zalhal. Dokonce ani ve věku, kdy děti lžou ochotně a nesmyslně, kdy jim lhaní přináší čisté, nezištné potěšení. Ale on nelhal. A nejen to — pohrdal těmi, kteří lhali. I když lhali nezištně, jen tak pro zajímavost. Mám dojem, že se v jeho životě musel vyskytnout nějaký případ, kdy poprvé s hrůzou a odporem pochopil, že lidé dokážou říkat nepravdu. Ale ani tento okamžik jsem nezaregistroval... Jenže tohle vy asi nepotřebujete. Pro vás bude mnohem zajímavější dovědět se, jak se z něho vyklubával budoucí zoopsycholog...“

A Sergej Pavlovič začal vyprávět, jak se ze Lva Abalkina vyklubával zoopsycholog.

Kdo se dal na vojnu, musí bojovat. Naslouchal jsem, tvářil jsem se neobyčejně soustředěně, na patřičných místech jsem připojoval „Ale jděte!“, jednou jsem si dokonce dovolil vulgární výkřik: „Hrom do toho, tohle je přesně to, co potřebuju!“ Jsou momenty, kdy své povolání nenávidím.

Pak jsem se zeptal:

„Takže přátel měl dost málo?“

„Přátele neměl žádné,“ řekl Sergej Pavlovič. „Neviděl jsem se s ním od chvíle, kdy dokončil školu, ale ostatní žáci z jeho skupiny mi říkali, že se s nimi taky nestýká. Neradi o tom hovoří, ale vyrozuměl jsem, že on se schůzkám jednoduše vyhýbal.“

A najednou to z něho vyjelo.

„Proč vás zajímá zrovna Lev? Já jsem připravil do života sto dvaasedmdesát lidí. Proč z těch všech potřebujete právě Lva? Pochopte, já ho nepovažuju za svého žáka! Ani nemohu! Je to můj neúspěch! Jediný můj neúspěch. Hned od prvního dne a pak to trvalo deset let, jsem se snažil navázat s ním kontakt, spojit se s ním aspoň slaboučkou nitkou. Myslel jsem na něho desetkrát víc než na kteréhokoli jiného svého žáka. Mohl jsem se rozkrájet, ale všechno, doslova všechno, co jsem podnikal, končilo špatně...“

„Sergeji Pavloviči!“ řekl jsem. „Co to povídáte? Abalkin je skvělý specialista, vědec vysoké třídy, já osobně jsem se s ním setkal...“

„Co si o něm myslíte?“

„Pozoruhodný chlapec, nadšenec... To bylo právě při první expedici k Hlavákům. Všichni ho tam vysoko hodnotili, sám Komov do něho vkládal nesmírné naděje... a ty se potvrdily, ty naděje, nezapomínejte na to!“

„Mám výborné maliny,“ řekl učitel. „První maliny v celém kraji. Ochutnejte, prosím...“

Zarazil jsem se a vzal si od něho misku s malinami.

„Hlaváči," pokračoval Sergej Pavlovič trpce, „možná, možná. Nemyslete si, já taky vím, že je nadaný. Jenomže na tom nemám žádnou zásluhu..."

Chvíli jsme mlčky jedli maliny a zapíjeli je mlékem. Vycítil jsem, že Sergej Pavlovič v nejbližším okamžiku převede řeč na mě. Zjevně už neměl chuť mluvit o Abalkinovi a obyčejná zdvořilost vyžadovala, aby se prohodilo taky pár slov o mně. Proto jsem rychle řekl:

„Moc vám děkuji, Sergeji Pavloviči. Poskytl jste mi spoustu zajímavého materiálu. Jenom je škoda, že Ljova neměl žádné přátele. Moc jsem doufal, že vyhledám nějakého jeho kamaráda."

„Jestli chcete, můžu vám vyjmenovat jeho spolužáky..." Odmlčel se a pak najednou řekl: „Víte co? Zkuste najít Maju Glumovovou."

Výraz jeho obličeje mě ohromil. Bylo vyloučeno představit si, na co si právě nyní vzpomněl, jaké asociace mu proběhly hlavou v souvislosti s tímto jménem, ale dalo se předpokládat, že byly velmi nepříjemné. Na tvářích mu dokonce naskočily rudohnědé skvrny,

„Kamarádka ze školy?" zeptal jsem se, abych zakryl rozpaky.

„Ne," odpověděl učitel. „Totiž — chodila do naší školy, samozřejmě. Maja Glumovová. Myslím, že se pak stala historičkou."

1. června 78

MALÝ INCIDENT S JADVIGOU MICHAJLOVNOU

V 19.23 jsem se vrátil domů a začal jsem hledat historičku Maju Glumovovou. Neuplynulo ani pět minut a přede mnou ležel lístek s informacemi.

Maja Toivovna Glumovová byla o tři roky mladší než Lev Abalkin. Po vychození školy absolvovala kursy pro zabezpečovací personál při Komkonu-1 a hned nato se účastnila smutně proslulé operace Archa, načež se zapsala na historickou fakultu Sorbonny. Nejprve se specializovala na ranou epochu První NTR, později se věnovala historii kosmických výzkumů. Měla jedenáctiletého syna Toiva Glumova, o manželovi neuváděla nic. V současné době — jaký zázrak — je zaměstnána Jako pracovnice zvláštního fondu Muzea mimozemských kultur, které stojí tři bloky od nás na náměstí Hvězda. A bydlí taky nedaleko — v Aleji kanadských jedlí.

Zavolal jsem jí okamžitě. Na obrazovce se objevila vážná osoba s bledým obočím a ohrnutým, oloupaným nosem obklopeným hustou sítí pih. Bezpochyby Toivo Glumov mladší. Zahleděn na mne průzračnýma severskýma očima mi vysvětlil, že máma není doma, že sice chtěla být doma, ale

pak zavolala a řekla, že se vrátí zítra přímo do zaměstnání. Co jí má vyřídit? Řekl jsem, že není třeba nic vyřizovat, a rozloučil jsem se.

Tak. Budu muset čekat do rána a ráno se Maja Toivovna bude dlouho rozpomínat, kdo to je Lev Abalkin, pak si přece jen vzpomene a s povzdechem mi sdělí, že už o něm neslyšela nějakých pětadvacet let.

No nic. V seznamu nejdůležitějších lidí mi zbývá ještě jedna osoba, do níž jsem si ovšem netroufal vkládat žádné zvláštní naděje. Koneckonců po pětadvacetiletém odloučení se lidi rádi setkají s rodiči, velmi často s učitelem, málokdy se školními kamarády a jen v jakýchsi zvláštních, řekl bych speciálních případech, je paměť vede k jejich školnímu lékaři. Tím spíš, jeli ten školní lékař právě s expedicí v nějakém zapadákově, na druhé straně planety a nulová transportace podle hlášení už druhý den funguje nespolehlivě v důsledku fluktuace neutronového pole.

Ale nic jiného mi nezbývalo. V té chvíli byl v Manaosu den, takže mám-li vůbec volat, tak tedy hned.

Měl jsem štěstí. Jadviga Michajlovna Lekanovová byla právě ve spojovém centru, takže jsem s ní mohl mluvit okamžitě, s čímž jsem vůbec nepočítal. Jadviga Michajlovna měla plný, leskle opálený obličej s nádherným temným ruměncem, koketní dolíčky ve tvářích, zářivé modré oči a bujnou hřívu úplně stříbrných vlasů. Měla jakousi těžko definovatelnou, ale velice příjemnou vadu řeči a hluboký sametový hlas, který sváděl k naprosto nemístným lechtivým myšlenkám, že Ještě docela nedávno mohla tato dáma, pokud chtěla, zamotat hlavu komukoli. A Jak se zdá, taky zamotávala.

Omluvil jsem se, představil se a vyklopil jí svou legendu. Jadviga Michajlovna přimhouřila oči, jak usilovně vzpomínala, a svraštila husté hedvábné obočí.

„Lev Abalkin? Ljova Abalkin... Promiňte, jak že se jmenujete?“

„Maxim Kammerer.“

„Nezlobte se, Maxime, asi jsem dost dobře nerozuměla. Vy voláte jako soukromá osoba nebo jste zástupce nějaké organizace?“

„Jak bych vám to řekl... Dohodl jsem se s nakladatelstvím, tam projevili zájem...“

„Ale vy osobně... Jste jenom novinář, nebo přece Jen někde pracujete? Nebývá přece takové povolání — novinář...“

Uctivě jsem se zasmál a horečnatě uvažoval, jak dál.

„Víte, Jadvigo Michajlovno, to se dost těžko formuluje... Hlavní moje povolám je... no, dejme tomu, progresor... Ačkoli když jsem začínal pracovat, takové povolání ještě neexistovalo. V nedávné minulosti jsem byl pracovníkem Komkonu... a dodnes jsem s ním do jisté míry spojen...“

„Šel jste na volnou nohu?“ řekla Jadviga Michajlovna.

Pořád ještě se usmívala, ale nyní chybělo v jejím úsměvu něco velice důležitého. A přitom docela, docela obyčejného.

„Víte, Maxime,“ řekla, „velmi ráda si s vámi pohovořím o Lvu Abalkinovi, ale když dovolíte, až později. Co kdybych vám zavolala... třeba za hodinu, za půl druhé...“

„Ale samozřejmě,“ řekl jsem. „Jak se vám to hodí...“

„Nezlobte se, prosím.“

„Ale kdež. To vy se nezlobte.“

Zapsala si číslo mého kanálu a rozloučili jsme se. Byl to nějaký divný rozhovor. Jako by se odněkud dověděla, že lžu. Sáhl jsem si na uši. Hořely. Hr–r–romské povolání! „I začal nejúchvatnější hon — hon na člověka...“ O tempora, o mores! Jak často se mýlili ti klasikové... Co dělat, počkáme. Třeba budu muset do toho Manaosu letět. Informoval jsem se o situaci. Nulová transportace stále ještě nespolehlivá. Objednal jsem si tedy stratolet, rozevřel desky a začal jsem si číst hlášení Lva Abalkina o operaci Mrtvý svět.

Stačil jsem přečíst nějakých pět stránek, ne víc, když se ozvalo zaklepání a vstoupil Admirál. Vstal jsem.

Málokdy míváme příležitost vidět Admirála jinak než za jeho stolem, takže člověk pořád zapomíná, jaký kostnatý kolos to je. Sněhobílý plátěný oblek na něm plandal jako na ramínku a vůbec připomínal cirkusáka na chůdách, třebaže jeho pohyby nebyly trhané.

„Sedni si,“ řekl, složil se napůl a usedl do křesla přede mnou.

Taky jsem si chvatně sedl.

„Podej hlášení,“ nařídil.

Podal jsem hlášení.

„To je všechno?“ zeptal se a zatvářil se nespokojeně.

„Zatím všechno.“

„Špatně,“ řekl Admirál.

„Už je to tak, Admirále,“ přisvědčil jsem.

„Špatně! Pečovatel zemřel. A co přátelé ze školy? Vidím, že sis je ani nenaplánoval! A co jeho spolužáci ze školy progresorů?“

„Bohužel, Admirále, zřejmě žádné přátele neměl. V internátě určitě ne a pokud jde o progresory...“

„Nech si ty úvahy. Všechno prověř. A nerozptyluj se. K čemu je například dětská lékařka?“

„Snažím se prověřit všechno,“ odpověděl jsem a pomalu jsem dostával vztek.

„Nemáš čas flákat se ve stratoletech. Pusť se do archívů a na lítání zapomeň.“

„Po archívů se taky pustím. Chystám se dokonce kouknout se na toho Hlaváka. Na toho Štěkna. Ale stanovil jsem si určité pořadí... A nesdílím názor, že by dětská lékařka znamenala pouze ztrátu času...“

„Mlč už!“ řekl Admirál. „Dej mi ten svůj seznam.“

Vzal si seznam, dlouho jej studoval a čas od času kroutil hubeným nosem. Vzal bych jed na to, že se zastavil na některé řádce a upřeně se na ni dívá. Pak mi vrátil papírek a řekl:

„Štěkn — to není zlý nápad. I tvoje legenda se mi líbí. Ale všechno ostatní je špatně. Uvěřil jsi, že nemá žádné přátele. To není pravda. Tristan byl jeho přítelem, l když v deskách o tom nenajdeš nic. Hledej. A ta... ta Glumovová, to je taky dobře. Jestli mezi nimi byla láska, je to pro nás šance. A Lekanovovou nech plavat. Tu nepotřebuješ.“

„Ale ona mi stejně zavolá!“

„Nezavolá,“ řekl Admirál.

Podíval jsem se na něho. Kulaté zelené oči nemrkaly a já pochopil, že Lekanovová skutečně nezavolá.

„Poslyšte, Admirále,“ řekl jsem, „nezdá se vám, že bych pracoval trojnásob úspěšněji, kdybych věděl, oč tady jde?“

Byl jsem si jist, že odsekne: Nezdá! Moje otázka byla čistě řečnická. Chtěl jsem mu pouze naznačit, že atmosféra tajemnosti, která obklopuje Lva Abalkina, mi nezůstala skryta a že mí vadí.

Ale Admirál odpověděl jinak.

„Nevím. Předpokládám, že ne. Stejně ti zatím nemůžu nic říct. Ostatně ani nechci.“

„Tajemství osobnosti?“ zeptal jsem se.

„Ano,“ odpověděl. „Tajemství osobnosti.“

Z HLÁŠENÍ LVA ABALKINA

... Do deseti hodin se způsob našeho postupu definitivně ustálil. Kráčíme prostředkem ulice — vpředu ve směru naší cesty Štěkn, za ním a trochu vlevo já. Původní způsob postupu těsně u zdí Jsme museli změnit, protože chodníky jsou plné otlučené omítky, rozbitých cihel, střepů okenních tabulí, zrezivělého plechu ze střech a už dvakrát se stalo, že nám bez jakékoli viditelné příčiny spadly úlomky říms málem na hlavu. Počasí se nemění, nebe je stále zahaleno mračny, v závanech sem proniká teplý vlhký vítr, honí po rozbitém dlážděni smetí neurčitého původu a čeří hladinu páchnoucí vody v černých zahnívajících kalužích. Vrhají se na nás, mizí a znovu se na nás

vrhají hejna komárů. Útočící vlny komárů. Celé komáří smršti. Je tu spousta krys — šramotí v haldách rumu, ve špinavě rezatých houfech přebíhají ulice z jednoho vchodu do druhého nebo se jako kuželky tyčí v prázdných otvorech oken. Jejich korálkovité oči ostražitě pobleskují. Nechápu, čím se v této kamenité pustině živí. Snad jedině hady. Hadů je tu taky spousta, zejména při vpustích kanálů se proplétají v složitá pohyblivá klubka. Čím se tu živí hadi, to taky nechápu. Snad jedině krysami. Tihle hadi jsou však trochu zvadlí, vůbec ne agresivní, i když zbabělí taky ne. Věnují se jakýmsi svým zvláštním záležitostem a nikoho a ničeho kolem si nevšímají.

Město je určitě už dávno opuštěno. Onen muž, kterého jsme potkali na periférii, byl samozřejmě pomatený a zabloudil sem náhodou.

Zpráva od skupiny Rema Želtuchina. Zatím vůbec nikoho nepotkal. Je svým rumištěm nadšen a slibuje, že v nejbližší době určí index zdejší civilizace s přesností na dvě desetinná místa. Pokouším se představit si to rumiště — obrovité smetiště bez začátku a konce, které zavalilo půl světa. Začínám mít špatnou náladu, a tak na to přestávám myslet.

Mimikrová kombinéza funguje nespolehlivě. Ochranná barva odpovídající pozadí se na látce objevuje se zpožděním pěti minut, někdy se neobjeví vůbec a místo ní vznikají neobyčejně krásné a výrazné skvrny čistých spektrálních barev. Nejspíš je ve zdejší atmosféře něco, co mate vyladěný chemický mechanismus této hmoty. Experti z komise pro kamuflážní techniku se vzdali naděje, že by se jim podařilo vyregulovat činnost kombinézy na dálku. Radí mi, jak mám regulaci provést na místě. Poslechl jsem těchto rad, takže teď už mám kombinézu absolutně rozladěnou.

Zpráva od Espadovy skupiny. Podle všeho se při přistávání v mlze zmýlili o několik kilometrů — nikde nevidí obdělávané pole ani osady, které pozorovali z oběžné dráhy. Vidí jen oceán a pobřeží, pokryté kilometr širokým pruhem černé slupky — nejspíš vyschlým mazutem. Už zase mám špatnou náladu.

Experti kategoricky protestují proti Espadovu návrhu nadobro vypnout kamufláž. Drobný, ale halasný skandálek v éteru. Štěkn k tomu vrčivě poznamenává:

„To je ta slavná lidská technika! K smíchu...“

Nemá žádnou kombinézu, nemá ani těžkou helmici s konvertory, ačkoli to všechno bylo speciálně pro něho připraveno. Odmítl to, jako obvykle bez udání důvodů.

Běží zeširoka po zašlé středové linii bulváru, mírně vyhazuje do strany zadní nohy, jako to někdy dělávají naši psi, je tlustý a huňatý, má obrovskou kulatou hlavu, jako vždy otočenou doleva, takže pravým okem hledí přísně kupředu, zatímco levým jako by šilhal po mně. Hadů si vůbec nevší-

má stejně jako komárů, zato krysy ho zajímají, ovšem jen z gastronomického hlediska. Jenže teď je sytý.

Myslím, že si učinil svůj názor jak na město, tak možná i na celou tuto planetu. Lhostejně se vyhnul prohlídce vily, jakoby zázrakem zachované v sedmě čtvrti, vymykající se čistotou a elegantností z okolních budov s vymlácenými okny, zpustošených časem a zarostlých divokým břečťanem. Jen štítivě očichal dvoumetrová kola vojenského obrněného vozu ostře a čerstvě páchnoucího benzínem, pohřbeného napůl pod rozvalinami zřícené zdi, a bez nejmenší zvědavosti sledoval bláznivý tanec ubohého zdejšího praobyvatele, který proti nám vyběhl se zvonícími rolničkami, pitvořil se, celý zahalený vlajícími různobarevnými ňadry nebo stuhami. Všechny tyto zvláštnosti přijímá Štěkn lhostejně, nevím proč odmítl vyčlenit je z všeobecného pozadí katastrofy, třebaže na počátku, při prvních kilometrech cesty, byl zjevně vzrušen, něco hledal, co chvíli narušoval způsob postupu, něco vyčenichával, odfrkoval, odplivoval a nesrozumitelně si cosi mumlal ve svém jazyce...

„Tak tohle je novinka...," povídám. Je to něco jako kabina izolační sprchy — válec vysoký asi dva metry o průměru jeden metr, z poloprůhledného materiálu připomínajícího jantar. Oválná dvířka zabírající celou výšku jsou otevřena. Zdá se, že kdysi stála tahle kabina svisle, pak pod ni na jedné straně vsunuli nálož s výbušninou, takže je teď silně nakloněná a okraj jejího dna i s plátem přilepeného asfaltu a hlíny visí nad zemí. Jinak poškozena nebyla, ostatně uvnitř se ani nemohlo nic poškodit — kabina byla prázdná jako prázdný pohár.

„Pohár," říká Van der Hoese. „Akorát s dvířky."

„Ionizační sprcha" říkám já. „Ale nezařízená. Nebo například budka dopravního policisty. Něco podobného jsem viděl na Sarakši, jenže tam to dělali ze skla a plechu. Mimochodem ve svém jazyce tomu slangově opravdu říkali pohár."

„A co takový policista řídí?" ptá se Van der Hoese se zájmem.

„Silniční dopravu na křižovatkách" říkám.

„Ke křižovatce je dost daleko, nezdá se ti?" říká Van der Hoese.

„Takže je to tedy ionizační sprcha," odpovídám.

Diktuji mu hlášení. Převzal je a ptá se:

„Nějaké otázky?"

„Existují dvě logické otázky: proč tu věc tady postavili a komu překážela. Podotýkám — nevedou k ní zádně kabely ani dráty. Štěkne, máš nějaké otázky?"

Štěkn dává najevo víc než lhostejnost — sedí zády ke kabině a drbe se.

„Můj národ takové předměty nezná,“ oznamuje povzneseně. „Můj národ to nezajímá.“ A znovu se ostentativně, přímo vyzývavě drbe.

„Tak to je všechno,“ říkám Van der Hoesovi, Štěkn okamžitě vstává a vydává se na další cestu.

Tak vida, jeho národ to nezajímá, říkám si v duchu, když kráčím vlevo kousek za ním. Nejradši bych se usmál, ale to za žádnou cenu nesmím. Štěkn nesnáší takové úsměvy, je neuvěřitelně citlivý na sebemenší odstíny lidské mimiky. Odkud se asi v Hlaváčích bere ta citlivost? Jejich obličeje (nebo tlamy?) přece postrádají jakoukoli mimiku — alespoň lidským okem se rozeznat nedá. Každý obyčejný pozemsky vořech má mimiku mnohem bohatší. A přitom pro úsměv člověka mají Hlaváči skvělý postřeh. Vůbec se dá říci, že Hlaváči se vyznají v lidech mnohem lépe než lidé v Hlavácích. A já vím proč. My se stydíme. Oni jsou rozumné bytosti a my se stydíme je zkoumat. Ovšem oni tento trapný pocit neznají. Když jsme žili u nich v Pevnosti, když nás skrývali, krmili, napájeli a chránili, mnohokrát jsem zničehonic zjistil, že na mně provedli další experiment! I Marta si Komovovi stěžovala na totéž, i Rowlingson, jen Komov si nikdy nestěžoval — myslím, že jednoduše proto, že byl na tohle příliš samolibý. A Taraskonec nakonec jednoduše uprchl. Odjel na Pandoru, zabývá se svými obludnými tachorgy a je šťasten... Proč Štěkna tolik zajímala Pandora? Všemi legálními i nelegálními prostředky oddaloval odlet. Budu si potom muset ověřit, je-li pravda, že si skupina Hlaváků vyžádala dopravní prostředky k přesídlení na Pandoru.

„Štěkne,“ říkám, „chtěl bys žít na Pandoře?“

„Ne. Musím být s tebou.“

On musí být. Smůla je v tom, že jejich jazyk zná jen jednu modalitu. Neexistuje rozdíl mezi musím, mám, chci a mohu. A když Štěkn mluví po našem, používá těchto výrazů nazdařbůh. Nikdy se nedá přesně určit, co má na mysli. Snad nyní chtěl říct, že mě má rád, že se beze mne necítí dobře, že se mu líbí jen se mnou. Ale taky možná, že je jeho povinností být se mnou, že má nařízeno být se mnou, a že je odhodlán splnit svou povinnost se ctí, i když by se strašně rád prodíral oranžovou džunglí, dychtivě naslouchal každému šramotu a lačně vdechoval každou vůni, jichž je na Pandoře habaděj...

Vpravo vpředu se od špinavě bílého balkónu ve druhém poschodí odlupuje plát omítky a hlučně dopadá na chodník. Krysy pobouřeně piští. Z hromady smetí se vznáší sloup komárů a krouží ve vzduchu. Napříč ulicí se jako ozdobná kovová stuha klikatí veliký had, stáčí se před Štěknem do spirály a výhružně vztyčuje kosočtverečnou hlavu. Štěkn se ani nezastavuje — nedbale a rázně seká přední tlapou, kosočtverečná hlava odlétá na

chodník a Štěkn běží dál, nechávaje za sebou klubko svíjejícího se těla bez hlavy.

A ti podivíni se báli pouštět mě samotného se Štěknem! Prvotřídní bojovník, chytrá hlava s mimořádným čichem na nebezpečí, absolutně nebojácný, jak žádny člověk nedokáže... Ale! Samozřejmě se to neobejde bez určitého „ale“. Bude-li to nutné, budu za Štěkna bojovat jako za pozemšťana, jako za sebe sama. Ale co on? To právě nevím. Na Sarakši ovšem za mě bojovali, bojovali a umírali, hynuli, když mě kryli vlastními těly, ale nikdy jsem se nemohl zbavit dojmu, že to nebojovali za mne, za svého přítele, ale za jakýsi abstraktní, i když jim velice drahý princip... Přátelím se se Štěknem už pět let, ještě neměl odpadlé plovací blány mezi prsty, když jsme se seznámili, když jsem ho učil jazyku a ovládání zásobovací linky. Nehnul jsem se od něho, když prodělával ty své divné nemoci, v nichž se naši lékaři ani trochu nevyznali. Snášel jsem jeho odporné manýry, smiřoval jsem se s jeho neomalenými výroky, promíjel jsem mu to, co nepromíjím nikomu na světě. A přesto nevím, čím mu dneska vlastně jsem ...

Volají z lodi. Van der Hoese oznamuje, že Rem Želtuchin našel na svém rumišti pušku. Informace je to bezvýznamná, Van der Hoese jednoduše nechce, abych mlčel. Dělá si starosti, dobrák stará, když dlouho mlčím. Mluvíme o hloupostech.

Zatímco mluvíme o malichernostech, zabíhá Štěkn do nejbližšího vchodu. Ozývá se odtamtud rámus, pištění, praskot a mlaskání. Štěkn se znovu objevuje ve dveřích. Energicky žvýká a odhazuje si od tlamy krysí ocásky.

Kdykoli navážu rádiové spojení, začíná se chovat jako pes — buď něco žere, nebo se drbe, nebo si vykusuje blechy. Moc dobře ví, že to nemám rád, ale dělá to schválně, jako by se mi chtěl mstít za to, že porušuji naše společné osamění.

Omlouvá se mi a zdůvodňuje svůj poklesek tím, že mu to chutná a že se nemohl ovládnout. Mluvím s ním suše.

Začíná drobně mrholit. Bulvár před námi zahaluje šedivá třaslavá mlha. Míjíme sedmnáctý blok (příčná ulice je dlážděná kameny), procházíme kolem prorezivělého nákladního auta s vypuštěnými pneumatikami, kolem celkem zachovalé, žulou obložené budovy s ozdobnými mřížemi na oknech přízemku a vlevo od nás začíná park oddělený od bulváru nízkou kamennou zídkou.

Ve chvíli, kdy procházíme kolem nachýleného oblouku vstupní brány, vyskakuje na zídku z mokrých, bujně rozrostlých keřů s hlukem a zvoněním rolniček křiklavě barevný, ohyzdně vysoký chlapík ...

Je hubený jako kostlivec, má žluté vpadlé tváře a skelný pohled. Mokré zrzavé čupřiny mu trčí do všech stran, plandavé, jakoby z mnoha částí

skloubené ruce jsou v jednom pohybu, dlouhatánské nohy sebou neustále pocukávají a podupávají na místě, takže od obrovitých chodidel se do stran rozlétá spadané listí a rozmoklá cementová drť.

Od krku až k nohám je obepnut jakýmsi různobarevně kostkovaným trikotem — červeně, žlutě, modře a zelené, bez ustání zvoní rolničky našité nepravidelně na rukávech a nohavicích, hlasitě luskají ve složitém rytmu kostnaté prsty. Paňáca. Harlekýn. Jeho kejkle by asi byly legrační, kdyby nebyly tak strašné v tom mrtvém městě pod šedivým dešťovým prachem na pozadí zpustlého parku, z něhož se stal les. Tohle je bez nejmenší pochyby šílenec. Další šílenec.

V prvním okamžiku mám dojem, že je to pořád týž, ten z periférie. Ale tamten měl na sobě barevné pentličky a šaškovskou čepici se zvonečkem, byl mnohem menší a nevypadal tak uštvaně. Prostě byli oba pestrobarevní, oba pomateni, a zdá se zcela nepravděpodobné, že by první domorodci, které jsme na této planetě potkali, byli oba šílení klauni.

„To není nebezpečné," říká Štěkn.

„Musíme mu pomoct," říkám já.

„Jak chceš. Bude nám překážet."

Sám dobře vím, že nám bude překážet, ale nedá se nic dělat, začínám se přibližovat k roztančenému paňácovi a v rukavici si připravuji přísavku s uklidňujícím prostředkem.

„Pozor zezadu!" říká najednou Štěkn.

Prudce se otáčím. Ale na opačné straně ulice není nic mimořádného — patrová vila se zbytky jedovatě fialového nátěru, nepravé pilíře, ani jedna okenní tabule celá, temný otvor dveří vysoký do poloviny patra zeje prázdnotou. Dům jako ty ostatní, ale Štěkn hledí právě na tento nanejvýš pozorně a napjatě. Přikrčil se na napjatých nohou, sehnul hlavu a našpicoval trojúhelníkové uši. Po zádech mi běhá mráz - od začátku naší cesty Štěkn ještě nikdy nezaujal takovou pózu. Za mnou zběsile drnčí rolničky a najednou je ticho. Jen déšť šramotí.

„V kterém okně?" ptám se.

„Nevím," Štěkn pomalu otáčí těžkou hlavou zprava doleva. „V žádném okně. Chceš, podíváme se? Ale teď už míň..." Těžká hlava se pomalu vztyčuje. „Konec. Jako vždycky."

„Co?"

„Jako na začátku.

„Nebezpečí?"

„Hned na začátku nebezpečí. Ale slabé. Teď bylo silné. Ale zase jako na začátku"

„Lidi? Zvířata?"

„Veliká zloba. Nerozumím“

Ohlížím se do parku. Bláznivý paňáca nikde a v husté mokré zeleni se nedá nic rozeznat.

Van der Hoese je strašně znepokojen. Diktuji hlášení. Van der Hoese se obává, že to byla léčka a že paňáca měl odlákat mou pozornost. Vůbec nemůže pochopit, že v takovém případě se léčka zdařila, protože paňáca mou pozornost skutečně odlákal natolik, že jsem kromě něho nic neviděl ani neslyšel. Van der Hoese nabízí, že nám pošle pomocnou skupinu, ale já odmítám. Náš úkol je nicotný a je dost možné, že nás samotné zanedlouho odvolají z trasy a pošlou pomáhat třeba zrovna Espadovi.

Hlášení od Espadovy skupiny — dostali se do palby. Stříleli na ně střelami se stopovkou. Zřejmě výstražná palba. Espada pokračuje v postupu. My rovněž. Van der Hoese je na nejvyšší míru rozrušen, jeho hlas zní přímo úpěnlivě.

Na kapitána jsme asi štěstí neměli. Espadův kapitán je progresor. Želtuchinův kapitán je progresor. A náš je Van der Hoese. Všechno to má samozřejmě logické důvody: Espada vede skupinu pro kontakt, Rem je hlavní dodavatel informací, zatímco my se Štěknem pouze pěší průzkumníci v prázdném nebezpečném prostoru. Pomocná skupina. Ale až se něco stane, a ono se vždycky něco stane, musíme spoléhat jen na sebe. Nakonec starý Van der Hoese je pouhopouhý hvězdný letec, zkušený kosmický vlk, kterému natrvalo přešla do krve někdejší instrukce 06/3: „Při zjištění, že na planetě existují příznaky rozumného života, okamžitě startovat a pokud možno zničit všechny stopy své přítomnosti...“ A tady výstražná palba, zřejmá nechuť navázat kontakt, a nejenže se nikdo nechystá okamžitě startovat, ale naopak všichni pokračují v postupu a schválně lezou do neštěstí ...

Přestává pršet. Po mokrém asfaltu skákají žáby. Teď už je jasné, čím se tu živí hadi. Ale čím se živí žáby? Komáry. Domy jsou stále vyšší, stále přepychovější. Ošuntělý, zplesnivělý přepych. Dlouhatánská kolona nákladních automobilů různých typů stojící při levém okraji silnice. Jezdilo se tu zřejmě vlevo. Četné nákladáky jsou otevřené, v korbách se válí harampádí. Vypadá to jako stopy masové evakuace, jenom není jasné, proč všichni směřovali do středu města. Že by do přístavu?

Štěkn se najednou zastavuje a z husté srsti na temeni hlavy vztyčuje trojúhelníkové uši. Jsme kousek od křižovatky, křižovatka je prázdná, i bulvár za ní je prázdný, nakolik je v šedém oparu vidět.

„Puch,“ říká Štěkn. A po chvilce zaváhání. „Zvěř.“ A po další chvíli: „Moc. Jdou sem. Zleva.“

I já už cítím zápach, ale to je pouze pach mokré rzi na nákladních automobilech. A najednou — dusot tisíců nohou a kostěné poťukávání, kňučení,

tlumené vrčení, funění a odfrkávání. Tisíce nohou. Tisíce hrdel. Stádo. Rozhlížím se a hledám vhodný vchod, kde bych tu lavinu přečkal.

„Holota," říká Štěkn. „Psi."

V té chvíli se vyvalili z levé příčné ulice. Byli to psi. Stovky psů. Tisíce. Hustý černožlutošedivý proud, dupající, chrčící a pronikavě páchnoucí mokrou psinou. Čelo proudu už přeběhlo křižovatku a vnořilo se do příčné ulice vpravo, řeka se stále valila a valila, ale tu se několik zvířat oddělilo od stáda a ostře zahnulo k nám — byly to velké opelichané kusy, hubené, obalené chomáči slepené srsti. Slabounce, žalostně poňafávali a blížili se k nám klusem, ale ne rovně, nýbrž jakýmsi důmyslným obloukem, s nahrbenými vypouklými trupy a s pocukávajícími ocasy staženými pod tělo.

„Do baráku!" ječí Van der Hoese. „Co stojíte? Do baráku!"

Žádám ho, aby nedělal hluk. Zasouvám ruku pod okraj kombinézy a nahmatávám pažbu paprskové pistole. Štěkn říká:

„Není třeba. Já sám."

Klátivým krokem se pomalu blíží k psům. Nezaujímá bojovou pózu. Jednoduše kráčí.

„Štěkne," říkám, „co kdybychom je nechali být?"

Nechápu, co má za lubem, držím pistoli ve svěšené ruce hlavní k zemi a jdu rovnoběžně s ním podél kolony nákladních automobilů. Musím si rozšířit palebnou výseč pro případ, že by se špinavě žlutý proud znenadání otočil proti nám. Štěkn neustále kráčí, ale psi se zastavili. Couvají, otáčejí se k Štěknovi bokem, ještě víc se hrbí, schovávají ocasy pod tělem, a když je od nejbližšího Štěkn asi deset metrů, dávají se náhle s bázlivým kňučením na útěk a okamžitě se spojují s houfem.

Ale Štěkn jde dál. Přímo prostředkem ulice, pomalu, kolébavě, jako by křižovatka, před ním byla úplně prázdná. Zatínám zuby, napřahuji paprskovou pistoli k palbě a vracím se na prostředek ulice za Štěkna. Špinavě žlutý proud je už docela blízko. Z odporného puchu (nebo ze strachu?) se mi dělá nanic. Snažím se hledět přímo před sebe a říkám si: dvě rány vlevo, jednu vpravo, dvě rány vlevo, jednu vpravo...

A tu se najednou vzpíná nad křižovatkou zoufalé kvílení. Řeka psů se trhá a uvolňuje cestu. Psi se na sebe tlačí, lezou jeden přes druhého, kousají se a šlapou se navzájem, kňučí, vyjí, vrčí a ženou se pryč z křižovatky. Za několik sekund nezůstal v příčné ulici vpravo ani jeden pes, zatímco ulice vlevo je ucpána klokotající masou huňatých těl, vzpírajících se nohou a vyceněných tlam. Z této masy stoupá do výše bělavá páchnoucí pára a uši mi zaléhají tisícihlasým řevem zoufalství a smrtelné hrůzy.

Přecházíme křižovatkou posetou chomáčky špinavé srsti, smradlavé peklo máme za zády, a teprve pak se zastavuji a ohlížím. Střed křižovatky je

pořád ještě prázdný. Zvířata změnila směr. Kolem kolony nákladních automobilů se nyní od nás vzdalují po bulváru směrem k periférii. Kňučení a vytí ponenáhlu utichá, ještě chvíli — a všechno je jako dřív: je slyšet pouze usilovný dusot tisíců nohou, kostěné poťukávání, funění a odfrkávání. Vydechuji a zastrkuji paprskovou pistoli zpátky do pouzdra. Pořádně jsem se vyděsil.

Van der Hoese nám dává do těla. Dostáváme důtku. Oba. Za opovážlivost a klukovinu. Celkově je Štěkn dost citlivý na výtky, ale tentokrát nevím proč ani neprotestuje. Jenom bručí: „Řekni mu, že v tom žádné riziko nebylo.“ A dodává: „Skoro...“ Diktuji hlášení o incidentu. Nepochopil jsem, k čemu vlastně na křižovatce došlo, a je přirozené, že Van der Hoese to chápe ještě méně. Jeho vyptávání nechávám bez povšimnutí. Zdůrazňuji především skutečnost, že houf teď směřuje k lodi. „Kdyby došli až k vám, zastraště je ohněm,“ uzavírám.

Van der Hoese nám ještě jednou vyslovuje svou nespokojenost a povoluje další postup. Živě si představuji, jak si po tomto pokárání navyklým cvrnknutím nadhazuje levý knír, urovnává pravý, pak se opírá v křesle a znovu napjatě pozoruje kontrolní monitory v pokorném očekávání další nevyhnutelné nepříjemnosti.

Docházíme na konec dvaadvacátého bloku a tady si všímám, že z ulice vymizela všechna živá havěť — není vidět jedinou krysu, jediného hada, i žáby se ztratily. Poschovávali se před psy, uvažuji nejistě. Ale vím, že to tak není. To Štěkn.

Ve čtvrtém roce naší známosti jsem najednou zjistil, že Štěkn umí docela obstojně anglicky. Přibližně ve stejné době jsem se dověděl, že Štěkn skládá hudbu — no, samozřejmě ne symfonickou, ale písničky, prostě pískové melodie, roztomilé, sluchu pozemšťana docela přijatelné. A teď jsem učinil další objev.

Štěkn po mně šilhá žlutým okem.

„Jak jsi uhodl ten oheň?“ zeptal se.

Zbystřuji pozornost. Já jsem podle něho uhodl nějaký oheň! Kdy se to asi mohlo stát?

„Podle toho jaký,“ říkám neurčitě.

„Nevíš, o čem mluvím? Nebo nechceš odpovědět?“

Oheň, oheň, uvažuji chvatně. Cítím, že bych se mohl dovědět něco významného. Nebudu-li pospíchat. Budu-li odpovídat přesně. Kdy já vlastně mluvil o ohni? Aha! Zastrašte je ohněm!

„Každé malé dítě ví, že se zvířata bojí ohně,“ říkám. „Proto jsem to uhodl. Copak to bylo tak těžké uhodnout?“

„Řekl bych, že to bylo těžké“ vrčí Štěkn. „Celou dobu jsi na to nepřišel.“

Umlká a přestává šilhat okem. Rozhovor skončil. Ale stejně je to chytrá hlava. Uvědomuje si, že jsem buď nepochopil, nebo nechci, aby nás slyšeli ostatní. V obou případech je lepší zavést rozhovor do vytracena... Takže já jsem uhodl oheň. Ve skutečnosti jsem nic neuhodl. Jednoduše jsem Van der Hoesovi řekl: Zastrašte je ohněm. A Štěkn usoudil, že jsem něco uhodl. Oheň, oheň... Štěkn přirozeně žádný oheň neměl... Ale musel mít. To jen já jsem ho neviděl, psi ho viděli. No jo, tak tohle mi ještě chybělo. I ty Štěkne jeden!

„A tys je pálil?“ ptám se úlisně.

„Oheň pálí,“ odpovídá Štěkn suše.

„A tohle umí každý Hlavák?“

„Hlaváky nás nazývají jenom pozemšťané. Zrůdy z jihu nám říkají upíři. A v ústí Modrého Hada nás označují jako pomatence. A na Archipelagu nám říkají czechu — pro to vy nemáte slovo. Znamená to obyvatel podzemí, který umí přemáhat a zabíjet silou svého ducha.“

„Rozumím,“ poznamenávám.

Pouhých pět let jsem potřeboval k tomu, abych zjistil, že můj nejlepší přítel, před nímž jsem já nikdy nic neskrýval, má schopnost přemáhat a zabíjet silou svého ducha. Doufejme, že jenom psíky, ale vlastně - kdopak ví... Pouhých pět let přátelství. Hrome, proč se mě to tak nemile dotýká?

Štěkn cítí trpkost v mém hlase okamžitě, ale vykládá si ji po svém.

„Nebuď závistivý,“ říká. „Vy zase máte spoustu věcí, které my nemáme a nikdy mít nebudeme. Vaše stroje a vaše věda...“

Docházíme na náměstí a hned zůstáváme stát, protože vidíme dělo. Stojí vlevo za rohem, nízké, jakoby přilepené k dlážděnı́ — dlouhá hlaveň s tlustým nástavcem úsťové brzdy, nízký široký ochranný štít pomalovaný maskovacími skvrnami, široko roztažená trubkovitá lafetová ramena, tlustá kola s pneumatikami... Z tohoto postavení se vystřelilo nejedenkrát, ale už dávno, hodně dávno. Vystřílené nábojnice poházené okolo jsou prožrány zelenou a červenou rzí, rydla lafetových ramen rozpárala asfalt až na hliněný podklad a teď se utápějí v husté trávě, u levého ramene dokonce stačil vyrazit malý stromek. Zrezivělý závěr je odklopen, zaměřovač úplně chybí a vzadu za postavením se válejí shnilé, polorozpadlé truhlíky na střelivo, všechny prázdné. Tady se střílelo do posledního náboje.

Dívám se přes ochranný štít a vidím, kam se střílelo. Přesněji řečeno nejprve vidím veliké, brečťanem zarostlé díry ve stěně protějšího domu a teprve potom mi padá do očí jakási architektonická nehoráznost. Na úpatí proděravělého domu stojí zcela nesmyslně malý matně žlutý pavilón, pří-

zemní, s rovnou střechou, a teď je mi jasné, že odtud pálili právě na něj, přímou střelbou, z bezprostřední blízkosti, z nějakých padesáti metrů, a zející díry ve stěně domu nad nimi jsou chybné rány, ačkoli minout z takové vzdálenosti se zdá nemožné. Ostatně těch chybných ran není zase tak mnoho a člověk žasne nad pevnosti té nevzhledné žluté stavby, která dostala tolik přímých zásahů, a přesto se nerozsypala v haldu rozvalin.

Umístění pavilónu je nesmyslné a mně se nejdřív zdá, že ho strašlivé údery dělostřeleckých nábojů posunuly z původního místa, odhodily dozadu, zatlačily na chodník a jedním rohem málem zarazily do zdi domu. Samozřejmě to tak není. Náboje prorážely ve žluté fasádě kulaté otvory s roztavenými a začazenými okraji a trhaly se uvnitř, takže široká křídla velkých vstupních dveří byla vyražena ven, zkroutila se a teď visí na jakýchsi neviditelných nitkách. Uvnitř bezpochyby vznikl požár a všechno, co tam bylo, na prach shořelo, jazyky plamene zanechaly černé stopy nad vchodem a nad proraženými dírami... Ale pavilón pochopitelně stojí tam, kde ho postavili hned na začátku nějací podivínští architekti, kteří jím úplně zatarasili chodník a část vozovky, což určitě muselo překážet dopravě.

Všechno, co se tu stalo, se stalo velice dávno, před mnoha lety, dávno vyprchal pach požárů a střelby, ale zvláštním způsobem se tu udržela tíživá atmosféra kruté nenávisti, zuřivosti a zbabělosti, v níž kdysi stříleli neznámí dělostřelci.

Začínám diktovat další hlášení, Štěkn usedá opodál, štítivě ohrnuje pysk, pošilhává žlutým okem a schválně hodně nahlas bručí: „Lidi... O tom se nedá pochybovat... Samozřejmě lidi... Železo a oheň, rozvaliny, pokaždé je to stejné...“ Zřejmě i on cítí tuhle atmosféru a patrně ještě intenzívněji než já. A navíc si teď vzpomíná na svoje rodné kraje — lesy prošpikované smrtonosnou technikou, rozlehlá prostranství sežehnutá na popel, kde mrtvě trčí zuhelnatělé radioaktivní kmeny stromů a kde sama země je prosycena nenávistí, strachem a zánikem ...

Na tomto náměstí nemáme už co dělat. Jedině snad vymýšlet hypotézy a vybavovat si ve fantazii obrazy jeden strašlivější než druhý. Jdeme dál a já si v duchu říkám, že v epochách globálních katastrof vyvrhují civilizace na povrch bytí všechnu chátru, veškerou spodinu, která se za celá staletí nahromadila v genech společnosti. Formy této sedliny jsou neobyčejně mnohotvárné a dá se z nich soudit, nakolik neúspěšná byla daná civilizace v momentu kataklysmatu, ale velice málo se dá říci o jeho podstatě, protože nejrůznější kataklysmata — ať už globální pandemie nebo světová válka nebo dokonce geologická katastrofa — vyvrhují na povrch vždy stejnou sedlinu: nenávist, zvířecí egoismus, krutost, která se tváří jako oprávněná, ale ve skutečnosti žádné oprávnění nemá ...

Zpráva od Espady: navázal kontakt. Komovův rozkaz: všechny skupiny připraví translatéry k příjmu lingvistické informace. Sahám si rukou za záda a po hmatu zapínám páčku přenosného tlumočnického zařízení ...

2. června 78

MAJA GLUMOVOVÁ, PŘÍTELKYNĚ LVA ABALKINA

Neupozorňoval jsem Maju Glumovovou předem na svou návštěvu a v devět hodin ráno jsem se vypravil rovnou na náměstí Hvězda.

Na úsvitu trochu sprchlo a obrovská krychle muzea z nehlazeného mramoru ve slunečních paprscích vlhce jiskřila. Již z dálky jsem před hlavním vchodem viděl početný pestrý dav, a když jsem došel blíž, zaslechl jsem nespokojené a zklamané výkřiky. Dověděl jsem se, že od včerejška je muzeum pro návštěvníky uzavřeno, protože se připravuje nějaká nová expozice. Dav se skládal převážně z turistů, ale největší rozčarování projevovali vědečtí pracovníci, kteří si vybrali právě dnešní ráno k práci na exponátech. Nová expozice je ani trochu nezajímala. Mělo se jim včas dát vědět, že se chystají tyhle administrativní zásahy. Takhle ztratili den... Zmatek zvyšovali kybernetičtí uklízeči, kterým zřejmě zapomněli změnit program, takže teď nesmyslně bloumali v davu, pletli se lidem pod nohy, uskakovali před podrážděnými kopanci a co chvíli vyvolávali výbuchy škodolibého smíchu, když se tupě snažili projít dovnitř zavřenými dveřmi.

Obhlédl jsem situaci a nezdržoval jsem se tu. Byl jsem v tomto muzeu už několikrát, takže jsem věděl, kde je služební vchod. Obešel jsem budovu a stinnou alejí jsem došel k nízkým dvířkům, která byla za souvislou stěnou jakýchsi popínavých rostlin sotva znatelná. Tato dvířka z plastiku, se vzorkem mořeného dubu, byla rovněž zavřena. U prahu přešlapoval další kybernetický uklízeč. Tvářil se beznadějně sklesle — během noci chudinka určitě ztratil značnou část napětí a tady ve stínu neměl valnou naději, že si energii zase doplní.

Odstrčil jsem ho nohou a zlostně zaklepal. Ozval se záhrobní hlas:

„Muzeum mimozemských kultur je dočasně uzavřeno vzhledem k adaptaci ústředních sálů pro novou expozici. Prosíme o prominutí, přijďte k nám za týden."

„Massarakš!" zaklel jsem nahlas a v rozpacích jsem se rozhlédl.

Nablízku samozřejmě nikdo nebyl, jen robot mi starostlivě cvrkal u nohou. Zaujaly ho nejspíše moje střevíce.

Znovu jsem ho odkopl a zabušil jsem pěstí na dveře.

„Muzeum mimozemských kultur...," rozezněl se opět záhrobní hlas, ale najednou ztichl.

Dveře se otevřely.

„Je to dost," prohlásil jsem a vstoupil dovnitř.

Robot zůstal před prahem.

„No?" řekl jsem mu. „Tak pojď."

Robot ucouvl, jako by se nemohl rozhodnout, a v tu chvíli se dveře znovu zabouchly.

V chodbách se vznášela nepříliš silná, ale specifická vůně. Už dávno jsem si všiml, že každé muzeum má svou charakteristickou vůni. Zvlášť pronikavá bývá v muzeích zoologických, ale i tady to bylo dost cítit. Nejspíš mimozemskými kulturami.

Nakoukl jsem do první místnosti, která byla po ruce, a objevil jsem tam dvě mladičké dívenky, které se s molekulárními páječkami v rukou vrtaly v útrobách jakéhosi mechanismu, připomínajícího nejspíš veliké klubko ostnatého drátu. Zeptal jsem se, kde najdu Maju Toivovnu, dostal jsem podrobné pokyny a vydal jsem se po chodbách zvláštního oddělení předmětů materiální kultury nevyjasněného určení. Tady jsem nepotkal nikoho. Široké masy pracovníků se nejspíš zdržovaly v ústředních sálech, kde se zabývaly novou expozicí, zatímco tady nebyl nikdo a nic kromě předmětů nevyjasněného určení. Zato jich jsem tu cestou viděl habaděj a došel jsem k přesvědčení, že jak bylo jejích určení vždycky nevyjasněné, tak nevyjasněné zůstane na věky věkův, amen.

Maju Toivovnu jsem našel v jejím kabinetě. Když jsem vstoupil, pozvedla ke mně obličej. Byla to krásná, dokonce velice krásná žena s nádhernými kaštanovými vlasy, velkýma šedýma očima, mírně zvednutým nosem, silnýma obnaženýma rukama s dlouhými prsty, oblečená do volné modré blůzy bez rukávů s podélnými černobílými proužky. Půvabná žena. Nad pravým obočím měla malé černé mateřské znamínko.

Dívala se na mě roztržitě, dokonce ne na mne, ale jakoby skrze mne, dívala se a mlčela. Na stole před ní bylo prázdno, jen obě její ruce spočívaly na desce, jako by si je tam položila a zapomněla na ně.

„Prosím o prominutí," řekl jsem. „Jmenuji se Maxim Kammerer."

„Ano. Poslouchám vás."

I hlas měla roztržitý a nemluvila pravdu — neposlouchala mě. Vůbec mě neslyšela ani neviděla. A zřejmě na mě dneska neměla ani trochu náladu. Každý slušný člověk na mém místě by se omluvil a odešel. Ale já jsem si nemohl dovolit být slušným člověkem. Byl jsem pracovníkem Komkonu-2 ve službě. Proto jsem se ani neomlouval, tím méně jsem neodcházel, jed-

noduše jsem se posadil do nejbližšího křesla, zatvářil jsem se mile a prostoduše a zeptal jsem se:

„Co to máte dneska s muzeem? Nikoho nepouštějí dovnitř...“

Vypadalo to, jako by se trochu podivila.

„Nepouštějí? Vážně?“

„Vždyť vám to říkám! Jen taktak mě pustili služebním vchodem.“

„Aha, ano... Promiňte, kdo že jste? Vy ode mne něco potřebujete?“

Opakoval jsem, že jsem Maxim Kammerer a začal jsem vykládat svou legendu.

A tu se stalo něco podivuhodného. Jakmile jsem pronesl jméno Lva Abalkina, jako by se probudila. Z jejího obličeje zmizela roztržitost, celá zaplála a doslova se do mne vpila svýma šedýma očima. Nepronesla však ani slovo a vyslechla mě do konce. Jen pomalu zvedla ze stolu bezvládně ležící ruce, propletla si dlouhé prsty a opřela si o ně bradu.

„Vy jste ho znal osobně?“ zeptala se.

Vyprávěl jsem o expedici v ústí Modrého Hada.

„Samosebou,“ ujistil jsem ji. „Ale to je málo.“

„Málo — k čemu?“ zeptala se.

Na obličeji se jí objevil zvláštní výraz — jako by s obtížemi přemáhala smích. I oči jí zablyštěly.

„Rozumějte,“ začal jsem znovu, „chtěl bych ukázat, jak se Abalkin postupně stával významným specialistou ve svém oboru. Na rozhraní mezi zoopsychologií a sociopsychologií učinil něco jako...“

„Ale on se nestal specialistou ve svém oboru,“ řekla Glumovová. „Oni ho udělali progresorem. Oni ho... Oni...“

Ne, to nepřemáhala smích, ale slzy. A teď přestala. Složila hlavu do dlaní a rozvzlykala se. Bože na nebi! Ženské slzy jsou vůbec hrůza a tady jsem navíc ničemu nerozuměl. Vzlykala bouřlivě, odevzdaně jako dítě, celá se otřásala a já seděl jako pitomec a nevěděl, co mám dělat. V takových případech se vždycky podává sklenice vody, ale tady v kabinetě nebyla žádná sklenice ani voda, ani něco trochu podobného — jen samé regály plné předmětů nevyjasněného určení.

A ona stále plakala, slzy jí v pramíncích protékaly mezi prsty a kapaly na stůl, Glumovová křečovitě vzdychala, zajíkala se a pořád si držela ruce před obličejem; najednou se rozhovořila a mluvila tak, jako by uvažovala nahlas — sama sebe přerušovala, říkala cosi páté přes deváté, bez koncepce a cíle.

... Ten se jí natrápil, och — a jak! Jen trochu projevila vlastní vůli, už ji mlátil. Nedbal na to, že je holčička o tři roky mladší než on — patřila mu a basta. Byla jeho věcí, jeho vlastnictvím. A stala se jím snad od prvního dne,

co ji spatřil. Jí bylo pět, jemu osm. Běhal kolem ní dokolečka a vykřikoval říkanku, kterou sám vymyslel: U dveří stála zvířátka malá, stříleli do nich a bylo po nich! Desetkrát, dvacetkrát za sebou. Dala se tomu do smíchu — a tehdy jí nařezal poprvé ...

... Bylo to nádherné — být jeho věcí, protože ji miloval. Jinak nikdy nikoho nemiloval. Pouze ji. Všichni ostatní mu byli lhostejní. Nic nechápali a neuměli pochopit. A on vystupoval na scénu, zpíval písničky a recitoval — pro ni. Taky to tak říkal: To je pro tebe. Líbilo se ti to? A skákal do výšky — pro ni. A potápěl se do hloubky dvaatřiceti metrů — pro ni. A po nocích psal verše — taky pro ni. Neobyčejně si jí vážil, téhle své věci, a neustále se snažil být hoden takové vzácné věci. A nikdo o tom nic nevěděl. Až do posledního roku, kdy se to dozvěděl jeho učitel...

...Měl ještě spoustu jiných vlastních věcí. Celý les kolem internátu byl jeho velikým vlastnictvím. Každý pták v tom lese, každá veverka, každá žába v příkopu. Býval velitelem hadů, vypovídal války a uzavíral mír mezi mraveništi, uměl léčit soby a všichni patřili jemu, kromě starého losa jménem Rex, kterého prohlásil za sobě rovného, ale pak se s ním poškorpil a vyhnal ho z lesa...

...Husa, učiněná husa! Nejdřív bylo všechno tak pěkné, ale pak povyrostla a vzala si do hlavy, že si vybojuje svobodu. Otevřeně mu sdělila, že už nehodlá být jeho věcí. Napráskal jí, ale ona byla umíněná a stála na svém, husa hloupá. Tak jí nařezal znovu, krutě a nemilosrdně, jako mlátil své vlky, když se chtěli vymanit z poslušnosti. Ale ona nebyla vlk a byla paličatější než všichni vlci dohromady. A tu vytasil od pasu nůž, který si vlastnoručně vybrousil z kosti nalezené v lese, a s divokým úsměvem si pomalu a strašlivě rozpáral ruku od zápěstí až k lokti. Stál před ní s oním šíleným úsměvem, krev mu stříkala z ruky jako voda z kohoutku a on se zeptal: A co teď? A ještě než se skácel, pochopila, že měl pravdu. Měl vždycky pravdu, hned od počátku. Ale ona, husa, husa, husa, to pořád nechtěla uznat...

... A v posledním roce jeho pobytu v internátu, když se ona vrátila z prázdnin, už nebylo nic. Něco se stalo. Nejspíš už ho vzali do svých rukou. Dověděli se o všem a samozřejmě se zhrozili, idioti. Proklatí rozumní kreténi. Podíval se skrz ni a odvrátil se. A pak už se na ni nedíval. Přestala pro něho existovat stejně jako všichni ostatní. Ztratil svou věc a smířil se se ztrátou. A když si na ni znovu vzpomněl, bylo už všechno jinak. Život už dávno přestal být tajuplným lesem, kde on, byl vládcem a ona tím nejcennějším, co on má. Tamti už ho začali předělávat, byl už skoro progresor, v půli cesty do jiného světa, kde je zvykem se navzájem zrazovat a mučit. A bylo vidět, že pevně vykročil na tuto novou cestu, byl dobrým žákem, při-

činlivým a talentovaným. Psal jí, ona neodpovídala. Zval ji, ona se neozývala. Neměl ji zvát, ale přijet osobně, nařezat jí jako kdysi, a pak by možná bylo zase všechno jako dřív. Ale on už nebyl vládcem. Stal se pouze mužem, jakých je kolem mnoho, a přestal jí psát...

...Jeho poslední dopis, jako vždy psaný rukou (uznával totiž jedině dopisy psané rukou, žádné krystaly, žádné magnetické záznamy), jeho poslední dopis přišel právě odtamtud, od Modrého Hada. „U dveří stála zvířátka malá," psal jí, „stříleli do nich a bylo po nich." Nic víc v tom posledním dopise nebylo.

Horečnatě ze sebe sypala vzpomínky, vzlykala a smrkala do laboratorních ubrousků a já najednou pochopil, ostatně za chvilku to řekla sama — včera se s ním viděla. Právě v době, kdy jsem jí volal domů a mluvil s pihovatým Toivem, když jsem sháněl Jadvigu Michajlovnu, když jsem mluvil s Admirálem, i když jsem pak ležel doma a studoval hlášení o operaci Mrtvý svět — celou tu dobu byla s ním, dívala se na něho, poslouchala ho a dělo se mezi nimi něco takového, kvůli čemu si teď vylévá srdce úplně cizímu člověku.

2. června 78

MAJA GLUMOVOVÁ A NOVINÁŘ KAMMERER

Zmlkla, jako by se byla vzpamatovala, a já se taky vzpamatoval — jenže já o několik sekund dřív. Byl jsem přece ve službě. Musel jsem pracovat. Povinnost. Smysl pro povinnost. Každý musí plnit svou povinnost. Ta zatuchlá, kostrbatá slova! Po všem, co jsem nyní slyšel. Vykašlat se na povinnost a udělat všechno, abych tuhle nešťastnou ženu vytáhl z jejího nepochopitelného zoufalství. Co když právě tohle je moje pravá povinnost?

Ale věděl jsem, že tomu tak není. A to z mnoha důvodů. Například proto, že neumím vytahovat lidi ze zoufalství. Jednoduše nevím, jak se to dělá. Nevím ani, čím se při tom začíná. Proto bych se byl v této chvíli nejraději zvedl, omluvil se a odešel. Ale ani to samozřejmě neudělám, protože jsem povinen bezpodmínečně se dozvědět, kdy se setkali a kde je nyní on...

Najednou se znovu zeptala:

„Kdo vy vlastně jste?"

Položila mi tuto otázku nalomeným, suchým hlasem, oči už měla suché a lesklé, chorobně lesklé.

Než jsem přišel, seděla tu sama, třebaže okolo bylo plno jejích kolegů a snad i přátel, nicméně ona byla sama, možná k ní někdo zašel a pokoušel se

dát se s ní do řeči, ale ona přece jen zůstala sama, protože tady nikdo nevěděl a ani nemohl vědět o člověku, který jí naplnil duši tím hrozným zoufalstvím, tím palčivým, vysilujícím zklamáním a vším ostatním, co se v ní za tuto noc nashromáždilo, dralo se ven a nenacházelo cestu, a tu jsem se objevil já a pronesl jméno Lva Abalkina — a jako bych skalpelem prořízl nesnesitelný vřed. V tu chvíli spustila a na nějakou dobu pocítila obrovskou úlevu, konečně se dokázala vykřičet, vyplakat, zbavit se bolesti, její rozum se uvolnil... a v tu chvíli jsem přestal být uzdravitelem a stal jsem se tím, kým jsem byl ve skutečnosti, naprosto cizím, náhodným a neznámým člověkem. A teď jí došlo, že není možné, abych byl úplně náhodným člověkem, protože k takovým náhodám nedochází. Nestává se, aby se člověk před dvaceti lety rozloučil s milovaným, dvacet let o něm nic nevěděl, dvacet let neslyšel jeho jméno, a potom po dvaceti letech se s ním znovu setkal, strávil s ním noc, hroznou a trpkou, hroznější a trpčí než jakékoli odloučení, a aby pak hned ráno, poprvé za dvacet let, slyšel člověk jeho jméno z úst docela náhodné, cizí a neznámé osoby ...

„Kdo vy vlastně jste?“ zeptala se nalomeným a suchým hlasem.

„Jmenuji se Maxim Kammerer,“ odpověděl jsem potřetí a tvářil jsem se krajně rozpačitě. „V určitém smyslu jsem novinář... Ale proboha... Jak se zdá, přišel jsem nevhod... Víte, sbírám materiál ke knize o Lvu Abalkinovi...“

„Co tady dělá?“

Nevěřila mi. Snad vycítila, že nehledám materiál o Lvu Abalkinovi, ale jeho samého. Musel jsem se přizpůsobit. A to co nejrychleji. A taky jsem se přizpůsobil.

„V jakém smyslu?“ zeptal se novinář Kammerer bezradně a dokonce trochu znepokojeně.

„On tady dostal úkol?“

Novinář Kammerer přiblble vyvalil oči. „Ú-kol? J-já vám dost dobře nerozumím...“ Novinář Kammerer byl bezradný. Bezpochyby nebyl na takové setkání připraven. Dostal se proti své vůli do hloupé situace a vůbec nevěděl, jak se z ní vymotat. Nejradši by byl utekl. „Majo Toivovno, já přece... Proboha, jen si nemyslete... Berte to, jako že jsem tady nic neslyšel. Už jsem na všecko zapomněl! Vůbec jsem tady nebyl. Ale jestli vám můžu nějak pomoct...“

Novinář Kammerer blekotal páté přes deváté a byl rudý rozpaky. Teď už neseděl. V jakési úslužné a krajně nepohodlné póze se nakláněl nad stůl a neustále se pokoušel vzít Maju Toivovnu povzbudivě za loket. Byl asi na pohled děsně protivný, ale zřejmě naprosto neškodný a trochu přitroublý.

„Víte, můj způsob práce už je takový," mumlal ve snaze nějak se ospravedlnit. „Je to asi sporný způsob, nevím, ale dřív jsem s tím měl vždycky úspěch... Začínám od lesa: spolupracovníci, přátelé... učitelé taky, samozřejmě... A teprve potom, už v plné zbroji, abych tak řekl, přistupuji k hlavnímu objektu zkoumání... Ptal jsem se na Komkonu a tam mi řekli, že se Abalkin má vrátit co nevidět na Zemi... S učitelem už jsem mluvil... S lékařkou... Pak jsem se rozhodl promluvit s vámi... ale nevybral jsem si vhodnou chvíli. Promiňte, ještě jednou mi promiňte. Nejsem slepý, vidím, že tady došlo k nějaké velice nepříjemné shodě okolností..."

Ten neohrabaný a přihlouplý novinář Kammerer ji přece jen uklidnil. Opřela se v křesle a přikryla si obličej dlaní. Zmizelo podezření, probudil se stud, do těla se vlila únava.

„Ano," řekla, „je to shoda okolností."

Teď by měl novinář Kammerer udělat čelem vzad a po špičkách zmizet. Ale to by nebyl on. Nemohl přece jen tak nechat o samotě utrápenou, rozrušenou ženu, která bezpochyby potřebuje pomocnou ruku a povzbuzení.

„Samosebou, shoda okolností, nic víc," mumlal novinář. „A zapomeneme na to, nic nebylo... Někdy později, až budete moci... chtít... bych s velkým potěšením, pochopitelně... Ovšem, není to první případ v mé práci, že nejdřív rozmlouvám s hlavním objektem a teprve pak... Majo Toivovno, neměl bych někoho zavolat? Bude to hned..."

Mlčela.

„Tak tedy ne, Jak myslíte... Proč vlastně? Posedím tu s vámi, pro všechny případy..."

Konečně sejmula ruku z očí.

„Není třeba, abyste se mnou seděl," řekla unaveně. „Běžte si radši za svým hlavním objektem..."

„Nenene!" protestoval novinář Kammerer. „Času dost. Objekt neobjekt, já bych vás nerad nechával samotnou... Času mám habaděj." Podíval se na hodinky s určitým znepokojením. „A objekt mí teď neuteče! Já už si ho chytím... Doma nejspíš stejně nebude Znám ty progresory na dovolené. Toulá se nejspíš po městě a oddává se sentimentálním vzpomínkám..."

„Není ve městě," řekla Maja Toivovna stále zdrženlivě. „Máte k němu dvě hodiny letu..."

„Dvě hodiny letu?" Novinář Kammerer byl nepříjemně překvapen. „Nezlobte se, ale já jsem nabyl takového dojmu, že..."

„Je na Valdaji. Lázně Osinka. Na jezeře Velje. A pamatujte, že nulová transportace nefunguje."

„Hm-m-m," pronesl novinář Kammerer hodně hlasitě.

Dvouhodinová letecká cesta se mu rozhodně nehodila do jeho dnešních plánů. Mohlo to dokonce vypadat, že je vůbec odpůrcem vzdušného cestování.

„Dvě hodiny," zamumlal. „Tak-tak-tak... Představoval jsem si to trochu jinak... Nezlobte se, Majo Toivovno, ale mohl bych se s ním spojit odtud?"

„Asi ano," odpověděla Maja Toivovna hlasem už docela skleslým. „Ale já neznám jeho číslo... Víte co, Kammerere, nechtě mě samotnou. Stejně jsem vám teď k ničemu."

Teprve v této chvíli si novinář Kammerer plně uvědomil trapnost situace, do které se dostal. Vyskočil a rozběhl se ke dveřím. Hned se vzpamatoval a vrátil se ke stolu. Zamumlal nějaké nesrozumitelné omluvy. Znovu rychle zamířil ke dveřím a cestou porazil křeslo. Za neustálého omluvného mumlání zvedl křeslo a postavil je na místo s přehnanou opatrností, jako by bylo z křišťálu a porcelánu. Začal se uklánět a couvat, zadkem rozrazil dveře a vyvalil se do chodby.

Opatrně jsem za sebou zavřel, chvíli jsem stál za dveřmi a hřbetem dlaně jsem si roztíral ztvrdlé svaly ve tvářích. Studem a odporem k sobě samému se mi zvedal žaludek.

2. června 78

„OSINKA". DOKTOR GOANNEK

Od východního břehu vypadala Osinka jako shluk bílých a červených střech utopených v rudozeleném porostu jeřabin. Byl tam ještě úzký proužek pláže a na pohled dřevěné přístaviště, k němuž se přimáčklo stádo různobarevných lodiček. Na celém ozářeném svahu nebylo vidět ani človíčka, jen na molu trůnila, bosé nohy spuštěné dolů, postava v bílém oblečení — kdosi zřejmě chytal ryby, protože se ani nepohnul.

Odhodil jsem šaty na sedadlo a bez zbytečného hluku jsem vstoupil do vody. V jezeře Velje byla báječná voda, čistá a sladká, plavalo se v ní jedna radost.

Když jsem se vyškrábal na molo a začal po vyhřátých prknech poskakovat po jedné noze, abych vytřepal vodu z ucha, muž v bílém se konečně odtrhl od splávku, přes rameno si mě prohlédl a zeptal se se zájmem:

„To jedete z Moskvy takhle jenom v trenýrkách?"

Zase to byl staroch ke stovce, suchý a hubený jako bambusová udíce, jenže v obličeji ne žlutý, spíš zahnědlý, řekl bych dokonce skoro černý. Snad pro kontrast ke svému čistě bílému oblečení. Ale oči měl mladé — drobounké, modravé a šibalské. Oslnivě bílá čepička s obrovitým štítkem

proti slunci chránila jeho bezpochyby holou lebku a dodávala mu vzezření vysloužilého žokeje nebo twainovského študenta, který utekl z nedělního vyučování.

„Prý je tady spousta ryb," řekl jsem a usedl vedle něho na bobek.

„Lež," prohlásil muž. Řekl to stručně. Pádně.

„Prý se tady příjemně tráví čas," pokračoval jsem.

„Jak komu," řekl muž.

„Jsou tu prý moderní lázně," řekl jsem.

„Byly," řekl on.

Nevěděl jsem, jak dál. Odmlčeli jsme se.

„Moderní lázně, mladíku," spustil muž mentorsky, „tady byly před třemi sezónami. Teď totiž, mladíku, si lidi nedovedou představit dovolenou jinak než s ledovou vodou, s komáry, se syrovým masem a neprostupnými houštinami... Znáte verš: Divoká skaliska — útočiště mé...? No prosím... Tajmyr a Baffinova země, to je dneska jejich... Kosmonaut?" zeptal se najednou. „Nebo progresor? Etnolog?"

„Kdysi," utrousil jsem ze škodolibosti rovněž stručně.

„Já jsem doktor," řekl, na tón mého hlasu ani okem nemrkl. „Předpokládám, že nepotřebujete lékaře. Za poslední tři sezóny mě tu málokdo potřeboval. Ovšem zkušenosti dokazují, že pacienti rádi přicházejí v houfu. Zrovna včera mě tady potřebovali. Takže — proč ne dneska? Víte to jistě, že mě nepotřebujete?"

„Jen jako příjemného společníka," řekl jsem upřímně.

„Prosím, i za to dík," odpověděl ochotně. „V tom případě si půjdeme vypít čaj."

A šli jsme si dát čaj.

Doktor Goannek obýval rozlehlý dřevěný srub poblíž léčebného pavilónu. Srub byl zařízen vším nepostradatelným. Bylo tu zápraží se sloupkovým zábradlíčkem, vyřezávané šambrány, kohout na hřebeni střechy, ruská ultrazvuková pec s automatickým ovládáním, s šamotovanou vanou a pekelcem, a navíc dvoupodlažní sklep, napojený na zásobovací linku. Vzadu, v hustém porostu kopřiv, stála kabina nulové transportace, dovedně maskovaná jako dřevěný záchůdek.

Čaj se u doktora skládal z ledové řepné polévky, jahelné kaše s dýní a šumivého kvasu s rozinkami. Čaj jako takový v tom nebyl žádný. Doktor Goannek byl hluboce přesvědčen, že požívání silného čaje podporuje tvorbu močových kamenů, zatímco slabý čaj je kulinářský nesmysl.

Doktor Goannek tady byl starousedlíkem, vzal zdejší praxi už před dvanácti sezónami. Zažil Osinku jako podprůměrné lázničky, jakých jsou tisíce, žil tu i v době jejího fantastického rozmachu v době, kdy v balneologii

dočasně panoval názor, že jedině mírné pásmo může rekreanta učinit šťastným. Neopustil ji ani nyní, ve chvílích jejího patrně definitivního úpadku.

Letošní sezóna, která začala jako vždy v dubnu, přivedla do Osinky pouze tři lidi.

V půli května tu nějakou dobu pobýval manželský pár absolutně zdravých asenizátorů, kteří právě dorazili ze severního Atlantiku, kde se prohrabovali obrovskými haldami radioaktivního odpadu. Tato dvojice — černoch a Malajka — si spletla polokoule a přijela si sem zalyžařit. Pár dní se toulali po okolních lesích, jedné krásné noci zmizeli neznámo kam a teprve za týden od nich přišel telegram z Malvínských ostrovů s příslušnými omluvami.

A pak včera ráno se v Osince zničehonic objevil nějaký podivný mladík. Proč podivný? Především je záhada, jak se sem dostal. Nepřijel po zemi ani nepřiletěl vzduchem — na to může doktor Goannek vzhledem ke své nespavosti a jemnému sluchu přísahat. Nepřišel ani pěšky — nevypadal jako člověk, který cestuje pěšky. Pěší turisty doktor Goannek neomylně pozná podle vůně. Zbývala nulová transportace. Ale jak známo, v posledních několika dnech nulová spojení zlobí v důsledku fluktuace neutrinového pole, takže dostat se nulovou transportací do Osinky bylo možné jedině omylem. Přitom se však vnucuje otázka: jestliže se ten mladík dostal do Osinky čirou náhodou, proč se okamžitě rozběhl za doktorem Goannkem, jako by právě po něm celý život toužil?

Tato poslední okolnost připadala turistovi Kammererovi cestujícímu v trenýrkách poněkud mlhavá a doktor Goannek ji neváhal patřičně rozvinout. Podivný mladík nepotřeboval konkrétně doktora Goannka osobně. Potřeboval jakéhokoli doktora, ale zato co nejdříve, Stěžoval si totiž na nervové vyčerpání, kteréžto nervové vyčerpání bylo u něho skutečně zjištěno, a to v takové míře, že tak zkušený lékař, jako je doktor Goannek, považoval za nezbytné provést bez odkladu všestranné a důkladné vyšetření, které naštěstí neobjevilo žádné patologické příznaky. Je pozoruhodné, že tato příznivá diagnóza zapůsobila na mladíka vysloveně léčivě. Přímo před očima se rozzářil a již po dvou či třech, hodinách přijímal návštěvy, jako by se nechumelilo.

Ne, ne, ti hosté dorazili normálně — na standardním glyderu... Vlastně ne hosté, jenom jedna návštěvnice. A to je správné. Pro mladého muže neexistuje a nemůže existovat užitečnější psychoterapie než okouzlující mladá žena. V bohaté praxi doktora Goannka docházelo k analogickým případům dosti často. Tak například... Doktor Goannek uvedl příklad číslo jedna. Nebo třeba... Doktor Goannek uvedl příklad číslo dva. Ostatně i pro

mladé ženy je nejlepší psychoterapií... A doktor Goannek uvedl příklad číslo tři, čtyři, pět.

Aby se nenechal zahanbit, uvedl turista Kammerer na oplátku příklad z vlastní zkušeností, kdy jako progresor byl jednou rovněž na pokraji nervového vyčerpání, ale tento ubohý a nepovedený příklad doktor Goannek pobouřeně odmítl. U progresorů je to totiž všechno jinak — mnohem složitější a v jistém smyslu naopak mnohem jednodušší. Tak či onak, doktor Goannek by si nikdy nedovolil bez konzultace s odborníkem použít u podivného mladíka jakýchkoli psychoterapeutických prostředků, kdyby tento mladík byl progresorem...

Ovšem ten podivný mladík progresorem nebyl, samozřejmě. Mezi námi, ten by se progresorem nikdy nemohl stát — nemá pro to vhodnou nervovou strukturu. Ne, progresorem nebyl, spíš hercem nebo malířem, kterého postihl velký tvůrčí neúspěch. Nebyl to první ani desátý případ v bohaté praxi doktora Goannka. To jednou... A doktor Goannek začal chrlit případy, jeden krásnější než druhý, a nahrazoval v nich skutečná jména různými XY, Alfami, Betami... Turista Kammerer, bývalý progresor a člověk poněkud neomaleného chování, dost neuctivě přerušil toto poučné vyprávění a prohlásil, že pokud jde o něho, nikdy v životě by nechtěl žít v jedněch lázních s poloblázníkem. Byla to neuvážená poznámka a turistu Kammerera přišla hodně draho. Především bylo prozkoumáno slovo „poloblázník“, na padrť rozdrceno a smeteno jakožto výraz z lékařského hlediska negramotný a navíc vulgární. Teprve pak doktor Goannek s notnou dávkou jedovatosti v hlase prohlásil, že zmíněný poloblázník herec patrně předem vytušil vpád bývalého progresora Kammerera a veškeré potíže s tím spojené, sám odmítl sdílet s ním společné lázně a hned ráno prvním vhodným glyderem odletěl. Přitom natolik spěchal, aby se vyhnul setkání s turistou Kammererem, že se s doktorem Goannkem nestačil ani rozloučit.

Bývalý progresor Kammerer jedovatost jako by ani nevnímal. Bral všechno za bernou minci a vyjádřil uspokojení nad tím, že lázně jsou prosty nervově vyčerpaných umělců, takže je nyní možno bez překážek a podle vlastního vkusu si vybrat vhodné ubytování.

„Kde bydlel ten neurastenik?“ zeptal se bez okolků a hned na vysvětlenou dodal: „To proto, abych tam zbytečně nechodil.“

Tento rozhovor probíhal již na zápraží se sloupkovým zábradlím. Poněkud šokovaný doktor ukázal mlčky na malebnou chaloupku s velkou modrou šestkou, stojící trochu odděleně od ostatních budov přímo nad svahem.

„Výborně,“ prohlásil turista Kammerer. „Takže tam nepůjdeme. Ale vypravíme se spolu nejdřív tamhle. Líbí se mi, že tam jsou jeřabiny o něco hustší...“

Bylo mimo jakoukoli pochybnost, že mimořádně sdílný doktor Goannek má v úmyslu nabídnout a v případě odporu vnutit svou osobu jako poradce a průvodce po Osinku. Ovšem turista a bývalý progresor Kammerer mu teď připadal přespříliš neomalený a hrubý.

„Samosebou," řekl suše. „Radím vám jít po téhle pěšině. Najděte si chatu číslo dvanáct. Mě laskavě omluvte. Víte, mám ve zvyku po čaji odpočívat v houpací síti..."

Určitě by byl stačil jeden jediný lítostivý pohled, aby se doktor Goannek okamžitě ustrnul a porušil své zvyklosti ve jménu pohostinnosti. Proto si hrubý a vulgární Kammerer honem pospíšil zasadit poslední ránu.

„Hr-romský stáří," pronesl soucitně — a bylo to.

Pln mlčenlivého pobouření zamířil doktor Goannek ke své houpací síti a já vklouzl do houští jeřabin, obešel léčebný pavilón a šikmo po svahu zamířil k neurastenikovu srubu.

2. června 78

VE SRUBU ČÍSLO ŠEST

Bylo mi jasné, že Osinka Lva Abalkina víckrát už neuvidí, a že v jeho dočasném obydlí nenajdu nic, co by mi nějak pomohlo. Ale dvě věci mi jasné nebyly. Jak se ve skutečnosti dostal Lev Abalkin do Osinky a proč? Pokud se opravdu skrývá, bylo by z jeho hlediska mnohem rozumnější a bezpečnější vyhledat lékaře v kterémkoli velkém městě. Třeba v Moskvě, která je odtud deset minut letu, nebo aspoň ve Valdaji, kam se odtud letí dvě minuty. Nejspíš se tady octl naprosto náhodou — buď nevěnoval pozornost hlášením o neutrinové bouři, nebo mu bylo úplně jedno, kam se dostane. Potřeboval lékaře, okamžitě, naléhavě. Proč? A další zvláštnost. Cožpak se zkušený stoletý lékař mohl natolik zmýlit, aby osvědčeného progresora označil za nevhodného k tomuto povolání? Sotva. Tím spíš, že s otázkou profesionálního zaměření Lva Abalkina se nesetkáváme poprvé... Něco takového nemá obdoby. Jedna věc je zařadit mezi progresory člověka v rozporu s jeho profesionálními zálibami, a něco docela jiného je udělat progresora z člověka se zcela nevhodnou nervovou soustavou. Za takové omyly se platí odvoláním z funkce, ne dočasným, ale trvalým, protože tohle už nezavání jen zbytečným mrháním lidskou energií, ale přímo ztrátami lidských životů... Ostatně, Tristan už zemřel... Pomyslel jsem si, že potom, až najdu Abalkina, budu určitě muset najít lidi, z jejichž viny celá tato šlamastika vznikla.

Jak jsem očekával, dveře dočasného přístřeší Lva Abalkina nebyly zamčeny. V maličké předsíni bylo prázdno, na nízkém kulatém stolku pod plynovou lampou trůnil vysoký vycpaný medvídek panda, důležitě pokyvoval hlavou a rubínová očka mu jiskřila.

Nahlédl jsem vpravo do ložnice. Sem samozřejmě nejméně dva, možná tři roky nikdo nevkročil — nebyla sem zavedena ani osvětlovací automatika a nad zastlanou postelí se v rohu černaly houštiny pavučin s mrtvými pavouky. Okolo stolku jsem zašel do kuchyně. Ta používána byla. Na odkládací desce ležely špinavé talíře, okénko zásobovací linky bylo otevřeno a v odebíracím prostoru ležel nevyzvednutý balíček se svazkem banánů. Tam, v Ostrovní říši, na štábu „C“, byl Lev Abalkin zvyklý mít sluhu. Nebo je taky možné, že nevěděl, jak se zapíná kybernetický uklízeč...

Kuchyně mě trochu připravila na to, co potom uvidím v obývacím pokoji. Ale opravdu jen málo. Celá podlaha tu byla poseta drobnými útržky papíru. Široká pohovka byla rozházená — květované polštářky se povalovaly halabala, jeden ležel dokonce ve vzdáleném koutě místnosti. Křeslo u stolu bylo převržené, na stole neuspořádaně stály misky se zaschlými pokrmy, zase špinavé talíře a mezi tím vším se tyčila nedopitá láhev vína. Další láhev, která za sebou zanechala na koberci lepkavou stopu, se odkutálela ke stěně. Pohár se zbytkem vína tu byl neznámo proč pouze jeden, ale protože záclony byly strženy a visely na posledních nitkách, hned mě napadlo, že druhý pohár asi vyletěl otevřeným oknem ven.

Zmuchlané papíry se válely všude, nejen na podlaze, ale ne všechny byly zmuchlané. Několik lístků se bělalo na pohovce, některé útržky zapadly do misek s jídlem. Všechny misky a talíře byly trochu odstrčeny stranou a na uvolněném místě na desce stolu ležela hraničká papírů.

Učinil jsem několik opatrných kroků a hned se mi cosi tvrdého zapíchlo do bosého chodidla. Byl to kousek jantaru, tvarem připomínající stoličku se dvěma kořeny. Byl provrtán. Sedl jsem si na bobek, rozhlédl se a objevil ještě několik takových jantarů, zbytek náhrdelníku se pak válel pod stolem přímo u pohovky.

Vsedě jsem zvedl nejbližší kousek papíru a rozložil ho na koberci. Byla to půlka archu obyčejného kancelářského papíru, na níž kdosi fixkou nakreslil lidskou tvář. Dětskou tvář. Jakéhosi naducaného, asi dvanáctiletého kluka. Já bych ho typoval na žalobníčka. Kresba byla provedena několika přesnými tahy. Pěkná, moc pěkná kresbička. Najednou mě napadlo, že se třeba mýlím, že tenhle chaos tady vůbec nezanechal Lev Abalkin, ale opravdu nějaký profesionální malíř, kterého potkal neúspěch.

Posbíral jsem všechny rozházené papíry, postavil křeslo a uvelebil se v něm.

A zase to všechno vypadalo dost podivně. Kdosi rychle a s jistotou kreslil na papírech jakési obličeje — většinou dětské, jakási zvířátka — zřejmě pozemská, jakési stavby, krajinky, řekl bych i oblaka. Bylo tam několik plánků a náčrtků nahozených rukou profesionálního topografa — hájky, potoky, močály, křižovatky cest, a hned přímo uprostřed lakonických topografických značek najednou drobounké lidské postavičky, sedící, ležící, běžící, i titěrné obrázky zvířat — snad jelenů, možná losů či vlků nebo psů — a neznámo proč byly některé z těchto figurek přeškrtnuty.

Bylo to všechno nepochopitelné a v žádném případě to nešlo dohromady s chaosem v místnosti a s představou říšského štábního důstojníka, který neprodělal reaklimatizaci. Na jednom z lístků jsem objevil báječný portrét Maji Glumovové a ohromil mě výraz jakési rozpačitosti či nechápavosti, neobyčejně dovedně vystižený na jejím úsměvném a jinak docela veselém obličeji. Byla tu ještě karikatura učitele Sergeje Pavloviče Fedosejeva, ale karikatura mistrovská — přesně takový byl nejspíš Sergej Pavlovič před čtvrt stoletím. Při spatření této karikatury jsem si konečně uvědomil, jaké budovy to na obrázcích jsou — před čtvrt stoletím takhle vypadala typizovaná architektura eurasijských internátních škol... Všechno to bylo kresleno rychle, přesně, s jistotou, a okamžitě nato trháno, muchláno, zahazováno.

Odsunul jsem papíry a znovu se rozhlédl po pokoji. Mou pozornost upoutal modrý hadřík ležící pod stolem. Zvedl jsem jej. Byl to pomuchlaný a potrhaný dámský kapesníček. Samozřejmě jsem si hned vzpomněl na Akutagavovo vyprávění a živě jsem si představil, jak Maja Toivovna seděla v křesle před Lvem Abalkinem, dívala se na něho, poslouchala ho, po jejím obličeji těkal úsměv, pod nímž jen jako slabý stín prosvítal výraz jakési rozpačitosti či nechápavosti, jak pod stolem její ruce nemilosrdně muchlaly a trhaly kapesníček...

Maju Glumovovou jsem viděl zřetelně, ale za žádnou cenu jsem si neuměl představit, co tu viděla a slyšela. To všechno způsobily tyhle kresbičky. Nebýt jich, snadno bych si představil na téhle rozorané pohovce obyčejného říšského důstojníka, který před krátkou dobou opustil kasárna a nyní užívá zaslouženého odpočinku. Ale kresbičky tu jsou a za nimi se skrývá něco velice důležitého, velice složitého a velice tajemného ...

Tady už jsem neměl co dělat. Sáhl jsem po videofonu a vytočil Admirálovo číslo.

2. června 78

NEČEKANÁ ADMIRÁLOVA REAKCE

Vyslechl mě bez jediného přerušení, což už samo o sobě bylo špatným znamením. Snažil jsem se utěšovat představou, že příčinou jeho nespokojenosti nejsem já, ale nějaké jiné okolnosti, které se mě netýkají. Jenže když mě vyslechl do konce, řekl zachmuřeně:

„S Glumovovou jsi nepořídil skoro nic.“

„Byl jsem vázán legendou,“ odpověděl jsem stroze.

Nic nenamítal.

„Co chceš dělat dál?“ zeptal se.

„Myslím, že sem už se nevrátí.“

„Taky myslím. A ke Glumovové?“

„Těžko říct. Vlastně nemůžu říct vůbec nic. Nerozumím tomu. Ale určitá naděje samozřejmě zůstává.“

„Co myslíš — proč se s ní vůbec setkával?“

„To je právě to, co nechápu, Admirále. Podle všeho tady šlo o lásku a vzpomínky. Jenomže ta láska nebyla tak docela láska, a vzpomínky ne jenom obyčejné vzpomínky. Jinak by Glumovová nebyla v takovém stavu. Samozřejmě, jestli se ožral jako prase, mohl ji urazit... Zvlášť když uvážíme, jaký podivný vztah k sobě měli v dětství...“

„Nepřeháněj,“ zahučel Admirál. „Už dávno nejsou děti. Ale odpovězme si na tohle: kdyby ji znovu pozval nebo za ní zašel sám — přijme ho, nebo ne?“

„Nevím,“ řekl jsem. „Nejspíš ano. Pořád ještě pro ni hodně znamená. Nemohlo by se jí zmocnit takové zoufalství kvůli člověku, ke kterému je lhostejná.“

„Literatura!“ zabručel Admirál a najednou vybafl: „Měl ses dovědět, proč jí pozval! O čem mluvili! Co jí říkal!“

Popadla mě zlost.

„Nic takového jsem zjistit nemohl. Měla hysterický záchvat. A když se uklidnila, seděl před ní idiotský novinář s hroší kůží.“

Přerušil mě.

„Budeš se s ní muset setkat ještě jednou.“

„V tom případě mi dovolte změnit legendu.“

„Co navrhuješ?“

„Například tohle. Jsem z Komkonu. Na nějaké planetě došlo k neštěstí. Lev Abalkin je svědek. Ale neštěstí jím tak otřáslo, že utekl na Zemi a teď nechce nikoho vidět... Je psychicky nalomený, málem nemocný. Hledáme ho, abychom se dověděli, co se tam stalo...“

Admirál mlčel, můj návrh se mu zřejmě nezamlouval. Chvíli jsem se díval na jeho nespokojenou pihovatou pleš, zabírající celou obrazovku, a pak Jsem se značným ovládáním pokračoval:

„Pochopte, Admirále, teď už se nedá lhát jako předtím. Ona už si stačila uvědomit, že jsem se u ní neobjevil náhodou. Myslím, že jsem ji zviklal, ale objevím-li se ještě jednou ve stejné roli, bude to výsměch zdravému rozumu! Buď uvěřila, že jsem novinář, a v tom případě se mnou nemá o čem mluvit a jednoduše pošle toho neomaleného idiota ke všem čertům. Nebo neuvěřila a pošle mě k nim tím spíš. Já například bych to udělal. Ovšem budu-li představitelem Komkonu, mám právo klást jí otázky a vynasnažím se je položit tak, aby odpověděla."

Podle mě to znělo dost logicky. Aspoň v té chvíli jsem nebyl schopen vymyslet jinou cestu. A jako idiotský novinář už k ní rozhodně nepůjdu. Koneckonců Admirál musí vědět líp, co je důležitější — najít člověka nebo uchovat v tajnosti, že ho hledáme. Se sklopenou hlavou se zeptal:

„Proč jsi šel ráno do muzea?"

Užasl jsem.

„Jak to — proč? Přece abych si promluvil s Glumovovou..."

Pomalu vztyčil hlavu a já spatřil jeho oči. Panenky měl rozšířené přes celou duhovku. Až jsem ucouvl. Vycítil jsem, že jsem pronesl něco hrozného. Zablekotal jsem jako žáček:

„Ona je tam přece zaměstnaná... Kde jinde jsem s ní měl mluvit? Doma jsem ji nezastihl..."

„Glumovová pracuje v Muzeu mimozemských kultur?" zeptal se s pečlivým důrazem na každém slově.

„Ano. Co se stalo?"

„Ve zvláštním oddělení předmětů nevyjasněného určení," dodal tiše. Byla to napůl otázka, napůl sdělení. Přeběhl mi mráz po zádech, když jsem viděl, jak se mu levý koutek úzkých rtů protáhl a poklesl.

„Ano," zašeptal jsem.

Opět jsem neviděl jeho oči. Opět zabrala celou obrazovku blyštivá pleš.

„Admirále..."

„Mlč!" vybafl. A oba jsme dlouho mlčeli.

„Tak," pronesl konečně obvyklým hlasem. „Seber se a jdi domů. Seď tam a nikam nechoď. V kteroukoli chvíli tě můžu potřebovat. Ale nejspíš v noci. Kolik času potřebuješ na cestu?"

„Dvě a půl hodiny."

„Proč tolik?"

„Musím ještě přeplavat jezero."

„Dobře. Až dorazíš domů, ohlas se mi. Chvátej."

A obrazovka zhasla.

Z HLÁŠENÍ LVA ABALKINA

Déšť znovu zesiluje, mlha houstne, takže z prostředka ulice nejsou domy po levé ani po pravé straně skoro vidět. Mezi experty vzniká panika, nabyli dojmu, že v těchto chvílích přestaly fungovat biooptické konvertory. Uklidňuji je. Když se zbavili strachu, začínají mít ramena a naléhají, abych rozsvítil mlhový reflektor. Zapínám jim reflektor. Experti už začínají jásat, ale najednou si Štěkn sedá na ocas uprostřed vozovky a prohlašuje, že neudělá ani krok dál, dokud někdo neodstraní tu idiotskou duhu, od které ho bolí uši a svrbí mezi prsty. On výborně vidí i bez těch hnusných reflektorů, a jestli experti nic nevidí, znamená to, že nic vidět nemusí, a bylo by lepší, kdyby se věnovali nějaké užitečnější činnosti, například by mohli k jeho, Štěknovu návratu připravit ovesnou polévku s boby. Výbuch pobouření. Ale experti se Štěkna trochu bojí. Každý pozemšťan, který se seznámil s nějakým Hlavákem, se ho dřív nebo později začne bát. Ale přitom, byt je to paradoxní, není tento pozemšťan schopen chovat se k Hlavákovi jinak než jako k velkému mluvícímu psu (no, zkrátka cirkus, zázraky zoopsychologie a tak)...

Jeden z expertů Štěknovi nerozvážně pohrozil, že zůstane bez oběda, nepřestane-li si stavět hlavu. Štěkn zvyšuje hlas. Z jeho slov vyplývá, že jsme se celý život báječně obešli bez expertů. A nejen to, cítili jsme se tady až dosud obzvlášť dobře právě proto, že po expertech nebylo vidu ani slechu. A pokud jde konkrétně o toho experta, který, jak se zdá, má teď v úmyslu sežrat Štěknovi jeho ovesnou polévku s boby... A tak dále, pořád dokolečka.

Stojím v dešti, který neustále sílí, poslouchám celý ten galimatyáš okolo expertů a bobů a nemohu setřást jakousi ospalou ztuhlost. Připadá mi, že jsem na nějakém neuvěřitelně hloupém divadelním představení bez začátku a konce, kde všechny postavy zapomněly své role a blekotají, co jim slina na jazyk přinese, v marné naději, že je nějaká náhoda zachrání. Toto představení jako by bylo uspořádáno výhradně pro mě, aby mě co nejdéle udrželo na místě a nedovolilo mi postoupit ani o krok dál, zatímco za kulisami kdosi chvatně zařizuje věci tak, abych se definitivně přesvědčil: nemá to smysl, nedá se nic dělat, musíme se vrátit domů...

S námahou se ovládám a zhasínám zatracený reflektor. Štěkn okamžitě v půli slova přerušuje dlouhatánskou, pečlivě promyšlenou urážku a jako by se nechumelilo běží dál. Kráčím za ním a slyším, jak si Van der Hoese zjednává pořádek na palubě lodi: „Styďte se! Obtěžovat skupinu v terénu... Okamžitě vás vyženu z kabiny! Vyházím... Lumpárna!“

„Bavíš se?“ ptám se tiše Štěkna.

Mlčí, jen po mně šilhá vykouleným okem.

„Jsi štváč," říkám. „Vy Hlaváči jste všichni štváči a skandalisti..."

„Je tu mokro," odpovídá Štěkn bez jakékoli souvislosti. „A plno žab. Není kam šlápnout... Zase nákladní auta ...," oznamuje.

Z mlhy před námi se line pronikavý pach mokrého rezivého železa a po chvíli se ocitáme uprostřed obrovského neuspořádaného houfu nejrůznějších automobilů.

Jsou to obyčejná nákladní auta, naklaďáky kryté plachtou i velikánské plošinové vozy, stejně jako drobná kapkovitá osobní autíčka a jakési obludné samohybné mechanismy s osmi koly vysokými jako člověk stojí uprostřed ulice i na chodnících v hrozném nepořádku, opřené do sebe nárazníky, občas navršené přes sebe, neuvěřitelné prorezivělé, napůl rozlámané, a rozpadají se při sebemenším dotyku. Jsou jich stovky. Není možné jít rychle, musíme toto pohřebiště obcházet, prolézat, přelézat a všechna ta vozidla jsou naložena haraburdím, které už dávno shnilo, zetlelo a zrezivělo k nepoznání...

Kdesi v koutku vědomí úpěnlivě drmolí uklidnění experti, vzrušeně duní Van der Hoese, ale nemám na ně náladu. S nadávkami vytahuji nohy z páchnoucí břečky shnilých hadrů a hned nato se s klením propadám do útrob jakýchsi ohromných beden, kde v haldách zatuchlého papíru zoufale pští holá krysí mláďata, s novým hromováním vylamuji ramenem jakousi prohnilou dřevěnou přepážku a probourávám se ven, na déšť, do louže, z níž přede mnou zděšeně vyskakuji žáby... Pod nohama mi praská a skřípe rozbité sklo, kutálejí se nějaké plechovky či ložiska, na pohled pevné niklované železo se rozpadá na prach, jakmile se ruka pokusí opřít se o ně, jednou dokonce bočnice krytého automobilu, velikého jako transkontinentální kontejner, zničehonic se sama rozlamuje vedví a z vnitřku se s hnilobným rachotem vyvaluje proud nedefinovatelného smetí v hustých oblacích odporně páchnoucího prachu...

A pak zcela nečekaně tento hnusný labyrint končí.

Totiž automobily jsou kolem nás pořád, ale stojí teď poměrně uspořádané, srovnány po obou stranách vozovky a na chodnících, zatímco prostředek ulice je zase uvolněn.

Dívám se na Štěkna. Zuřivě se otřepává, drbe se všemi čtyřmi tlapami najednou, olizuje si hřbet, odplivuje, chrlí nadávky a zase se otřepává, drbe a olizuje.

Van der Hoese se znepokojeně ptá, proč jsme uhnuli z trasy a co to bylo za skladiště. Vysvětluji, že to nebylo skladiště. Pak diskutujeme na téma: jsou-li to stopy evakuace, proč původní obyvatelstvo evakuovalo z periférie do centra?

„Zpátky touhle cestou nepůjdu,“ prohlašuje Štěkn a vzteklým plácnutím sráží k dlážděni žábu, která poskakovala vedle něho.

Ve dvě hodiny odpoledne rozesílá štáb první souhrnné hlášení. Ekologická katastrofa, ale civilizace zanikla z nějakého jiného důvodu. Obyvatelstvo zmizelo takříkajíc v jediném okamžiku, ale nevyvraždilo se ve válkách, ani neevakuovalo do vesmíru - nenasvědčuje tomu úroveň technologie, ostatně planeta nepřipomíná hřbitov, spíš smetiště. Ubohé zbytky původního obyvatelstva živoří na venkově, jakžtakž obdělávají půdu, zcela pozbyly kulturních návyků, ale skvěle zacházejí s opakovacími puškami. Z toho prý pro mne a Štěkna vyplývá: město je určitě zcela prázdné. Mně tento závěr připadá pochybný. Štěknovi taky.

Ulice se rozšiřují, domy i řady automobilů po obou stranách od nás se ztrácejí v mlze a já před sebou cítím otevřené prostranství. Ještě několik kroků a před námi se z mlhy vynořuje čtvercová silueta. Zase obrněné vozidlo, přesně stejné jako to, co se octlo pod zříceninou zdí, ale tohle je opuštěné už velice dávno, vlastní tíhou se probořilo a jako by vrostlo do asfaltu. Všechny vstupní otvory Jsou dokořán. Dvě krátké hlavně kulometů, kdysi hrozivě namířené proti každému, kdo vyšel na náměstí, jsou teď povadle ohnutě, prosakují z nich rezivé kapky a pomalu stékají na mírně skloněný čelní pancíř. Cestou kolem mechanicky beru za otevřená boční dvířka, ale jsou napevno zarezivělá.

Před sebou nevidím nic. Mlha Je na tomto náměstí jakási zvláštní, nezvykle hustá, jako by tu stála dlouhá léta a za tu dobu se slehla, srazila se jak mléko a vlastní tíhou se slisovala.

„Pod nohy!“ nařizuje najednou Štěkn.

Koukám se pod nohy a nevidím nic. Zato si najednou uvědomuji, že už pod podrážkami nemám asfalt, ale cosi měkkého, pružného, kluzkého jako tlustý mokrý koberec. Sedám si na bobek.

„Můžeš si zapnout ten reflektor,“ bručí Štěkn.

Ale já už vidím i bez reflektoru, že je tu asfalt pokryt téměř souvislým, poměrně vysokým hnusným škraloupem, jakousi vlhkou slisovanou hmotou bohatě prorostlou různobarevnými plísněmi. Vytahuji nůž, nadzvedávám plást tohoto škraloupu — od proplesnivělé hmoty se odtrhuje jakýsi hadřík či kousek řemínku, a pod tím řemínkem se v kalné zeleni vynořuje cosi kulatého (knoflík? přezka?) a pomalu se narovnávají jakési drátky nebo pérka ...

„Všichni šli tudy“ říká Štěkn s podivným přízvukem.

Zvedám se a jdu dál, kráčím po měkké a kluzké hmotě. Snažím se krotit svou fantazii, ale nedaří se mi to. Všichni šli tudy, touhle cestou, postupně opustili teď už nepotřebná autíčka i náklaďáky, statisíce a milióny obyvatel

se z bulváru vlévaly na toto náměstí, obtékaly obrněné vozidlo s hrozivě a bezmocně namířenými kulomety. Lidé šli a odhazovali i to málo, co si chtěli odnést s sebou, klopýtali a pouštěli věci z rukou, snad i sami padali, ale pak už se nemohli zvednout a všechno, co upadlo, bylo zašlapáno milióny nohou. A přísahal bych, že se to všechno odehrálo v noci — lidskou kaši ozařoval mrtvolný chvějivý pří svit, a bylo ticho jako ve snu...

„Jáma," říká Štěkn.

Zapínám reflektor. Jáma nikde žádná. Kam až světlo dosáhne, jiskří rovný a hladký povrch náměstí nesčetnými bledými plamínky světélkující plísně a na dva kroky přede mnou se vlhce černá velký, asi dvacet na čtyřicet, obdélník hladkého čistého asfaltu. Jako by byl pečlivě vyříznut v tom zplesnivělém třpytivém koberci.

„Schůdky," říká Štěkn nějak zoufale. „Dírkované! Hluboko! Nevidím..."

Běhá mí mráz po zádech. Ještě nikdy jsem neslyšel Štěkna mluvit tak podivným hlasem. Nazdařbůh spouštím ruku, kladu prsty na velkou vydutou hlavu a cítím nervózní pocukávání trojúhelníkovitého ucha. Nebojácný Štěkn má strach. Nebojácný Štěkn se mi tiskne k noze právě tak, jako se jeho předkové tiskli k nohám svých pánů, když za prahem jeskyně vycítili něco neznámého a nebezpečného...

„Nemá to dno," říká odevzdaně. „Neumím to pochopit. Vždycky přece bývá dno. Všichni odešli tam, a tam není dno, a nikdo se nevrátil... Musíme tam jít?"

Sedám si na bobek a beru ho kolem krku.

„Nevidím tu žádnou jámu," říkám mu jazykem Hlaváků. „Vidím jen rovný obdélník asfaltu."

Štěkn namáhavě oddychuje. Napíná všechny svaly a čím dál víc se ke mně tiskne.

„Ty to nemůžeš vidět," říká. „Neumíš to. Čtvery schody s dírkovanými stupni. Ošoupané. Blýskají se. Stále hlouběji a hlouběji. Na konci není nic. Nechci tam. Nenařizuj mi to."

„Kamaráde," říkám, „co ti je? Jak bych ti mohl něco nařizovat?"

„Ani nepros," říká Štěkn. „Nežádej. Nevybízej."

„Půjdeme odtud pryč," navrhuji.

„Ano. A rychle!"

Diktuji hlášení. Van der Hoese už přepojil můj kanál na štáb, a když končím, je už celá expedice plně informována. Začíná povyk. Nadhazují se hypotézu, navrhují se opatření. Panuje hluk. Štěkn se ponenáhlu uklidňuje — pošilhává žlutým okem a co chvíli se olizuje. Nakonec zasahuje sám Komov. Rámus utichá. Dostáváme rozkaz pokračovat v postupu a ochotně se mu podřizujeme.

Obcházíme děsivý obdélník, přetínáme náměstí, míjíme druhé obrněné vozidlo uzavírající bulvár z druhé strany a znovu se ocitáme mezi dvěma kolonami opuštěných automobilů. Štěkn opět čile cupitá vpřed, je už zase energický, hašteřivý a kurážný. V duchu se ušklíbám a říkám si, že já na jeho místě bych se teď určitě styděl za tu trapnou chvíli panického, téměř dětinského strachu, který jsem tam na náměstí prožil. Ale Štěkna nic takového netrápí. Ano, měl strach a nedokázal ho skrýt, ale nevidí v tom nic trapného, za co by se měl stydět. Nyní uvažuje nahlas:

„Všichni odešli pod zem. Kdyby tam bylo dno, ujistil bych tě, že teď všichni žijí pod zemí, tak hluboko, že je necítím. Ale tam žádné dno není! Nechápu, kde tam mohou žít. Nechápu, proč tam není dno a jak je to možné.“

„Zkus to vysvětlit,“ říkám mu, „je to ohromně důležité.“

Ale Štěkn to vysvětlit nemůže. Je to hrozné, opakuje neustále. Planety jsou kulaté, pokouší se o vysvětlení, tahle planeta je taky kulatá, sám jsem to viděl, ale tam na náměstí vůbec není kulatá. Tam je jako talíř. A v tom talíři je dírka. A ta dírka vede z jedné prázdnoty, kde jsme my, do druhé prázdnoty, kde nejsme.

„A proč já jsem tu dírku neviděl?“

„Protože je zalepená. To ty nedokážeš. Zalepovali ji právě před takovými, jako jsi ty, a ne před takovými, jako jsem já...“

Pak najednou hlásí, že se znovu objevuje nebezpečí. Malé nebezpečí, obyčejné. Dost dlouho nebylo žádné, a teď se zase objevilo.

Za chvíli se od průčelí vpravo odtrhuje z druhého poschodí balkón a padá. Rychle se Štěkna ptám, zdali se nebezpečí zmenšilo. Odpovídá bez rozmyšlení, že ano, zmenšilo se, ale ne moc. Chci se ho zeptat, z které strany hrozí teď, ale vtom se mi do zad opírá silný závan hustého vzduchu, v uších hučí, srst na Štěknovi se ježí.

Bulvárem se žene malý uragán. Je horký, přináší pach železa. Po obou stranách ulice se s hlukem řítí ještě několik dalších balkónů a říms. Vítr strhává střechu dlouhého přízemního domu a táhle stará, děravá, zpuchřelá střecha se pomalu převažuje, rozpadá se na kousky, vznáší se nad dlážděním a mizí v mračnu horkého žlutého prachu.

„Co se to tam u vás děje?“ huláká Van der Hoese.

„Nějaký průvan,“ cedím mezi zuby. Nový nápor větru mě nutí proti své vůli se rozběhnout. Připadá mi to ponižující.

„Abalkine! Štěkne!“ hřmí Komov. „Držte se prostředku! Dál od zdí! Profoukávám náměstí, může tam něco padat...“

A potřetí se krátký horký uragán žene bulvárem, a to zrovna ve chvíli, kdy se Štěkn chce otočit čenichem proti větru. Podráží mu nohy a smýká jím po dláždění v urážlivé společnosti jakési opozdilé krysy.

„Hotovo?“ ptá se Štěkn podrážděně, když uragán utichá. Zůstává ležet, ani se nepokouší postavit se na nohy.

„Hotovo,“ říká Komov. „Můžete pokračovat v postupu.“

„Že nechám mockrát děkovat,“ říká Štěkn, jedovatý jako nejjedovatější zmije.

V éteru se kdosi neudržel a hihňá se. Nejspíš Van der Hoese.

„Mockrát se omlouvám,“ říká Komov. „Potřeboval jsem rozehnat mlhu“

V odpověď chrlí Štěkn nejdelší a nejkvětnatější nadávku v jazyce Hlaváků, zvedá se, zuřivě se otřepává a najednou v nepřirozené póze znehybňuje.

„Ljovo,“ říká. „Nebezpečí už přešlo. Úplně. Je odfouknuto.“

„Aspoň něco,“ odpovídám.

Informace od Espady: Neobyčejně emocionální popis hlavního gattaucha. Vidím ho před sebou jako živého — nepředstavitelně špinavý, páchnoucí, lišeji posety stařec na pohled snad dvousetletý, který tvrdl, Že je mu jedenadvacet, neustále sípá, kašle, odchrchlává a smrká, na klíně pořád drží opakovací pušku a čas od času střílí Espadovi nad hlavou pánubohu do oken, na otázky odpovídat nechce, naopak stále by sám kladl otázky, přičemž odpovědi poslouchá schválně nepozorně a každou druhou veřejně prohlašuje za lež...

Bulvár vede na další náměstí. Vlastně to není náměstí v pravém slova smyslu — jen na pravé straně se rozkládá půlkruhovitý park, za nímž stojí dlouhá žlutá budova s vydutým průčelím, zdobeným nepravými pilíři. Průčelí je žluté, jako na začátku podzimu, takže v první chvíli nevidím uprostřed parku další „pohár“. Tentokrát je neporušený, blyští se novotou, jako by ho tady mezi žlutými keři teprve dnes ráno postavili — válec vysoký dva metry, metr v průměru, z poloprůhledného materiálu připomínajícího jantar. Stojí dokonale svisle a jeho oválné dveře jsou pevně zavřené.

Na palubě u Van der Hoeseho se ozývá výbuch nadšení, zato Štěkn znovu demonstruje svou lhostejnost, dokonce pohrdání vůči všem těmto předmětům, které „jeho národ nezajímají“. Pomalu se začíná drbat a otáčí se zadkem k „poháru“.

Obcházím pohár, pak dvěma prsty beru za výčnělek oválných dveří a nahlížím dovnitř. Stačí jediný pohled a vím, na čem jsem — celý vnitřek zabírá svýma obludnýma kloubovitýma nohama, před sebe napřahuje půlmetrová vroubkovaná klepeta a dvěma řadami kalně zelených očí na mě tupě a zamračeně pohlíží gigantický rakopavouk z Pandory. V plné krásе.

To nebyl strach, co se ve mně vzepjalo, ale obranný reflex proti něčemu absolutně neočekávanému. Než jsem stačil vydechnout, již jsem se ramenem opíral o přibouchnutá dvířka, nohama do země, od hlavy k patě mokrý potem a každá žilka se ve mně chvěla

Štěkn už je vedle mě, připravený k okamžitému a rozhodnému zápasu. Pohupuje se na napjatých nohou, vyčkávavě otáčí velikou hlavu z jedné strany na druhou. Perleťově bílé zuby se mu vlhce blyští v koutcích tlamy. Tohle trvá několik sekund, načež se Štěkn podrážděně zeptá:

„Tak co se děje? Kdo ti ublížil?“

Nahmatávám pažbičku paprskové pistole, musím se donutit odtrhnout se od proklatých dveří a s pistoli připravenou k výstřelu začínám couvat. Štěkn ustupuje společně se mnou a je čím dál podrážděnější.

„Pokud vím, tak jsem se tě na něco ptal!“ prohlašuje popuzeně.

„No počkej,“ mumlám mezi zuby, „copak ty pořád ještě nic necítíš?“

„Kde? V té boudě? Tam nic není!“

Van der Hoese a experti mi vzrušeně halasí do ucha. Neposlouchám je. I bez nich vím, že se dvířka dali například podepřít zvenku kládou (pokud se nějaká najde), nebo celá budka se dá spálit z paprskové pistole. Ustupuji dál a nespouštím pohled z dveří „poháru“.

„V boudě nic není!“ opakuje Štěkn umíněně. „A nikdo tam není. A moc let tam nikdo nebyl. Jestli chceš, otevřu dveře a dokážu ti, že tam nic není.“

„Ne,“ říkám a mám dost práce ovládnout hlasivky. „Půjdeme pryč.“

„Já jenom otevřu dvířka...“

„Štěkne,“ říkám, „mýlíš se...“

„My se nikdy nemýlíme. Jdu tam. Uvidíš.“

„Mýlíš se!“ Teď už musím řvát. „Jestli okamžitě nepůjdeš se mnou, nejsi můj přítel a kašleš na mě!“

Prudce se otáčím na podpatcích (pistoli ve spuštěná ruce, odjištěnou, regulátor nastaveny na trvaly výboj) a kráčím pryč. Připadá mi, že moje záda zabírají celou šířku bulváru a jsou zcela nechráněná.

Štěkn s příšerně nespokojeným a opovržlivým výrazem šlape kousek vlevo za mnou. Vrčí a tváří se nadutě. Asi po dvou stech krocích, když už se zcela uklidňuji a začínám hledat cesty k usmíření, Štěkn najednou mizí. Jen drápy několikrát škrábly po asfaltu. A už je u budky, je pozdě utíkat za ním, chytat ho za zadní nohy a odvléknout toho pitomce pryč, i moje paprsková pistole je teď k ničemu, ten hromský Hlavák pootvírá dveře a dlouho, nekonečně dlouho nahlíží do poháru ...

Potom bez jediného zvuku dveře zase zavírá a vrací se. Je zahanbený. Je zničený. Bez výhrad uznává svou absolutní neschopnost a je v budoucnu ochoten snášet jakékoli zacházení. Vrací se mi k nohám, sedá si bokem a

sklesle nachyluje hlavu. Raději se na něho nedívám. Hledím na pohár, cítím, jak mi pramínky potu na spáncích vysychají a stahují kůži, jak ze svalů mizí nepříjemné chvění a nahrazuje je svíravé, bolestné trnutí, a nejraději bych teď procedil: P-previte! a vší silou, s úlevným vzlyknutím vlepil pohlavek té skleslé, umíněné a blbé palici. Ale říkám pouze:

„Měli jsme štěstí. Tady nevímproč neútočí...“

Zpráva ze štábu: Předpokládá se, že „Štěknův obdélník“ je vstupem do meziprostorového tunelu, jímž bylo odvedeno obyvatelstvo planety. Pravděpodobně Poutníky...

Kráčíme nezvykle prázdným prostorem. Nikde žádný život, i komáři někam zmizeli. Mně se to moc nelibí, ale Štěkn neprojevuje známky neklidu.

„Tentokrát jste přišli pozdě,“ řekl.

„Ano, vypadá to tak,“ připouštím ochotně.

Je to poprvé od incidentu s rakopavoukem, co Štěkn promluvil. Zdá se, že má chuť promluvit si o něčem vedlejším. Tato chuť není u něho příliš častá.

„Poutníci,“ vrčí. „Mockrát jsem slyšel: Poutníci, Poutníci... Vy o nich nic nevíte?“

„Velmi málo. Víme, že to je supercivilizace, víme, že jsou mnohem mocnější než my. Předpokládáme, že nejsou humanoidové. Předpokládáme, že ovládli celou naši galaxii, a to už hodně dávno. A taky předpokládáme, že nemají domov — tedy v našem nebo ve vašem pojetí. Proto jim říkáme Poutníci...“

„Chcete se s nimi setkat?“

„Jak bych ti to řekl... Komov by za to dal nevímco. Jenže já bych dal přednost tomu, abychom se s nimi nikdy nesetkali...“

„Ty se jich bojíš?“

Nemám náladu řešit tenhle problém. Zvlášť ne teď.

„Víš, Štěkne,“ říkám, „to by bylo dlouhé povídáni. Měl bys radši sledovat, co se děje kolem, mám dojem, že jsi nějak roztržitý.“

„Všechno sleduju. Je klid.“

„Všiml sis, že tady všechno živé zmizelo?“

„To je tím, že tady často bývají lidé,“ usoudil Štěkn rozšafně.

„Ale jdi!“ říkám. „No to jsi mě uklidnil.“

„Teď tady nejsou. Skoro“

Končí dvaačtyřicátý blok, blížíme se ke křižovatce. Štěkn najednou hlásí:

„Za rohem je člověk. Sám.“

Je to vetchý stařeček v dlouhém černém kabátě až na paty, v kožešinové beranici s náušníky, zavázanými pod rozcuchaným špinavým plnovousem, v

rukavicích veselé, svítivě žluté barvy a velikých botách s plátěnými svršky. Pohybuje se s obrovskou námahou, sotva nohy vleče. Jsme od něho na třicet metrů, ale i na takovou dálku je zřetelně slyšet, jak těžce, hvízdavě oddychuje a občas námahou sténá.

Nakládá vozík s vysokými slabými kolečky, připomínající dětský kočárek. Vždycky se odbelhá do rozbité výkladní skříně, dlouhou dobu je uvnitř, pak se stejně pomalu vynořuje, opírá se jednou rukou o stěnu a druhou ohnutou rukou si na prsa tiskne dvě nebo tři plechovky s pestrými nálepkami. Kdykoli dojde ke svému vozíku, bezvládně si sedá na skládací třínožku, chvíli nehybně odpočívá a pak stejně zvolna a opatrně přendává plechovky z náručí na vozík. Pak zase odpočívá, jako by vsedě spal, znovu se staví na roztřesené nohy a míří k výkladní skříni — dlouhý, černý, téměř přelomený v půli.

Stojíme na rohu, skoro nekryti, protože víme, že stařeček nic kolem sebe nevidí ani neslyší. Jak říkal Štěkn, je tady docela sám, v okolí nikdo není, snad jedině hodně daleko. Nemám nejmenší chuť navazovat s ním kontakt, ale asi to budu muset udělat — kdyby pro nic jiného, tak abych mu pomohl s těmi plechovkami. Ale bojím se, abych ho nevyděsil. Žádám Van der Hoeseho, aby ho ukázal Espadovi a ten aby určil, patří-li do kategorie „čaroděj“, „voják“ nebo „člověk“.

Stařec naložil desátou dávku plechovek a zase odpočívá, přihrben na třínohé stoličce. Hlava se mu jemně chvěje a klesá stále níž. Stařec zřejmě usíná.

„Nic podobného jsem ještě neviděl,“ říká Espada. „Promluvte s ním, Ljovo...“

„Je příliš starý,“ říká Van der Hoese s pochybnostmi.

„V momentě umře.“ vrčí Štěkn.

„No právě,“ říkám. „Zvlášť jestli se před ním objevím v tomhle duhovém skafandru...“

Nestačím domluvit. Stařec se najednou prudce naklání kupředu a pozvolna se kácí bokem na dláždění.

„Hotovo,“ říká Štěkn. „Můžeš se jít podívat, jestli tě to zajímá“

Stařec je mrtev, nedýchá, ani puls není znatelný. Podle všeho má rozsáhlý infarkt a naprosto vyčerpaný organismus. Ale ne z hladu. Jednoduše je strašně, nepředstavitelně sešlý. Klečím u něho a dívám se mu do zelenobílého kostnatého obličeje. První normální člověk v tomto městě. A mrtvý. A já jsem bezmocný, protože mám s sebou jen přenosnou aparaturu.

Vpichuji mu dvě ampulky mikrofágu a říkám Van der Hoesemu, aby sem poslal mediky. Nehodlám se tu zdržovat. Nemá to smysl. Tenhle už nepromluví. A pokud ano, tak ne hned. Před odchodem nad ním ještě chvíli sto-

jím, dívám se na kočárek, do poloviny naplněný plechovkami konzerv, na převrženou stoličku, a napadá mě, že stařec patrně všude s sebou tahal tuhle stoličku a co chvíli na ni usedal k odpočinku...

Kolem šesté hodiny večerní se začíná stmívat. Podle mých poznatků zbývají do konce trasy ještě asi dvě hodiny chůze, a tak navrhuji Štěknovi, že si odpočineme a něco sníme. O odpočinek Štěkn nestojí, ale jako vždy, ani tentokrát nevynechá příležitost něco splivnout.

Usedáme na okraji rozlehlé vyschlé fontány ve stínu jakési kamenné mytologické obludy s křídly a já rozbaluji balíčky s jídlem. Kolem nás kalně prosvítají zdi mrtvých domů, panuje bezhlesé ticho a člověka blaží pomyšlení, že na těch desítkách kilometrů cesty, kterou jsme prošli, už není pusto a mrtvo, ale že tam pracují lidé.

Při jídle Štěkn nikdy nemluví, ale když je nasycen, rád si poklábosí.

„Ten stařec," říká a pečlivě si olizuje tlapu, „toho doopravdy oživili?"

„Ano."

„A to je zase živý, chodí a mluví?"

„Mluví asi sotva, chodit nejspíš nechodí, ale živý je."

„Škoda" vrčí Štěkn.

„Škoda?"

„Ano. Skoda že nemluví. Bylo by zajímavé dovědět se, co je tam..."

„Kde?"

„Tam, kde byl, když umřel."

Ušklíbám se.

„Ty myslíš, že tam něco je?"

„Musí tam něco být. Přece se musím někam podít, až nebudu."

„Kam se poděje elektrický proud, když ho vypnou?" ptám se.

„To je právě to, co jsem nikdy nemohl pochopit," přiznává se Štěkn. „Ale ty neuvažuješ přesně. Prosím, nevím, kam se poděje elektrický proud, když ho vypnou. Ale já nevím ani to, odkud se bere, když ho zapnou. Ovšem kde jsem se vzal já, to vím, tomu rozumím."

„Tak kde jsi byl, dokud jsi nebyl?" ptám se úskočně.

Pro Štěkna to ovšem není problém.

„Byl jsem v krvi svých rodičů. A předtím v krvi rodičů svých rodičů..."

„Takže až nebudeš, budeš v krvi svých dětí..."

„A co když nebudu mít děti?"

„Tak budeš v zemi, v trávě, ve stromech..."

„Tak to není! V trávě a stromech bude moje tělo. Ale kde budu já sám?"

„V krvi svých rodičů jsi taky nebyl sám, ale tvoje tělo. Vždyť si nepamatuješ, jak ti bylo v krvi tvých rodičů..."

„Jak to že ne?" diví se Štěkn. „Moc věcí si pamatuju!"

„Aha, vidíš, vlastně ano“ mumlám přemožen. „Vy přece máte genetickou paměť...“

„Říkat tomu můžeš, jak chceš,“ vrčí Štěkn. „Ale já skutečně nechápu, kam se poděju, jestli teď umřu. Děti nemám...“

Rozhoduji se přerušit tento spor. Je mi jasné — nikdy nebudu umět Štěknovi dokázat, že tam nic není. Proto beze slova zabaluji zbytek jídla, ukládám baličeek do torny na zádech a pohodlně natahuji nohy před sebe.

Štěkn si svědomitě olízal druhou packu, uvedl srst na lících do ideálního stavu a znovu pokračuje v debatě.

„Překvapuješ mě, Ljovo,“ prohlašuje. „A všichni mě překvapujete. Copak vás to tady ještě baví?“

„Pracujeme,“ namítám unaveně.

„Proč pracovat, když, to nemá smysl?“

„Proč by to nemělo smysl? Sám vidíš, kolik jsme se toho dověděli za jediný den.“

„Právě proto se ptám: nač se dozvídat něco, co nemá smysl? Co s tím budete dělat? Pořád se jenom dozvídáte a dozvídáte, ale abyste s tím, co se dozvíte, něco dělali, to ne.“

„No například?“ ptám se.

Štěkn je náruživý diskutér. Před chvilkou dosáhl jednoho vítězství a teď evidentně touží po dalším.

„Například jáma bez dna, kterou jsem našel. Kdo a k čemu může potřebovat jámu bez dna?“

„To není tak docela jáma,“ říkám. „To jsou spíš dveře do jiného světa.“

„A můžete těmi dveřmi projít?“ informuje se Štěkn.

„Ne,“ přiznávám. „To nemůžeme.“

„Tak k čemu jsou vám dveře, kterými stejně nemůžete projít?“

„Dneska nemůžeme, zítra třeba budeme moct.“

„Zítra?“

„To myslím obrazně. Pozítří. Za rok...“

„Jiný svět, jiný svět“ vrčí Štěkn. „To snad je vám tenhle těsný?“

„Jak bych ti to řekl... Těsný je pro naši fantazii.“

„No bodejť!“ vykřikuje Štěkn jízlivě. „Vždyť vy jakmile se dostanete do jiného světa, hned ho začnete předělávat, aby byl jako ten váš. A samozřejmě pro vaši fantazii je zase těsný, takže začínáte hledat zase jiný svět, a zase ho předěláváte...“

Najednou prudce přerušuje svou filipiku a v tom okamžiku cítím přítomnost někoho cizího. Tady. Blízko. Na dva kroky od sebe. U podstavce s mytologickou obludou.

Je to docela normální zdejší obyvatel, podle všeho z kategorie „člověk“, silný statný muž v plátěných kalhotách a plátěné bundě na holém těle, s opakovací puškou, která mu na řemeni visí přes krk. Nečesaná hříva vlasů mu spadá do očí, tváře a bradu má hladce vyholené. Stojí u pomníku bez jediného pohybu, jen oči mu pomalu kloužou ze mne na Štěkna a zpátky. Podle všeho vidí v šeru stejně dobře jako my. Neumím si vysvětlit, jak se k nám dokázal tak nehlučně a nepozorovaně přiblížit.

Opatrně sahám rukou dozadu a zapínám mluvicí zařízení na automatického tlumočníka.

„Pojď blíž a posaď se, jsme přátelé,“ vyslovuji neslyšně pouhým pohybem rtů.

Z megafonu se s půl sekundovým zpožděním linou hrdelní zvuky, do jisté míry dokonce příjemné. Neznámý sebou trhá a ustupuje o krok. „Neboj se,“ říkám. „Jak se jmenuješ? Mně říkají Lev, on se jmenuje Štěkn. Nejsme nepřátelé. Chceme si s tebou promluvit.“

Ba ne, z toho nic nebude. Neznámý couvá o další krok a zčásti se skrývá za pomníkem. Jeho obličej po celou dobu nevyjadřuje nic, není dokonce jisté, rozumí-li tomu, co se mu říká.

„Máme dobré jídlo,“ nevzdávám se. „Nemáš náhodou hlad nebo žízeň? Posaď se s námi, s radostí ti dám z našeho...“

Najednou mě napadá, že se asi zdejší praobyvatel musí dost bát, když slyší tohle „my“ a „s námi“, a tak rychle přecházím na jednotné číslo. Ale ani tohle nepomáhá. Zdejší obyvatel se zcela schovává za pomník, takže ho nevidím ani neslyším.

„Odchází“ vrčí Štěkn.

Pak ho vidím znovu, jak dlouhými, klouzavými, naprosto neslyšnými kroky přechází ulici, vystupuje na protější chodník a mizí v jakýchsi dveřích.

2. června 78

LEV ABALKIN OSOBNĚ

Asi v šest hodin odpoledne se ke mně přihrnuli bez předchozího ohlášení Andrej a Sandro. Schoval jsem desky do stolu a okamžitě jsem oba příchozí stroze upozornil, že s nimi nehodlám vést žádné služební rozhovory, protože teď nejsou podřízení mně, ale Klaudiovi. A navíc mám práci.

Oba se žalostně rozfňukali, že nepřišli ve služební záležitosti, že se jim stýská a že takhle to přece nejde. Fňukat dovedou, to se jim musí nechat. Obměkčili mě. Otevřeli jsme bar a nějakou dobu jsme si nadšeně povídali o

mých kaktusech. Pak jsem čirou náhodou zjistil, že už nemluvíme ani tak moc o kaktusech, jako spíš o Klaudiovi, což by se ještě dalo jakž takž vysvětlit, protože Klaudius svou bambulovitostí a pichlavostí i mně připomínal kaktus, jenomže než jsem stačil mrknout, tihle mladí provokatéři neobyčejně šikovně a nepozorovaně začali o bioreaktorech a kapitánu Nemovi.

Dělal jsem, že jsem si toho nevšiml, nechal jsem je přijít do ráže a když už byli přesvědčeni, že je jejich náčelník dokonale zpracován, vyzval jsem je, aby zmizeli. A byl bych je skutečně vyhnal, protože jsem měl notný vztek na sebe i na ně, ale tu se (rovněž bez předchozího ohlášení) objevila Aljona. Tu mi posílá osud sám, pomyslel jsem si a zamířil jsem do kuchyně. Jednak už byl stejně čas večeřet, jednak i mladí provokatéři vědí, že před cizími lidmi se o našich záležitostech nesmí mluvit.

Večeře se opravdu vydařila. Provokatéři zapomněli na všechno na světě a natřásali se před Aljonou. Když je odmrštila, natřásal jsem se já — jen tak, aby se neřeklo. Tohle kohoutí naparování skončilo velikým sporem — kam se půjde. Sandro naléhal, abychom šli na Oktopusy, a to hned, protože nejlepší kousky hrají hned na začátku. Andrej se rozhořčoval jako fundovaný hudební kritik, jeho výpady proti Oktopusům byly vášnivé a otřesně bezobsažné, jeho teorie moderní hudby překvapovala novotou a spočívala v tom, že dneska v noci je nejvhodnější chvíle vyzkoušet jeho novou jachtu Filozof. Já navrhoval, že si budeme dávat hádanky nebo přinejhorším hrát na fanty. Aljona z toho vycítila, že dneska nehodlám nikam jít a navíc jsem zaneprázdněn, a to ji rozčililo, takže začala vyvádět. Oktopusy utopit! požadovala. Plachty vztyčit! Bude se řádit! A tak dále...

Když byla tato výměna názorů v největším proudu, přesně v 19.33, zacvrlikal videofon. Andrej, který seděl u aparátu nejblíž, stiskl prstem tlačítko. Obrazovka se rozsvětlila, ale neobjevil se žádný obrázek. A slyšet nebylo nic, protože Sandro hulákal jako na lesy: Ostrovy, ostrovy, ostrovy... prováděl nejapné hejble a napodoboval nenapodobitelného B. Tuarega, zatímco Aljona mu sveřepě oponovala Písní beze slov od R. Gliera (a třeba taky ne od Gliera).

„Huš!“ vyštěkl jsem a prodíral se k videofonu.

Nastalo menší uklidnění, ale přístroj stále mlčel, jen svítící obrazovka pomrkávala. Tohle asi sotva bude Admirál, a tak jsem se uklidnil.

„Počkejte,“ řekl jsem do světélkující modře, „já si vezmu aparát vedle.“

V pracovně jsem videofon postavil na stůl, žuchl do křesla a řekl:

„Tak tady je větší klid... Jenom upozorňuju, že vás nevidím.“

„Promiňte, zapomněl jsem,“ pronesl hluboký mužský hlas a na obrazovce se objevil obličej — úzký, namodrale bílý, s hlubokými vráskami od

konce nosu ke koutkům úst. Nízké široké čelo, černé rovné vlasy až na ramena.

Je zajímavé, že jsem ho okamžitě poznal, ale ne hned jsem si uvědomil, že je to on.

„Buďte zdráv, Maku," řekl. „Vy mě nepoznáváte?"

Potřeboval jsem pár sekund, abych se vzpamatoval. Byl jsem naprosto nepřipraven.

„Počkejte, počkejte...," protahoval jsem čas a horečnatě jsem uvažoval, jak se mám chovat.

„Lev Abalkin," připomněl mi. „Pamatujete se? Sarakš, Modrý had..."

„Božínku!" vykřikl novinář Kammerer, dříve Mak Sim, rezident Země na planetě Sarakš. „Ljova! A mně řekli, že na Zemi nejste a že se neví, kdy tu budete... Nebo vy jste ještě tam?"

Usmíval se.

„Ne, už jsem tady... Ale asi jsem vás vyrušil."

„Vy mě nikdy nemůžete vyrušovat!" procítěně vykřikl novinář Kammerer. Ne ten novinář Kammerer, který navštívil Maju Glumovovou, ale spíš ten, co navštívil učitele. „Já vás potřebuju. Píšu knihu o Hlaváčích..."

„Ano, vím," nenechal mě domluvit. „Proto vám volám. Ovšem, Maku, já už dávno nemám s Hlaváky nic společného."

„Na tom vůbec nezáleží," namítl novinář Kammerer. „Důležité je, že jste byl první, kdo s nimi pracoval."

„První jste byl spíš vy..."

„Ba ne, já jsem je jenom objevil, to je všechno. Ostatně o sobě už jsem psal. A materiál o nejnovějších Komovových pracích už mám taky pohromadě. Jak vidíte, prolog a epilog mám, chybí jen maličkost — hlavní obsah... Poslyšte, Ljovo, my se bezpodmínečně musíme sejít. Zdržíte se na Zemi dlouho?"

„Moc ne," odpověděl. „Ale určitě se sejdeme. Ovšem — dneska bych nechtěl..."

„No, mně by se to dneska taky moc nehodilo," připojil se rychle novinář Kammerer. „A co takhle zítra?"

Chvílí mě mlčky sledoval. Najednou jsem si uvědomil, že nedokážu odhadnout barvu jeho očí — seděly příliš hluboko pod hustým obočím.

„Neuvěřitelné," pronesl Abalkin. „Vy jste se vůbec nezměnil. A já?"

„Opravdu?" zeptal se novinář Kammerer, aby aspoň něco řekl.

Lev Abalkin se znovu usmál.

„Ano," potvrdil. „A to uteklo dvacet let. Víte, Maku, vzpomínám na tu dobu jako na nejšťastnější léta. Všechno bylo před námi, všechno teprve začínalo... A věřte mi, když teď vzpomínám na ty časy, říkám si: Měl jsem

z pekla štěstí, že mě v začátcích vedli takoví lidé, jako Komov a jako vy, Maku...“

„No, no, Ljovo, nepřehánějte,“ řekl novinář Kammerer. „Co já s tím mám společného?“

„Jak to myslíte? Komov řídil, Rowlingson a já jsme byli vykonavateli, ale hlavní koordinaci jste prováděl vy.“

Novinář Kammerer vyvalil oči. Já také — ale já navíc ještě zbystřil pozornost.

„Inu, Ljovo,“ řekl novinář Kammerer, „vy jste byl tenkrát mladý, takže jste vůbec nepronikl do tehdejšího systému subordinace. Jediné, co jsem pro vás tehdy dělal, bylo to, že jsem zajišťoval bezpečnost, přepravu a stravu... a to ještě...“

„A vytyčoval jste ideové cíle!“ poznamenal Lev Abalkin.

„Jaké cíle?“

„Expedice do Modrého Hada — to je přece vaše myšlenka!“

„No, do té míry, že jsem ozná...“

„Tak! To je za prvé. Nápad, že s Hlaváky mají pracovat progresoři a ne zoopsychologové — to je za druhé!“

„Počkejte, Ljovo! Tohle byl Komovův nápad! Mně přece jste mohli být všichni ukradeni! Já měl tou dobou na krku povstání v Pandeji. První masový výsadek Oceánské říše. Vy přece si umíte představit, o co šlo... Bože můj! Mám-li být upřímný, tenkrát jsem načisto zapomněl, že vůbec existujete. Zef vás měl tehdy na starosti, Zef, ne já! Vzpomínáte si na toho zrzavého domorodce?“

Lev Abalkin se smál, cenil rovné bílé zuby.

„A nešklebte se na mě!“ vyjel novinář Kammerer rozzlobeně. „Uvádíte mě do trapné situace. Takový nesmysl! Ba ne, milánkové, jak je vidět, pustil jsem se do té knihy v pravý čas. Žasnu, jaké idiotské legendy se kolem toho vyrojily.“

„No dobrá, dobrá, já už to víckrát neudělám,“ řekl Abalkin. „Můžeme v tom sporu pokračovat při našem setkání...“

„Správně,“ řekl novinář Kammerer. „Jenže spor žádný nebude. Tady není o co se přít. Takže...“

Novinář Kammerer přejel po tlačítkách stolního zápisníku.

„Zítra v deset nula nula u mne. Nebo byste radši...“

„Radši u mne,“ řekl Lev Abalkin.

„Tak diktujte adresu,“ zvolal novinář Kammerer. Ještě se docela neuklidnil.

„Lázně Osinka,“ řekl Lev Abalkin. „Srub číslo šest.“

2. června 78

NĚKOLIK DOHADŮ O ÚMYSLECH LVA ABALKINA

Sandrovi a Andrejovi jsem nařídil, aby odešli. Naprosto oficiálně. Musel jsem nasadit oficiální výraz a mluvit oficiálním tónem, což se mi bez námahy podařila, protože jsem opravdu chtěl zůstat sám a důkladně se zamyslet.

Aljona ihned vycítila mou náladu, utichla a slavnostně se zavázala, že do mé pracovny ani nevkročí, naopak že bude všemožně střežit můj klid. Pokud vím, představuje si mou práci absolutně zcestně. Je na příklad přesvědčena, že je moje práce nebezpečná. Ovšem některé základní principy si osvojila pevně. Ví například, že jsem-li najednou něčím zaneprázdněn, neznamená to, že mě posedla inspirace nebo že jsem znenadání dostal nějaký senzační nápad. Aljona ví, že se jednoduše vyskytl nějaký neodkladný úkol, který je třeba opravdu neodkladně řešit.

Zatahal jsem ji za ucho a zavřel se v pracovně. Aljonu jsem nechal uklízet pokoj.

Odkud má moje číslo? To je jednoduché. Nechal jsem číslo u učitele. Navíc mu mohla o mně říct Maja Glumovová. Takže buď se ještě jednou setkal s Majou Toivovnou, nebo se přece jen rozhodl navštívit učitele. Riskoval to. Dvacet let o sobě nedal vědět, a teď se najednou rozhodl přijít na návštěvu. Proč?

Kvůli čemu mi volal? Třeba ze sentimentálních pohnutek. Vzpomínky na první opravdovou práci. Mládí je nejšťastnějším obdobím života. Hm. To se mi nezdá... Altruistické přání pomoci žurnalistovi (a objeviteli jeho zamilovaných Hlaváků) v jeho práci a k tomu trocha zdravé ctižádosti. Nesmysl. Proč by mi v tom případě dával falešnou adresu? Ale co když není falešná? Není-li falešná, znamená to, že se neskrývá, takže Admirál něco plete... Z čeho vlastně vyplývá, že se Lev Abalkin skrývá?

Rychle jsem si zavolal informace, zjistil číslo a zavolal do Osinky, srub číslo šest. Nikdo to nezvedal. To se ovšem dalo čekat.

Dobrá, tohle zatím nechme. Co bylo v našem rozhovoru nejdůležitější? Mimochodem, jednou jsem se málem podřekl. Nejradši bych si byl ukousl jazyk! „Vy přece musíte chápat, co je to výsadek skupiny flotil C!“ — „Zajímalo by mě, odkud víte, Maku, o existenci skupin flotil C a z čeho jste usoudil, že já o tom něco vím?“ Samozřejmě, kdybych byl svou větu řekl takhle jasně, neodpověděl by mi těmito slovy, jen by se byl zamyslel a všechno pochopil. A po takovém ostudném fiasku by mi nezbývalo nic jiného než se opravdu dát na žurnalistiku... No nic, doufejme, že si ničeho

nevšiml. Taky neměl tak mnoho času, aby rozebíral a hodnotil každé moje slovo. Šel evidentně za jakýmsi svým cílem a všechno ostatní, co s tímto cílem nebylo spjato, patrně pouštěl druhým uchem ven...

Ale za čím tedy šel? Proč se snažil připisovat mně svoje zásluhy a navíc ještě zásluhy Komovovy? A přitom tak hr, neomaleně, jen co pozdravil... Někdo si může myslet, že skutečně rozšiřuji legendy o své prioritě, jako že mně patří všechny základní myšlenky ohledně Hlaváků, že jsem si tohle všechno přisvojil, on se toho domákl a dává mi na srozuměnou, že jsem nula. Každopádně jeho úsměv byl dvojsmyslný... Ale to je přece nesmysl! O tom, že Hlaváky jsem objevil právě já, ví dneska jen nejužší okruh specialistů, ačkoli i ti na to už zřejmě zapomněli, protože je to bezvýznamné ...

Blbost a konina, samozřejmě. Ale fakt zůstává faktem: před chvilkou mi zavolal Lev Abalkin a sdělil mi, že podle jeho názoru jsem zakladatelem a koryfejem současné vědy o Hlaváčích já, novinář Kammerer. Jinak neobsahoval náš rozhovor nic podstatného. Všechno ostatní byly obyčejné řečičky. No ovšem, pak ještě ta falešná (nejspíš) adresa až úplně nakonec...

Vnucuje se ovšem ještě jedna verze. Jemu bylo úplně lhostejné, o čem bude mluvit. Mohl si dovolit žvanit jakékoli nesmysly, protože volal jedině proto, aby mě viděl. Učitel nebo Maja Glumovová mu sdělují: Zajímá se o tebe nějaký Maxim Kammerer. — Podívejme! říká si skrývající se Lev. Zvláštní! Jen jsem se objevil na Zemi, už se o mě zajímá Maxim Kammerer. Ale já jsem jednoho Maxima Kammerera znal. Co je to? Shoda jmen? Lev Abalkin na takové náhody nevěří. Radši tomu člověku zavolám a zjistím, je-li to tamten Maxim Kammerer, v minulosti Mak Sim... A bude-li to opravdu on, podíváme se, jak se bude chovat.

Cítil jsem, že jsem se trefil do černého. Abalkin volá a pro všechny případy vypíná obraz. Vlastně jen pro případ, že bych nebyl tamten Maxim Kammerer. Pak mě vidí. S jistým údivem samozřejmě, ale určitě s úlevou. Je to docela obyčejný Maxim Kammerer, má doma slezinu; bujaré veselí, absolutně nic podezřelého. Takže je možné prohodit pár bezvýznamných vět, smluvit si schůzku a zmizet...

Jenže! Tohle není celá pravda a taky ne pouze pravda. Jsou v tom dva háčky. Předně. Proč v takovém případě vůbec navazoval rozhovor? Stačilo se podívat, chvíli poslouchat, přesvědčit se, že já jsem já, a klidně se odpojit. Pardon, to je omyl, mám špatné číslo.

A za druhé, já přece taky nejsem dnešní. Viděl jsem, že se mnou mluví jen tak. Sledoval přitom moje reakce. Chtěl se přesvědčit, že jsem to já a že budu určitým způsobem reagovat na určitá jeho slova. Vědomě říká nesmysl a pozorně sleduje, jak se na ten nesmysl tvářím... To je taky divné. Na vědomý nesmysl reagují všichni lidé stejně. Takže buď uvažuji nesprávně,

nebo... nebo z Abalkinova hlediska není tenhle nesmysl vůbec nesmyslem. Například: z jakýchsi naprosto neznámých důvodů Abalkin skutečně připouští, že moje úloha ve výzkumu Hlaváků je neobyčejně velká. Volá mi, aby si tuto domněnku ověřil, a z mé reakce se přesvědčuje, že je to mylný předpoklad.

To zní docela logicky, ale nějak divně. Co s tím mají společného Hlaváči? I když celkem vzato, v životě Lva Abalkina sehráli Hlaváči úlohu dalo by se říci zásadní. Stop!

Kdybych měl nyní stručně charakterizovat nejdůležitější momenty životopisu tohoto člověka, řekl bych to asi takhle: Líbila se mu práce s Hlaváky, jeho nejtoužebnějším přáním bylo pracovat s Hlaváky, dosáhl v práci s Hlaváky značných úspěchů, ale z neznámých důvodů mu nebylo dovoleno v této práci pokračovat... Hrome, vždyť by nebylo nic divného, kdyby mu nakonec došla trpělivost, kdyby se vykašlal na ten svůj štáb C, na Komkon, na disciplínu, kdyby všechno nechal plavat a vrátil se na Zemi, aby už krucinál jednou provždy zjistil, proč ho nenechají dělat jeho oblíbenou práci, kdo konkrétně mu celý život hází klacky pod nohy, koho může hnát k zodpovědnosti za krach svých vytoužených plánů, za trpký pocit neschopnosti ovlivnit vlastní život, za celých těch patnáct let obětovaných nesmírně těžké a nemilované práci... A tak se vrátil na Zemi!

Vrátil se a ihned narazil na moje jméno. A vzpomněl si, že já jsem byl v podstatě kurátorem jeho první práce s Hlaváky, chtěl se tedy dovědět, mám-li prsty v tom neslýchaném odstranění člověka od oblíbené práce, a dověděl se (pomocí primitivního úskoku), že ne, nemám — v té době jsem měl plnou hlavu starostí s odstraněním výsadku a o téhle záležitosti jsem nebyl ani informován...

Takhle nějak by se dal vysvětlit náš nedávný rozhovor. Ovšem pouze rozhovor, nic víc. Ani záhadná historie s Tristanem, ani záhadná historie s Majou Glumovovou, a už vůbec ne důvod, proč Lev Abalkin pokládá za nutné se skrývat. To se touto hypotézou vysvětlit nedá. K sakru, kdyby tahle moje hypotéza byla správná, pobíhal by teď Lev Abalkin po Komkonu a mlátil by hlava nehlava všechny, co mu ukřivdili, protože je povahy prchlivé a navíc má nervový systém umělce... Ačkoli něco logického v mé domněnce přece jen bylo a vyvolávalo to jisté praktické otázky. Rozhodl jsem se položit je Admirálovi, ale nejdřív jsem musel zavolat Sergeji Pavloviči Fedosejevovi.

Podíval jsem se na hodinky — 21.51. Doufejme, že stařec ještě není v posteli.

Naštěstí se ukázalo, že stařec opravdu ještě není v posteli. Nechápavě se díval z obrazovky na novináře Kammerera, jako by ho nepoznával. Novinář

Kammerer se rozplýval v omluvách, že volá tak pozdě. Omluvy byly přijaty, výraz nechápavosti však nezmizel.

„Mám na vás doslova jen pár otázek, Sergeji Pavloviči," řekl novinář Kammerer ustaraně. „Setkal jste se s Abalkinem, viďte?"

„Ano. Dal jsem mu vaše číslo."

„Nezlobte se na mě, Sergeji Pavloviči... On mi zrovna volal a... mluvil se mnou nějak divně..." Novinář Kammerer jen s námahou hledal vhodné výrazy. „Nabyl jsem dojmu... Uvědomuji si, že je to všechno asi hloupost, ale stát se může ledacos... Koneckonců taky vás mohl špatně pochopit..."

Stařec zbystřil pozornost.

„Oč jde?" zeptal se.

„Vy jste se mu o mně zmiňoval... No, o tom, že jsme spolu mluvili."

„Přirozeně. Ale nerozumím vám. Copak jsem to neměl říkat?"

„Ne, to ne, o to mi nejde. Nejspíš si špatně vyložil vaše slova. Představte si, neviděli jsme se patnáct let. A najednou jen se pozdravíme, začne mě s nějakým ukřivděným sarkasmem vychvalovat za to... Zkrátka de facto mě obvinil, že si chci přivlastnit jeho prioritu z práce s Hlaváky! Aniž k tomu má, ujišťuji vás, sebemenší důvod... Pochopte, já v této otázce figuruji pouze jako novinář, popularizátor, nic víc..."

„Okamžik, okamžik, mladíku!" Stařec vztáhl ruku. „Uklidněte se, prosím. Nic takového jsem mu samozřejmě neříkal. Už jenom proto, že se v tom vůbec nevyznám..."

„No... třeba jste to neformuloval dost přesně..."

„Nezlobte se, ale já jsem vůbec nic takového neformuloval! Řekl jsem mu jenom, že o něm nějaký novinář Kammerer píše knihu a přišel si ke mně pro materiál. A že ten novinář má číslo to a to. Zavolej mu. Dost. To je všecko, co jsem mu řekl."

„Pak to tedy nechápu," řekl novinář Kammerer skoro zoufale. „Nejdřív jsem usoudil, že vám dost dobře nerozuměl, ale jestli je to takhle... pak nevím. Pak je to nějaká choroba. Nějaká mánie. Tihle progresoři se ve své práci chovají docela normálně, ale na Zemi kolikrát nevědí, co roupama dělat... Povolují jim nervy nebo co..."

Stařec stáhl obočí přes oči.

„No, víte... Nakonec není vyloučeno, že mi Ljova skutečně dobře nerozuměl... přesněji řečeno... pořádně mě nevyslechl... Náš rozhovor byl jen letmý, pospíchal jsem, byl silný vítr, borovice hučely a na vás jsem si vzpomněl na poslední chvíli."

„Ale ne, nic takového nechci tvrdit," ucouvl novinář Kammerer. „Je možné, že naopak já jsem Ljovovi špatně rozuměl... Víte, mimo jiné mě

poděsil jeho vzhled... Hodně se změnil, vypadá zlý... Nezdál se vám, Sergeji Pavloviči?“

Ano, Sergeji Pavloviči se to taky zdálo. Podněcovaný a popichovaný špatně skrývanou rozmrzelostí prostoduše sdílného novináře Kammerera vylíčil přece jen postupně a chaoticky, jak se to mezi nimi odehrálo. Přitom se zdálo, jako by se za svého žáka a za jakési svoje myšlenky trochu styděl.

Asi v pět hodin odpoledne opustil S. P. Fedosejev na svém glyderu osadu Komárskou a zamířil na Sverdlovsk, kde měl nějaké zasedání nějakého klubu. Po patnácti minutách na něho doslova zaútočil a donutil k přistání v divokém borovém háji jiný glyder, který se objevil neznámo odkud. Jeho pilotem byl Lev Abalkin. Na mýtině mezí hučícími borovicemi došlo mezi nimi ke krátkému rozhovoru. Lev Abalkin ho vedl podle vzoru, který už jsem znal.

Letmo pozdravil, nedovolil starému učiteli ani otevřít ústa, neztrácel čas objímáním a vrhl se na starce s ironickými projevy díků. Uštěpačně poděkoval starému učiteli za ono nadlidské úsilí, které údajně musei Sergej Pavlovič vynaložit, aby rozmísťovací komisi přesvědčil, že má abiturienta Abalkina poslat nikoli na fakultu zoopsychologie, kam se tento abiturient z hlouposti a nezkušenosti chystal zapsat, ale do školy progresorů, kteréžto úsilí bylo pak korunováno skvělým úspěchem, protože připravilo Lvu Abalkinovi pro všechna další léta klidný a šťastný život.

Ohromený stařec pochopitelně za tak drzé překroucení pravdy vlepil svému bývalému žákovi pohlavek. Když ho tímto způsobem patřičně umlčel a získal jeho pozornost, klidně mu vysvětlil, že všechno bylo obráceně. Že právě on, S. P. Fedosejev, navrhoval Lva Abalkina na zoopsychologii, jeho přijetí projednal na fakultě a rozmisťovací komisi předložil příslušné doporučení. Že právě on, S. P. Fedosejev, když se dozvěděl o rozhodnutí komise, které mu připadalo nesmyslné, protestoval ústně i písemně a hnal věc až na regionální osvětovou radu. A že právě on, S. P. Fedosejev, byl nakonec předvolán do Eurasijského sektoru, dostal tam do těla jako malý kluk za pokus zmařit bez dostatečných podkladů rozhodnutí rozmisťovací komise („Předložili mi tam závěry čtyř expertů a dokázali nad slunce jasněji, že jsem starý idiot a že pravdu má předseda rozmisťovací komise doktor Serafimovič...").

Na tomto miste se stařec odmlčel.

„A co on na to?“ osmělil se novinář Kammerer.

Stařec smutně zažmoulal rty.

„Ten nekňuba mi políbil ruku a rozběhl se ke svému glyderu.“

Odmlčel jsem se. Pak stařec dodal:

„A teprve v tu chvíli jsem si vzpomněl na vás... Upřímně řečeno, připadalo mi, že už moje slova ani nevnímá... Snad jsem mu o vás měl vyprávět podrobněji, ale v tu chvíli jsem myslel na něco jiného... Nevím proč, ale napadlo mě, že už ho neuvidím...“

2. června 78

KRÁTKÁ ROZMLUVA

Admirál byl doma. Oblečen do strohého černého kimona seděl za pracovním stolem a věnoval se své oblíbené činnosti — prohlížel si lupou jakousi zrůdnou sošku.

„Admirále,“ řekl jsem, „musím vědět, setkal-li se Lev Abalkin na Zemi ještě s někým.“

„Setkal,“ řekl Admirál a podíval se na mě, jak se mi zdálo, se zájmem.

„Můžu vědět s kým?“

„Můžeš. Se mnou.“

Zarazil jsem se. Admirál chvilku mlčel a pak mě vyzval: „Povídej!“

Povídal jsem. Oba rozhovory jsem reprodukoval doslova, svoje závěry z nich jsem nadhodil jen stručně, a nakonec jsem připojil, že podle mne se Abalkin v nejbližší době vydá za Komovem, Rowlingsonem, Gorjačevovou a celou řadou jiných lidí, kteří tak či onak mají vztah k jeho práci s Hlaváky. A také za tím doktorem Serafimovičem, tehdejším předsedou rozmisťovací komise. Protože Admirál mlčel a nekláněl hlavu, dovolil jsem si otázku:

„Mohl bych se dozvědět, o čem mluvil s vámi? Dost mě udivuje, že si vás našel.“

„Tak tebe to udivuje... Mě taky. Ale nemluvili jsme o ničem. Vyvedl stejný kousek, jako u tebe — nezapnul obraz. Chvíli se na mě díval, nejspíš mě poznal a odpojil se.“

„Z čeho tedy soudíte, že to byl opravdu on?“

„Protože se se mnou spojil po kanálu, který znal jen jeden člověk.“

„Tak třeba ten člověk...“

„Ne, to není možné... Pokud jde o tvou hypotézu, je nepodložená. Lev Abalkin se vypracoval ve skvělého rezidenta, měl své povolání rád a nevyměnil by je za nic na světě.“

„I když podle typu nervové soustavy by progresorem...“

„To není v tvé kompetenci,“ odsekl Admirál. „Nerozptyluj se. K věci. Rozkaz vyhledat Abalkina a sledovat ho ruším. Jdi po jeho stopách. Chci vědět, kde všude byl, s kým se stýkal a o čem mluvil.“

„Rozumím. A když na něho přesto narazím?“

„Požádáš ho o interview pro svou knihu. A pak mi to oznámíš. Nic víc a nic méně.“

2. června 78

NĚKOLIK SLOV O TAJEMSTVÍCH

Asi ve 23.30 jsem se rychle osprchoval, nahlédl do ložnice a přesvědčil se, že Aljona spí jako zabitá. Vrátil jsem se tedy do pracovny.

Rozhodl jsem se začít se Štěknem. Není to pochopitelně pozemšťan, dokonce ani humanoid, takže si to vyžádalo všechny moje zkušenosti a všechen můj, to říkám ve vší skromnosti, důvtip v zacházení s informačními kanály, abych získal tolik údajů, kolik jsem jich získal. Na okraj poznamenávám, že drtivá většina obyvatel naší planety nemá ani ponětí o skutečných možnostech tohoto osmého (nebo už devátého) divu světa — Velkého Celoplanetárního Informatoria. Připouštím ovšem, že ani já, při všech svých zkušenostech a důvtipu, rozhodně nemám právo prohlašovat, že umím jeho neomezené paměti využívat dokonale.

Poslal jsem jedenáct dotazů — tři z nich se ukázaly zbytečné — a z odpovědí jsem získal tyto informace o Hlavákovi Štěknovi:

Jeho plné jméno je Štěkn-Itrč. Od roku sedmdesát pět dodnes je členem stálé mise národa Hlaváků na Zemi. Podle funkcí, které zastával při styku s pozemskou administrativou, byl něčím jako samostatným referentem a tlumočníkem, ovšem jeho pravé zařazení nebylo známo, protože vzájemné vztahy uvnitř kolektivu mise zůstávaly pro pozemšťany naprostým tajemstvím. Podle některých náznaků stál Štěkn v čele jakási rodinné buňky uvnitř mise, přičemž se až dosud nepodařilo kloudně zjistit početnost ani složení této buňky, ačkoli podobné faktory hrály bezpochyby značnou roli při řešení celé řady důležitých otázek diplomatického charakteru.

Jinak se mi faktických údajů o Štěknovi stejně jako o celé misi sešlo mnoho. Některé z nich byly šokující, ale postupem času se všechny dostávaly do rozporu s novými fakty, nebo byly zcela vyvráceny dalším pozorováním. Vypadalo to, jako by naše xenologie chtěla dát ruce pryč (nebo zavřít oči — jak je komu libo) od této záhady. I mnozí seriózní xenologové se připojili k názoru Rawlingsona, který už asi před deseti lety ve slabé chvilce prohlásil: Mám dojem, že nás jednoduše tahají za nos ...

Tohle se mne ovšem moc netýkalo. Jen jsem v budoucnu nesměl zapomínat na Rowlingsonova slova.

Mise byla usídlena na řece Telon v Kanadě, na severozápad od Baker Lake. Hlaváči měli naprostou volnost pohybu a využívali jí velice rádi, i když neuznávali jiný způsob dopravy kromě nulové transportace. Sídlo mise bylo vybudováno přesně podle projektu, který vypracovali sami Hlaváči, ovšem potěšení nastěhovat se do něho zdvořile odmítli a rozmístili se okolo ve vlastnoručně vyrobených podzemních prostorách, jednoduše řečeno norách. Telekomunikaci neuznávali, takže se obrátila vniveč veškerá snaha našich inženýrů, kteří vytvořili videoaparaturu zvlášť přizpůsobenou jejich sluchu a zraku a vybavenou pohodlným ovládáním. Hlaváči uznávali jedině osobní kontakt. Budu tedy muset k Baker Lake letět osobně.

Když jsem vyřídil Štěkna, rozhodl jsem se přece jen vyhledat doktora Serafimoviče. Podařilo se mi to bez zvláštní námahy, totiž podařilo se mi sehnat informaci o něm. Jak se ukázalo, zemřel před dvanácti lety ve věku sta osmnácti let. Doktor pedagogických věd, stálý člen světové pedagogické rady při Eurasijské osvětové radě Valerij Markovič Serafimovič. Škoda.

Na řadě byl Korněj Jašmaa. Progresor Korněj Janovic Jašmaa uváděl už dva roky jako svou adresu vilu „Janův tábor“ asi deset kilometrů na sever od Antonova, v povolžské stepi. Měl bohatý osobní list, z něhož vyplývalo, že veškerá jeho profesionální činnost byla spjata s planetou Giganda. Byl to zřejmě zkušený praktik a mimořádně fundovaný teoretik v oboru experimentální historie, ale na všechny podrobnosti jeho kariéry jsem okamžitě zapomněl, sotva jsem si uvědomil dvě nepříliš nápadné okolnosti.

Za prvé: Korněj Janovic Jašmaa byl pohrobek.

Za druhé: Korněj Janovic Jašmaa se narodil 6. října 38.

Rozdíl proti Lvu Abalkinovi byl pouze v tom, že rodiče Korněje Jašmay nebyli členové skupiny Jormala, nýbrž manželská dvojice, která tragicky zahynula při experimentu Zrcadlo.

Nevěřil jsem své paměti a hrábl jsem do desek. Bylo to přesně tak. A zůstala tam samozřejmě i poznámka na rubu nějakého arabského textu: „Setkali se dva z našich bližeńců. Ujišťuji tě, naprostá náhoda...“

Náhoda. No, tam na Gigandě možná opravdu došlo k nějaké shodě okolností: Lev Abalkin, pohrobek, narozený 6. října 38, se setkal s Kornějem Jašmaou, pohrobkem, narozeným 6. října 38... Ale tady u mne je to co, taky shoda okolností? „Bližeńci.“ Od různých rodičů. „Nevěříš-li, nahlédni do 07 a 11.“ Ano. 07 leží přede mnou. Takže někde v našem oddělení je ještě jakési 11. A logicky se dá předpokládat, že existuje také 01, 02, a tak dále... Mimochodem, je to moje opominutí, že jsem si hned nepovšiml té zvláštní šifry — 07. Materiály se u nás (samozřejmě ne v deskách, ale na krystalografických záznamech) obvykle označují nějakým fantastickým slovním spojením nebo názvy předmětů ...

Co je to vlastně za experiment, to Zrcadlo? Nikdy jsem o něm neslyšel... Tohle se mi hlavou mihlo spíš podvědomě, a stejně mechanicky jsem vytočil VCI a podal dotaz. Odpověď mě překvapila: Informace pouze pro specialisty. Předložte prosím oprávnění. Vytočil jsem kód svého oprávnění a opakoval dotaz. Tentokrát vyskočila kartička s odpovědí až po několika sekundách: Informace pouze pro specialisty. Předložte prosím oprávnění. Opřel jsem se o opěradlo křesla. To jsou mi věci! Prvně za celou mou praxi mi oprávnění z Komkonu-2 nestačí k tomu, abych dostal informaci od VCI.

A tu jsem si jasně uvědomil, že jsem překročil meze své kompetence. Najednou jsem pochopil, že stojím před obrovským a hlubokým tajemstvím, že Abalkinův osud se vším záhadným a nepochopitelným není jen tajemstvím Abalkinovy osobnosti, ale je propleten s osudy mnoha dalších lidí — a dotýkat se těchto osudů nemám právo ani jako pracovník Komkonu, ani jako člověk.

A nejde jen o to, že mi VCI odmítlo podat informace o jakémsi experimentu Zrcadlo. Byl jsem si naprosto jist, že s celým tajemstvím nemá tento experiment nic společného. Odmítnutí VCI bylo pouze výchovným pohlavkem, který mě donutil k ohlédnutí. Tento pohlavek jako by mi otevřel oči, najednou jsem si dokázal spojovat věci do souvislostí — zvláštní chování Jadvigy Lekanovové i nebývalou míru utajenosti, nezvyklost své „schránky na dokumenty“ i podivnou šifru, Admirálovo odmítnutí zasvětit mě plně do věci a dokonce i jeho základní požadavek, abych s Abalkinem nevstupoval do žádného kontaktu... A teď navíc neuvěřitelná shoda okolností a dat narození.

Existuje tajemství. Lev Abalkin je pouze jeho částí. A já jsem si nyní uvědomil, proč Admirál svěřil tento úkol právě mně. Určitě jsou někteří lidé do tohoto tajemství zasvěceni plně, ale ti se k pátrání nehodili. Našlo by se ještě dost lidí, kteří by toto pátrání neprovedli o nic hůř, snad ještě líp než já, avšak Admirál si velmi dobře uvědomoval, že pátrání dříve či později zavede pátrače k tajemství, takže je důležité, aby ten člověk měl potom dostatek taktu se včas zarazit. A bude-li tajemství odhaleno třeba i v průběhu pátrání, bylo důležité, aby pověřenému člověku důvěřoval Admirál stejně jako sobě samému.

Vždyť tajemství Lva Abalkina je ještě navíc tajemstvím osobnosti. A to je zlé. Je to nejzáhadnější tajemství ze všech, jaká se mohou vyskytnout — nesmí o něm nic vědět ani sama osobnost... Primitivní příklad: sdělit člověku, že je nevyléčitelně nemocen. Složitější příklad: tajemství chybného kroku, kterého se osobnost dopustila z nevědomosti a který měl za následek nenapravitelné důsledky, jak se to v pradávných dobách stalo králi Oidipovi...

Inu, Admirál si vybral dobře. Nemiluji tajemství. V naší době a na naší planetě mají podle mne všechna tajemství jakousi divnou pachuť. Připouštím, že leckterá z nich jsou přímo senzační a dovedou notně otřást fantazií, ale mně osobně je nějak nepříjemné do nich vnikat a ještě nepříjemnější je zasvěcovat do nich jiné, kteří s tím nemají nic společného. U nás v Komkonu-2 je většina lidí stejného názoru a zřejmě proto u nás k vyzrazení informací dochází velice zřídka. Můj odpor k tajemství však asi přesahuje průměr. Snažím se dokonce vyhýbat se používání vžitého termínu „odhalit tajemství“, říkám místo toho „vyhrabat tajemství“ a připadám si přitom jako asenizátor v nejpůvodnějším smyslu slova.

Jako třeba zrovna teď.

Z HLÁŠENÍ LVA ABALKINA

Ve tmě je město ploché jako stará rytina. Matně světélkuje plíseň v černých dírách oken, v řídkých parčících a na záhonech se mihotají drobounké mrtvolné duhy — to na noc rozkvétají poupata neznámých fosforeskujících květin. Linou se slabé, ale dráždivé vůně. Nad střechy se vyhupuje a zůstává viset nad bulvárem první měsíc — obrovský zubatý srp, zalévající město nepříjemnou oranžovou září.

Ve Štěknovi vzbuzuje toto nebeské těleso jakýsi nevysvětlitelný odpor. Co chvilku se na ně popuzeně zadívá a pokaždé přitom křečovitě pootevírá a zase zaklapává tlamu, jako by ho cosi nutkalo dát se do vytí a on toto nutkání přemáhal. Je to tím podivnější, že na jeho rodném Sarakši není možné měsíc spatřit pro atmosférickou refrakci a na Zemi se k Měsíci choval vždycky, aspoň co já vím, indiferentně.

Pak vidíme děti.

Jsou dvě. Drží se za ruce a pomaloučku se plouží po chodníku, jako by se snažily držet se ve stínu. Kráčejí stejným směrem jako já a Štěkn. Podle oblečení jsou to chlapci. Jeden vyšší, asi osmiletý, druhý docela malý, snad čtyřletý nebo pětiletý. Nejspíš právě zahnuli z nějaké boční uličky, jinak bych je byl viděl už z dálky. Jsou na cestě dlouho, určitě nejednu hodinu, protože jsou strašně unaveni a sotva pletou nohama... Mladší už ani nejde, drží se staršího za ruku a nechává se vláčet. Staršímu se na širokém popruhu přes rameno plandá splasklý tlumok, chlapec si jej neustále srovnává a tlumok ho tluče do kolen.

Translatér suchým a nevzrušeným hlasem tlumočí: „Já už nemůžu, bolí mě nohy... Povídám ti, pojď... No tak, pojď... Ty jsi zlý... To ty jsi zlý a ošklivý... Hade s ušima... Ty jsi zase jedovatý krysí chvost...“ Tak. Zastavili se. Mladší vytrhává ruku ze sevření staršího a sedá si. Starší ho zvedá za lí-

mec, ale malý si znovu sedá, za což dostává pohlavek. Z translatéru se hrne záplava krys, hadů, hnusné havěti a jiné fauny. Pak se mladší dává do hlasitého štkaní a translatér nechápavě umlká. Je načase zasáhnout.

„Buďte zdrávi, chlapci," říkám pouhým pohybem rtů.

Docházím až k nim a teprve nyní si mě všímají. Mladší okamžitě přestává plakat a dívá se na mě s otevřenou pusou. Starší mě taky sleduje, ale úkosem, nevraživě, rty má pevně semknuty. Sedám si před nimi na bobek a říkám:

„Neboj se. Já jsem hodný. Neublížím ti."

Vím, že můj automatický tlumočník není schopen vyjádřit tón hlasu, proto se snažím vybírat prostá konejšivá slova.

„Jmenuji se Lev," říkám. „Vidím, že jste unavení. Mám vám nějak pomoct?"

Starší neodpovídá. Pořád se na mě dívá úkosem, se značnou nedůvěrou a obezřetností, zato mladšího najednou zaujal Štěkn a chlapec z něho nespouští oči — je znát, že je vystrašený a zvědavý zároveň. Štěkn způsobné sedí opodál a dívá se stranou.

„Jste unavení," říkám. „Chcete jíst a pít. Dám vám jednu dobrůtku..."

A tu se starší rozjel. Vůbec nejsou unaveni, žádnou dobrůtku nepotřebují. Jen co si to vyřídí s tímhle hadem s krysíma ušima a půjdou dál. A kdo jim bude bránit, dostane kulku do břicha. Tak!

Výborně. Nikdo jim bránit nechce. A kam že jdou?

Jdou tam, kam potřebují.

A kam konkrétně? Co když mají společnou cestu? V tom případě by bylo možné vzít hada s krysíma ušima na ramena...

Nakonec přichází všechno do normálních kolejí. V malých pusách mizí čtyři tabulky čokolády, obsah dvou lahví tonizátoru a v každé půl tuby ovocné pasty. Následuje důkladná prohlídka Lvovy duhové kombinézy a po krátkém, ale neobyčejně energickém sporu přichází povolení (pauze jednou!) pohladit Štěkna, ale v žádném případě po hlavě, jen po hřbetě). Na palubě u Van der Hoeseho všichni dojetím vzlykají a ozývá se mohutné popotahování. Dále vycházejí najevo tyto skutečnosti: Chlapci jsou bratři, starší se jmenuje Ijadrudan, mladší Pritulatan. Bydleli dost daleko odtud (přesnější údaj nelze zjistit) s otcem ve velkém bílém domě s bazénem na dvoře. Ještě docela nedávno s nimi bydlely dvě tety a další bratr, nejstarší, bylo mu osmnáct, ale všichni zemřeli. Potom už je otec s sebou pro potraviny nikdy nebral, chodil sám, dřív chodila celá rodina. Kolem je hodně věcí k jídlu — to a tamto a to (přesný význam se určit nedá). Kdykoli otec odcházel, nařizoval, aby v případě, že se nevrátí, vzali Knihu, zašli na tento bulvár a šli pořád rovně až ke krásnému skleněnému domu, který září v

temnotě. Dovnitř však chodit nemají, mají si sednout před ním a čekat, až přijdou lidé a odvedou je tam, kde bude otec a matka a všichni ostatní. Proč v noci? Protože v noci nebývají na ulicích zlí lidé. Ti tam bývají jen ve dne. Ne, nikdy jsme je neviděli, ale mockrát jsme o nich slyšeli, jak zvoní rolničkami, hrají písničky a lákají nás z domu ven. V takových chvílích vzali otec a bratr pušky a vpálili jim kulku do břicha... Ne, jinak nikoho neznají ani neviděli. Pravda, kdysi dávno k nim do domu přicházeli nějací lidé s puškami a celý den se s otcem a starším bratrem přeli, pak se do toho vložila i matka s oběma tetami. Všichni nahlas křičeli, ti lidé odešli a víckrát už nepřišli... Malý Pritulatan usíná okamžitě, jakmile si ho vysazuji na záda. Naproti tomu Ijadrudan jakoukoli pomoc odmítá. Dovolil mi jedině, abych mu lépe upevnil tlumok s Knihou a teď kráčí s důležitým výrazem vedle mne s rukama v kapsách. Štěkn utíká před námi, rozhovoru se neúčastní. Celým svým vzezřením dává najevo naprostou lhostejnost ke všemu, co se tu děje, ve skutečnosti je však stejně jako my všichni zvědav, je-li cil chlapců, jakási zářící budova, opravdu oním objektem označovaným jako „Skvrna-96“.

Co je v Knize napsáno, Ijadrudan povědět neumí. Dospělí do této Knihy každý den zapisovali všechno, co se událo. Jak Pritulatana kousl jedovatý mravenec. Jak z bazénu začala najednou vytékat voda, ale otec ji zastavil. Jak zemřela teta — otevírala plechovou konzervu, máma se na ni dívala, a teta už byla mrtvá... Ijadrudan tu knihu nečetl, umí špatně číst a čte nerad, nemá k tomu talent. To Pritulatan ano, ale je ještě malý a ničemu nerozumí. Ne, nikdy se nenudili. Copak je možné nudit se v domě, kde je pět nebo sedm pokojů? A v každém pokoji plno všelijakých prapodivných věcí, dokonce i takových, o nichž ani otec nemohl říci, co to je a k čemu. Jen puška tam nebyla ani jedna. Dneska jsou pušky už vzácné. V sousedním domě by se puška možná už našla, ale otec nedovoloval střílet. Říkal, že nám je to k ničemu. Až prý odejdeme k zářícímu domu a dobří lidé, kteří nás tam najdou, nás odvedou k mámě, potom si tam budeme smět střílet podle chuti... A neodvedeš nás k mámě ty? Jestli ano, tak proč nemáš pušku? Jsi dobrý člověk, ale pušku nemáš. Jenže otec říkal, že všichni dobří lidé mají pušky...

„Ne,“ říkám mu. „K mámě tě odvést nedokážu. Jsem tady cizí a sám bych se chtěl setkat s dobrými lidmi.“

„Škoda“ říká Ijadrudan.

Vycházíme na náměstí. Objekt „Skvrna-96“ zblízka připomíná obrovitou pradávnou skříňku z modrého krystalu ve vší její legendární velkoleposti, jiskřící nesčetným množstvím polodrahokamů a drahých kamenů. Zevnitř ji prosvěcuje klidná, namodrale bílá záře, ozařuje rozpukaný asfalt prorostlý černým strniskem plevelu a mrtvé fasády domů lemujících náměstí. Zdi této podivuhodné budovy jsou zcela průsvitné a uvnitř jiskří a

Zdi této podivuhodné budovy jsou zcela průsvitné a uvnitř jiskří a přelévá se veselá změť červeně, zlaté, zelené a žluté, takže si člověk v první chvíli ani nevšimne širokého, přívětivě otevřeného vchodu, k němuž vede několik nevysokých plochých schodů.

„Hračky!“ šeptá nábožně Pritulatan, začíná se vrtět a slézá mi ze zad.

Teprve nyní si uvědomuji, že ve skříňce vůbec nejsou uschovány klenoty, ale různobarevné hračky, stovky a tisíce pestrých, mimořádné nevkusných hraček — obludně veliké, křiklavě pomalované panenky, zrůdné dřevěné automobily a nesmírné množství jakýchsi pestrých drobností, které je na takovou dálku těžko rozeznat.

Malý Pritulatan okamžitě začíná kňourat a fňukat, abychom šli všichni do kouzelného domu, nevadí, že to táta zakázal, zajdeme tam jen na chviličku, vezmeme si tamhleten náklaďáček a hned potom budeme čekat na dobré lidi... Ijadrudan se snaží ho zastavit, nejdřív slovy, a když to nepomáhá, zakroutí mu uchem, načež fňukání pozbývá artikulovanosti. Translatér lhostejně sype do okolí spoustu „hadů s krysíma ušima“, celá paluba s Van der Hoesem pobouřeně rámusí, a dožaduje se, aby chlapec byl uklidněn a ukonejšen, ale najednou všichni včetně Pritulatana rázem umlkají.

Na nejbližším rohu se znenadání objevuje onen domorodec s puškou. Měkce a nehlučně kráčí po mokrých odlescích s rukou na pušce zavěšené přes prsa a přistupuje přímo k dětem. Na mě a Štěkna se ani nepodívá. Pevně bere Pritulatana za levou ruku, rozzářeného Ijadrudana za pravou a vede je pryč, přes náměstí, přímo ke svítící budově — k mámě, k otci, k neomezeným možnostem střílet podle libosti.

Dívám se za nimi. Všechno na pohled probíhá tak, jak má probíhat, ale přitom jakási drobnost, jakási malichernost celý obrázek kazí. Jako kapička dehtu ...

„Viděls?“ ptá se Štěkn.

„Co jsem měl vidět?“ ptám se podrážděně, protože se pořád nemohu zbavit toho neznámého smítka, které mi kazí celý obrázek.

„Zhasni v tom pavilónu světlo a rozstřílej ho z kanónu...“

Skoro ho neslyším. Najednou je mi všechno s tím smítkem jasné. Domorodec se vzdaluje, drží děti za ruce a já vidím, jak se mu do kroku pohupuje puška na prsou jako kyvadlo — zleva napravo, zprava nalevo... Takhle se nemůže pohupovat! Nemůže přece takhle vesele poletovat těžká opakovací puška vážící určitě k deseti kilogramům. Takhle může plandat puška na hraní, dřevěná nebo z plastické hmoty. Tenhle „dobrý“ člověk nemá opravdovou pušku...

Nemám čas promyslet všechno do konce. Domorodcova puška je hračka. Domorodci jsou ostřelovači. Ta puška je možná z toho pavilónu s hrač-

kami... Zhasni v tom pavilónu světlo a rozstřílej ho z kanónu... Je to přece přesně stejný pavilón... Ne, nic jsem nestihl domyslet do konce.

Vlevo od nás padají cihly, s praskotem se tříští o chodník dřevěný okenní rám. Po zohaveném průčelí pětipatrového domu, třetího od rohu ulice, šikmo shora dolů, přes černě díry oken klouže široký žlutý stín — klouže tak lehce, tak nehmotně, že je k nevíře, jak se za ním mohou z průčelí odlupovat plátky omítky a úlomky cihel. Cosi křičí Van der Hoese, přišerným dvojhlasem ječí na náměstí děti, a stín už je zatím na asfaltu, stále stejně nehmotný, poloprůhledný a obrovský. Zběsilé kmitání deseti nohou je skoro nepostřehnu tělně, mezi jejich rychlými pohyby se rýsuje tmavé, tu se nadouvající a hned zase splaskávající dlouhé článkovité tělo, nesoucí před sebou vysoko vztyčená chapadlovitá klepeta, na nichž se blyští jako by nalakovaná, nehybná světelná skvrna ...

Držím v ruce paprskovou pistoli, ani nevím, jak jsem ji vytáhl. Měním se v automatický dálkoměr soustředěný výhradně na to, aby měřil vzdálenost mezi rakopavoukem a postavičkami dětí upalujících napříč přes náměstí. (Tam někde je taky domorodec se svou falešnou puškou, taky utíká ze všech sil, jen kousek za dětmi, ale toho nesleduji.) Vzdálenost se rychle zkracuje, všechno je naprosto jasně, a když se mi rakopavouk dostává na mušku, střílím.

V té chvíli jsem od něho dvacet metrů. Neměl jsem příliš mnoho příležitosti střílet z paprskově pistole, a tak jsem výsledkem otřesen.

Rudofialový záblesk mě na okamžik oslepuje, ale ještě stačím zahlednout, jak rakopavouk vybuchuje. Naráz. Celý najednou, od klepet až po poslední nohu. Jako přehřátý parní kotel. Ozývá se krátké zahřmění, ozvěna se odráží a převaluje po náměstí a na místě obludy nabobtnává hustý, na pohled tvrdý mrak bílé páry.

Všechno je dokonáno. Oblak páry se s tichým syčením rozlézá, zděšeně pištění a dupot utichají v hloubi tmavě uličky a drahocenná skříňka pavilónu jako by nic září uprostřed náměstí svou původní barbarskou velkolepostí...

„Hrom aby to vzal, to jsou ale hnusné příšery," mumlám. „Kde se to tu vzalo — sto parseků od Pandory? A co ty — zase jsi ho necítil?"

Štěkn nestačí odpovědět. Rozléhá se výstřel z pušky, jeho ozvěna letí po náměstí, a hned za ním druhý. Někde docela blízko. Jakoby za rohem. No ovšem, z uličky, kam všichni utekli.

„Štěkne, drž se vlevo a nevystrkuj hlavu," velím už v běhu.

Nevím, co se v té ulici děje. Děti zřejmě přepadl další rakopavouk... Takže ta puška přece jen není hračka? A tu ze tmy vystupují tři muži, zasta-

vují se a zatarasují nám cestu. Dva z nich jsou ozbrojeni pravými opakovacími puškami a obě hlavně jsou namířeny přímo na mě.

V namodralém bílém světle je všechny dobře vidím: urostlý šedivý stařec v šedivé uniformě s lesklými knoflíky uprostřed, po stranách a trochu vzadu dva statní mladíci s přichystanými puškami. I oni mají šedé uniformy přepásané řemeny a na nich zavěšené sumky na náboje.

„Velké nebezpečí," chrčí Štěkn jazykem Hlaváků. „Opakuji: velké!"

Zmírňuji běh a s jistým přemáháním se nutím schovat pistoli do pouzdra. Zastavuji se před starcem a ptám se:

„Co je s dětmi?"

Hlavně pušek mi míří přímo na břicho. Do žaludku. Chlapci se tváří zachmuřeně a nelítostně.

„S dětmi je všechno v pořádku" odpovídá stařec.

Oči má světlé, dokonce jakoby veselé. V jeho výrazu není ta tíživá zarytost jako u ozbrojených mladíků. Obyčejný vrásčitý obličej starého člověka, nepostrádající jistě důstojnosti. Ale třeba se mi to jenom zdá, třeba je to tím, že místo pušky drží v ruce leštěnou hůlčičku, kterou se lehce a nedbale pošvihává do holeně vysoké boty. „Na koho jste stříleli?" ptám se.

„Na nedobrého člověka," tlumočí translatér jeho odpověď.

„Vy jste asi ti dobří lidé s puškami," ptám se.

Stařec vyhrnuje obočí.

„Dobří lidé? Co to znamená?"

Vykládám mu, co mi vysvětlil Ijadrudan. Stařec přikyvuje.

„Rozumím. Ano, jsme ti dobří lidé" Prohlíží si mě od hlavy k patě. „Jak vidím, vám se nedaří zle... Tlumočnický aparát na zádech... Taky jsme kdysi měli podobné, jenže velikánské, zabíraly celé místnosti... Ale takovou ruční zbraň jsme nikdy neměli. Pěkně jste toho lumpa vyřídili! Jako z kanónu. Přiletěli jste už dávno?"

„Včera," odpovídám.

„My jsme svoje létací stroje ještě neuvedli do pořádku. Nejsou na to lidi." Znovu si mě bez obalu prohlíží. „Ano, jste chlapíci. My tu máme, jak vidíte, všechno zničené. Jak se vám podařilo obstát? Vydrželi jste? Nebo jste našli nějaké prostředky?"

„Máte to opravdu dost zničené" říkám opatrně. „Už jsem tu od včerejška, ale stejně se v tom nevyznám..."

Je mi jasné, že mě pokládá za někoho jiného. Pro první chvíli mi to může být dokonce k dobru. Jenom musím být opatrný, strašně opatrný ...

„Vidím, že nic nechápete," říká stařec. „A to je přinejmenším podivné... Copak u vás nic takového nebylo?"

„Ne," odpovídám. „U nás nic takového nebylo."

Stařec ze sebe najednou chrlí dlouhou větu, na niž translatér okamžitě reaguje: „Jazyk není zakódován.“

„Nerozumím,“ říkám starci.

„Nerozumíte... A já myslel, že znám jazyk Záhoří docela dobře.“

„Nejsem odtamtud“ vysvětluji. „A nikdy jsem tam nebyl.“

„Tak odkud jste?“

Rozhoduji se.

„Na tom teď nezáleží,“ říkám. „Nebudeme mluvit o nás. U nás je všechno v pořádku. Nepotřebujeme pomoc. Mluvme raději o vás. Nepochopil jsem toho moc, ale jedno je jasné: vy potřebujete pomoc. Jakou konkrétně? Co je nejdůležitější? A vůbec, co se tu u vás děje? O tom bychom teď měli mluvit. A raději si sedneme, jsem celý den na nohou. Dá se tady u vás někde sednout a v klidu si pohovořit?“

Chvíli beze slova přejíždí po mé tváři.

„Nechcete říct, odkud jste,“ říká nakonec. „Konečně máte na to právo. Jste silnější. Ale je to hloupé. Já stejně vím, odkud jste — ze Severního souostroví. Nechali vás na pokoji jedině proto, že vás nepostřehli. Naštěstí pro vás. Ale rád bych se zeptal, kde jste byli těch posledních čtyřicet let, kdy nás tady nechávali zaživa hnít? Užívali jste si života, hrom aby do vás!“

„Nejste jediní, kdo se dostali do neštěstí,“ namítám zcela upřímně. „Prostě teď došla řada na vás.“

„To máme radost,“ říká stařec. „Pojďte si sednout, popovídáme si.“

Vcházíme do protějšího domu, vystupujeme do patra a ocitáme se v poměrně špinavém pokoji, kde není nic než stůl uprostřed, veliká pohovka u stěny a dvě stoličky u okna. Okna vedou na náměstí, takže místnost je osvětlena namodrale bílou září pavilónu. Na pohovce kdosi spí zabalen i s hlavou do lesklého pláště.

Na stole plechovky konzerv a velká kovová polní láhev.

Jen stařec vstoupil do pokoje, začíná uklízet. Burcuje spáče a vyhání ho kamsi z domu. Jeden z podmračených mládenců dostává rozkaz zaujmout postavení a usedá na stolíčku u okna, kde pak celou dobu sedí a neodtrhuje pohled od náměstí. Druhý zamračený mladík šikovně otevírá konzervy, pak se staví ke dveřím a opírá se ramenem o veřej.

Vybízejí mě, abych si sedl na pohovku, načež ke mně přistrkují stůl a na něj rozkládají plechovky konzerv. V polní láhvi je obyčejná voda, poměrně čistá, i když s železitou příchutí. Nezapomínají ani na Štěkna. Voják, kterého vyhnali z pohovky, staví před něho na podlahu otevřenou plechovku. Štěkn nic nenamítá. Konzervu sice nejí, ale odchází ke dveřím a prozíravě si vybírá místečko vedle strážného. Přitom se zuřivě drbe, frká a olizuje se, prostě se ze všech sil vydává za obyčejného psa.

Zatím stařec bere druhou stoličku, sedá si proti mně a jednání začíná.

Především se stařec představuje. Pochopitelně, je to gattauch, ale ne jen tak obyčejný, je to i-gattaucho-kambomon, což se dá přeložit asi jako „vládce celého území a přilehlých rajónů“. Pod jeho vládou je celé město, přístav a asi tucet plemen usídlených v okruhu asi padesáti kilometrů. Co se děje za tímto kruhem, o tom nemá dost jasnou představu, ale předpokládá se, že to bude přibližně totéž. Celkový počet obyvatelstva jeho oblasti není teď vyšší než pět tisíc lidí. Ani průmysl, ani sebeméně organizovaně zemědělství v oblasti neexistuje, Na předměstí je ovšem laboratoř. Dobrá laboratoř, svého času jedna z nejlepších na světě a dodnes ji řídí sám Draudan („To je zvláštní, že jste o něm nikdy neslyšel... Taky měl štěstí, stal se dlouhověkým jako já...“), ale za celých těch čtyřicet let tam stejně ničeho nedosáhli. A zřejmě nedosáhnou.

„A proto,“ říká stařec závěrem, „nebudeme chodit jako kolem horké kaše a nebudeme ani smlouvat. Mám jedinou připomínku: jestli léčit, tak všechny. Bez výjimky. Přijmete-li tuto podmínku, můžete všechny další klást vy. Jakékoli. Přijímám bez výhrad. A pokud ne, tak k nám radši nechoďte. My tady samozřejmě všichni zahyneme, ale ani vy nebudete mít pokoj, dokud jeden jediný z nás bude žít.“

Mlčím. Pořád čekám, že mi štáb něco napoví. Aspoň něco! Ale tam se v tom asi taky nevyznají.

„Chtěl bych vám připomenout,“ říkám konečně, „že stále ještě vašim problémům nerozumím.“

„Tak se ptejte!“ vybízí mě stařec ostře.

„Řekl jste: léčit. U vás je epidemie?“

Starcův obličej tuhne. Dlouho se mi dívá do očí, pak se unaveně opírá lokty o stůl a tře si prsty čelo.

„Upozorňoval jsem vás — nebudeme chodit kolem horké kaše. My se nechystáme smlouvat. Řeknete prostě a jasně: máte všelék? Jestli ano, diktujte si podmínky. Jestli ne, nemáme o čem mluvit.“

„Takhle se spolu nedostaneme z místa,“ říkám. „Vycházejme z toho, že o vás absolutně nic nevím. Dejme tomu, že jsem těch čtyřicet let prospal. Nevím, jaká je ta zdejší nemoc, nevím, jaký lék potřebujete...“

„Ani o vpádu nevíte nic?“ říká stařec se zavřenýma očima.

„Skoro nic.“

„A o totálním odvlečení nevíte taky nic?“

„Skoro nic. Vím, že všichni odešli. Vím, že v tom nějak mají prsty cizinci z kosmu. Jinak nevím nic,“

„Ci-zin-ci z koz-mu...,“ opakuje stařec s námahou v našem jazyce.

„Lidé z Měsíce... Lidé z nebe,“ vysvětluji mu.

V úšklebku cení žluté pevné zuby.

„Ani z nebe, ani z Měsíce. Z hlubin země!“ říká. „Takže tu a tam přece jen něco víte...“

„Prošel jsem městem. A hodně věcí jsem viděl.“

„A tam u vás nebylo nic? Vůbec nic?“

„Nic podobného nebylo,“ říkám pevně.

„A vy jste nic nepostřehli? Vy jste nepostřehli, že hyne lidstvo? Přestaňte lhát. Čeho chcete tím lhaním dosáhnout?“

„Ljovo,“ šramotí mi pod přílbou Komovův hlas, „hraj variantu Kretén!“

„Já jsem malý pán,“ prohlašuji přísně. „Vím jenom tolik, kolik je pro mne stanoveno! A dělám jen to, co je mi nařízeno! Když dostanu rozkaz lhát, budu lhát, ale teď takový rozkaz nemám.“

„A jaký rozkaz máte?“

„Provést průzkum ve vašem rajónu a ohlásit všechna zjištěná fakta.“

„Takový nesmysl!“ říká stařec unaveně a s pohrdáním. „No dobrá. Ať je po vašem. Vy z nějakých důvodů potřebujete, abych vykládal všeobecně známé věci... Tak tedy poslouchejte.“

Vychází najevo, že za všechno může rasa odporných nelidí, která se rozmnožila v nitru planety. Před čtyřiceti lety podnikla tato rasa útok proti zdejšímu lidstvu. Začal nevídanou pandemií, kterou nelidé svrhli rázem na celou planetu. Původce pandemie se dodnes nepodařilo objevit. Choroba vypadala přibližně takto: od dvanácti let začínaly zcela normální děti prudce stárnout. Tempo vývoje lidského organismu začínalo po dosažení kritického bodu narůstat geometrickou řadou. Šestnáctiletí chlapci a dívky vypadali na čtyřicet, v osmnácti začínalo stáří a dvacítku přežívali pouze jedinci.

Pandemie řádila tři roky, když nelidé poprvé dali vědět o své existenci. Navrhli všem vládám zorganizovat přesun obyvatelstva „do sousedního světa“, to znamená k sobě, do nitra země. Slibovali, že tam v sousedním světě zmizí pandemie sama, a milióny a milióny vyděšených lidí se vrhaly do zvláštních studní, odkud se od té doby samozřejmě nikdo nevrátil. Tak před čtyřiceti lety zanikla zdejší civilizace.

Ovšem nevyděsili se a neuvěřili všichni. Zůstaly tu celé rodiny a rody, celé náboženské obce. Za zoufalých podmínek pandemie pokračovali tito lidé v beznadějném boji o existenci a o právo žít tak, jak žili jejich předkové. Jenže nelidé nenechali na pokoji ani tento ubohý zlomek procenta původního obyvatelstva. Zavedli pravou štvanici na děti, na tuto poslední naději lidstva. Vypustili na planetu „nedobré lidi“. Nejdřív to byly napodobeniny lidí, vypadající jako veselí, pestře oblečení strejcové, kteří zvoní

rolničkami a vyhrávají písničky. Nerozumné děti chodily za nimi a navždy mizely v jantarových „pohárech“. A tehdy se také na hlavních náměstích objevily ony hračkářské krámy, v noci rozsvícené — dítě tam zajde a zmizí beze stopy.

„Dělali jsme co jsme mohli. Ozbrojili jsme se — v opuštěných skladištích bylo zbraní dost. Naučili jsme děti bát se nedobrých lidí a taky střílet do nich z pušek. Ničili jsme kabiny a zblízka jsme rozstřelovali hračkářské krámy, než jsme pochopili, že bude rozumnější postavit k nim strážné a chytat neopatrné děli u vchodu. Ale to byl teprve začátek...

Nelidé s nevyčerpatelnou fantazií vypouštěli na povrch země stále nové typy lovců dětí. Objevily se obludy. Je skoro nemožné takovou obludu trefit, když se vrhá na dítě. Objevili se obrovití pestří motýli — snesou se na dítě, ovinou je křídly a mizí s ním. Tihle motýli jsou kulkami nezranitelní. A konečně poslední novinka: objevili se lumpové, k nerozeznání podobní obyčejným bojovníkům. Ti jednoduše berou nic netušící dítě za ruku a odvádějí je s sebou. Někteří z nich umějí dokonce mluvit...

Víme moc dobře, že prakticky nemáme naději přežít. Pandemie se nezastavuje, v což jsme původně doufali. Jen jeden ze sta tisíců zůstává nenakažen. Například já, Draudan... a ještě jeden chlapec, vyrostl před mýma očima, je mu osmnáct a vypadá na osmnáct... Pokud jste tohle nevěděli, tak teď to víte. A jestli jste to věděli, pamatujte si, že my si svou situaci velmi dobře uvědomujeme. A jsme připraveni souhlasit s jakýmikoli vašimi podmínkami — jsme ochotni na vás pracovat, jsme ochotni se vám podrobit... A máme jedinou podmínku: jestli léčit, pak všechny. Žádná elita, žádní vyvolenci!“

Stařec umlká, sahá po sklenici s vodou a dychtivě pije. Voják stojící u dveří přešlapuje z nohy na nohu a zívá, rukou si přikrývá ústa. Vypadá na pětadvacet. Kolik asi je mu doopravdy? Třináct? Patnáct? Výrostek...

Sedím bez hnutí a snažím se uchovat si kamennou tvář. Podvědomě jsem něco takového očekával, ale to, co jsem slyšel od očitého svědka a jedné z obětí, můj mozek odmítá registrovat. Fakta, která mi stařec vyložil, jsou mimo veškerou pochybnost, ale je to jako ve snu: každý jednotlivý prvek má hluboký smysl, ale všechno dohromady vypadá nehorázně. Není to snad tím, že mi do krve vešel jakýsi apriorní názor na Poutníky, který bezvýhradně panuje u nás na Zemi?

„Odkud víte, že to jsou nelidé?“ ptám se. „Vy jste je viděl? Vy osobně?“

Stařec heká. Jeho obličej nabývá strašlivého výrazu.

„Dal bych za to polovinu svého nesmyslného života, kdybych před sebou spatřil aspoň jednoho,“ prohlásí sípavě. „Těmahle rukama... Já sám... Ale

já je neviděl, pochopitelně. Jsou příliš opatrní a zbabělí. Pravděpodobně je neviděl nikdo kromě těch hnusných zrádců z naší vlády před čtyřiceti lety... Povídá se, že ani nemají tvar, jako třeba voda nebo pára...“

„V tom případě tomu nerozumím,“ odpovídám. „Nač by bytosti, které nemají tvar, lákaly miliardy lidí k sobě do podzemí?“

„Jděte do háje!“ vykřikuje stařec. „Jsou to přece nelidi. Jak my dva můžeme posuzovat, co nelidi potřebujou a co ne? Třeba chtějí otroky. Nebo potravu... Nebo třeba materiál na výrobu těch svých lumpů... Ale záleží na tom? Zničili náš svět! Ani teď nám nedávají pokoje, honí nás jako krysy...“

A najednou se na jeho obličeji objevuje příšerný výraz. S hbitostí na svůj věk překvapivou odskakuje k protilehlé stěně, stolička se s rachotem kácí. Než stačím mrknout, drží oběma rukama velký niklovaný revolver a míří přímo na mě. Ospalí strážní se probudili a s výrazem nechápavosti a hrůzy ve tvářích, nyní docela chlapeckých, upřené hledí na mě a po hmatu šátrají kolem sebe — hledají pušky.

„Co se stalo?“ ptám se a snažím se, abych se ani ne pohnul.

Niklovaná hlaveň se kymácí, strážní konečně nahmatali pušky a svorně cvakají závěry.

„Ten tvůj pitomy oblek přece jenom začal fungovat,“ vrčí Štěkn ve svém jazyce. „Nejsi teď skoro vůbec vidět. Jenom obličej. Nemáš tvar jako voda nebo pára. Ale dědek už si rozmyslel střílet. Nebo ho mám přece jenom odklidit?“

„Není třeba.“

Stařec konečně promlouvá. Je bílý jako křída a mluví zajíkavě, ne však strachem, ale nenávistí. Silný dědek.

„Proklatý podvodníku z podzemí!“ říká. „Polož ruce na stůl! Levou přes pravou! Tak...“

„To je nedorozumění,“ říkám hněvivě. „Nejsem podvodník. Mám takový zvláštní oblek. Může mě učinit neviditelným, jenomže špatně funguje...“

„Jo tak, oblek?“ říká stařec posměšně. „Na Severním souostroví se naučili vyrábět obleky, které dělají neviditelným!“

„Na Severním souostroví se naučili dělat spoustu věcí,“ říkám. „Schovejte tu zbraň, prosím vás, a klidně si to vysvětlíme.“

„Jsi pitomec,“ říká stařec. „Mohl sis najít aspoň tu chvilku a podívat se na naši mapu. Žádné Severní souostroví neexistuje... Prokoukl jsem tě hned, jenom jsem pořád nemohl věřit, že bys našel tolik opovážlivosti...“

„Ty se necháš takhle urážet?“ ptá se Štěkn. „Vem si na starost dědka, já se postarám o ty dva mladíky...“

„Zastřel tu čubu!“ rozkazuje stařec strážnému, ale nespouští mě z očí.

„Já ti dám čubu!“ říká Štěkn perfektním místním nářečím. „Kozle stará, užvaněná...“

Teď už chlapcům nevydržely nervy a začala střelba...

3. června 78

ZNOVU MAJA GLUMOVOVÁ

Mizerně jsem si nastavil hlasitost videofonu. Přístroj se mi u ucha melodicky rozeřval jako onen neznámý v krátkých kalhotkách ve chvílích, když se maximálně dvořil slečně Nicklebeyové. Vyletěl jsem z křesla jako střela a v letu jsem hmatal po tlačítku.

Volal Admirál. Bylo 07.03.

„Přestaň už chrnět,“ pronesl poměrně dobromyslně. „V tvých letech jsem nemíval ve zvyku tak dlouho vyspávat.“

Kolik let já od něho slyším narážky na svoje mládí? Vždyť už je mi pětačtyřicet... A mimochodem, v mých letech spal, ne že nespal. I dneska si rád zdřímne, když to jde.

„Já jsem nespal,“ zalhal jsem.

„Tím líp,“ řekl Admirál. „Takže se můžeš dát okamžitě do práce. Najdi tu Glumovovou. Zjisti od ní, jestli se po včerejšku ještě s Abalkinem viděla. Jestli s ní Abalkin mluvil o její práci. Pokud ano, co konkrétně ho zajímalo. Jestli nenaznačoval, že by za ní chtěl zajít do muzea. Konec. Nic víc, nic míň.“

Na tuto závěrečnou větu odpovídám:

„Zjistit od Glumovové, jestli se s ním Ještě jednou viděla, jestli mluvil o její práci, pokud ano — co ho zajímalo, nevyjádřil-li přání navštívit muzeum.“

„Správně. Navrhoval jsi změnit legendu. Nemám nic proti tomu. Komkon hledá progresora Abalkina, aby od něho získal údaje o nějakém neštěstí. Pátrání souvisí s tajemstvím osobnosti, proto se neprovádí veřejně. Souhlasím. Dotazy máš?“

„Chtěl bych vědět, co s tím má společného muzeum,“ zamumlal jsem jakoby pro sebe.

„Říkal jsi něco?“ zeptal se Admirál.

„Dejme tomu, že v řeči na to zatracené muzeum ani nenarazili. Můžu se v tom případě pokusit zjistit, k čemu mezi nimi došlo při prvním setkání?“

„Tobě na tom tolik záleží?“

„Vám ne?“

„Ne.“

„To se divím," řekl jsem a zadíval se stranou. „Víme, co chtěl Abalkin zjistit u mne. Víme, co chtěl Abalkin zjistit u Fedosejeva. Ale nemáme ani potuchy, co chtěl od Glumovové."

„Dobrá. Tak to tedy zjisti," řekl Admirál. „Ale jedině tak, aby to neohrozilo práci na ostatních otázkách. A nezapomeň si navléknout vysílací náramek. Vem si ho hned, abych to viděl..."

S povzdechem jsem vytáhl ze zásuvky náramek a připjal si ho na levé zápěstí. Tlačil mě.

„Správně," řekl Admirál a odpojil se.

Zamířil jsem pod sprchu. Z kuchyně se ozýval rachot a řinčení — Aljona spouštěla utilizátor. Voněla káva. Osprchoval jsem se a usedli jsme k snídani. Aljona v mém županu seděla proti mně a připomínala čínského bůžka. Prohlásila, že má dneska referát a nabídla se, že mi ho jako rozcvičku zarecituje. Odmítl jsem a vymluvil se na okolnosti. Už zase? zeptala se soucitně, ale přitom agresivně. Zase, potvrdil jsem trochu vyzývavě. To je k zbláznění, pravila Aljona. Připouštím, odpověděl jsem. Na jak dlouho? zeptala se. Mám na to ještě tři dny, řekl jsem. A když to nestihneš? otázala se. Tak je se vším konec, řekl jsem. Letmo na mne pohlédla a já vycítil, že si zase představuje všelijaké hrůzy. Je to nuda, řekl jsem. Už mě to nebaví. Odprásknu tuhle záležitost a zajedem si spolu někam hodně daleko. Já nebudu moct, řekla Aljona smutně. Copak tebe to pořád baví? zeptal jsem se. Vždyť tam u vás děláte jenom hloupostí... Tak se na ni musí. Ihned se naježila a začala dokazovat, že se nezabývá hloupostmi, nýbrž strašlivě zajímavými a potřebnými věcmi. Nakonec jsme se dohodli, že za měsíc pojedeme na ostrov Nová země. To je teď v módě...

Vrátil jsem se do pracovny, a aniž jsem si sedl, vytočil jsem číslo domu, kde bydlela Glumovová. Nikdo se neozval. Bylo 07.51. Zářivé sluneční ráno. Za takového počasí by spát do osmi hodin dokázal jedině náš Slon. Maja Glumovová už nejspíš odešla do práce a pihovatý Toivo se vrátil do internátu.

Letmo jsem si prohlédl dnešní rozvrh. V Kanadě teď mají pozdní večer. Pokud vím, vedou Hlaváči převážně noční život, takže se nic nestane, vypravím-li se tam až za tři nebo čtyři hodiny... Mimochodem, jak je to dneska s nulovou transportací? Zavolal jsem informace. Nulová transportace obnovila normální provoz od čtyř hodin ráno. Takže dnes stihnu jak Štěkna, tak Korněje Jašmau.

Zašel jsem do kuchyně, vypil ještě jeden šálek kávy a vyprovodil Aljonu na střechu ke glyderu. Rozloučili jsme se neobyčejně srdečně — Aljona už byla v zajetí trémy před referátem. Poctivě jsem jí mával, dokud nezmizela, a pak jsem se vrátil do pracovny.

Zajímavá věc, jak se Admirál pořád točí kolem toho muzea. Muzeum jako muzeum... Určitý vztah k práci progresorů toto muzeum samozřejmě má, zejména k Sarakši... A tu jsem si připomněl jeho rozšířené panenky. Že by se byl tehdy opravdu vylekal? Že by se mi podařilo Admirála vyděsit? A čím? Primitivním a zcela náhodným sdělením, že Abalkinova přítelkyně pracuje v Muzeu mimozemských kultur... ve zvláštním oddělení předmětů nevyjasněného určení... Pardon! O tom zvláštním oddělení mluvil on sám. Já jsem řekl, že Glumovová pracuje v Muzeu mimozemských kultur, a on k tomu dodal: ve zvláštním oddělení předmětů nevyjasněného určení... Vzpomněl jsem si na dlouhé řady místností, zaplněné, ověšené, přehrazené a nacpané podivnými předměty, připomínajícími abstraktní plastiky nebo topologické modely... A Admirál připouští, že říšského štábního důstojníka, který cosi provedl nějakých sto parseků odtud, může v těchto síních vůbec něco zajímat...

Vytočil jsem číslo kabinetu Glumovové a zůstal jsem trochu paf. Z obrazovky se na mě příjemně usmíval Gríša Serosovin, přezdívaný Vodnář, ze čtvrté podskupiny mého oddělení. Pár sekund jsem sledoval, jak se postupně mění výraz jeho růžového obličeje: vlídný úsměv; rozpaky; oficiální připravenost vyslechnout rozkaz; a nakonec znovu vlídný úsměv. Teď už ovšem trochu nucený. Docela jsem ho chápal. Když i já sám jsem byl trochu vyveden z míry, pak není divu, že on upadl do značných rozpaků. Samozřejmě nečekal, že na obrazovce spatří náčelníka svého oddělení, ale vcelku to zvládl uspokojivě.

„Dobrý den," řekl jsem. „Rád bych mluvil s Majou Toivovnou, jestli je to možné."

„Maja Toivovna..." Gríša se rozhlédl. „Víte, ona tu není. Myslím, že dneska ještě nepřišla. Mám jí něco vyřídit?"

„Vyřiďte jí, že volal Kammerer, novinář. Ona se na mě určitě pamatuje. A vy — vy jste tam nový? Já vás nějak..."

„Ano, jsem tu teprve od včerejška... Sem vlastně nepatřím, pracuji s exponáty..."

„Aha," odpověděl jsem. „Tak dobrá... Děkuji. Ještě zavolám."

Tak-tak-tak. Admirál podniká kroky. Nejspíš je pevně přesvědčen, že se Abalkin objeví v muzeu. A právě v oddělení těchto předmětů. Zkusme pochopit, proč si Admirál vybral právě Gríšu. Gríša se u nás ještě ani neohřál. Je chápavý, má rychlé reakce. Vzděláním exobiolog. Snad právě tohle je ten důvod. Mladý exobiolog začíná svůj první samostatný výzkum. Přibližně na téma: Závislost mezi topologií artefaktu a biostrukturou rozumné bytosti. Všechno tiše, klidně, nenápadně, decentně. Mimochodem, Gríša je navíc přeborník našeho oddělení v subaxu...

Dobrá, dejme tomu, tohle jsem pochopil. Ať tam tedy je. Glumovová se nejspíš někde zdržela. Například si někde povídá se Lvem Abalkinem. Moment, Abalkin si přece se mnou smluvil schůzku na dnešek v 10.00. Patrně lhal, ale mám-li na tu schůzku opravdu letět, je nejvyšší čas mu zavolat a zeptat se, jestli se jeho dispozice nezměnily. A tak jsem neprodleně zavolal do Osinky.

Srub číslo šest se ozval okamžitě a na obrazovce jsem spatřil Maju Glumovovou.

„A, to jste vy," pronesla štítivě.

Nedá se vysvětlit, jaká dotčenost a rozmrzelost se objevila na jejím obličeji. Za posledních čtyřiadvacet hodin notně sešla — tváře jí pohubly, pod očima vystoupily kruhy, smutné chorobné oči se široce rozevíraly, rty sklé. A teprve okamžik nato, když se pomalu odklonila od obrazovky, jsem si všiml, že má nádherné vlasy pečlivě a bez nejmenší koketerie začesané a že přes strohé elegantní šedé šaty bez výstřihu jí na prsou visí onen jantarový náhrdelník.

„Ano, to jsem já," řekl novinář Kammerer rozpačitě. „Dobré jitro. Já vlastně... Je tam Lev?"

„Ne," řekla Glumovová.

„On si totiž se mnou smluvil schůzku... Chtěl jsem..."

„Tady?" zeptala se oživeně a znovu se naklonila k obrazovce. „Na kolik?"

„Na deset. Tak jsem se chtěl pro všechny případy zeptat... a on, jak se ukazuje, tam není..."

„A tu hodinu vám určil přesně? Jak to řekl?" zeptala se dětsky a dychtivě se na mě dívala.

„Jak to řekl?" opakoval pomalu novinář Kammerer. Lépe řečeno — už ne novinář Kammerer, ale já. „Podívejte, Majo Toivovno, nebudeme si lhát. On nejspíš nepřijde."

Teď se na mě dívala, jako by nevěřila vlastním očím. „Jak to? Odkud to víte?"

„Čekejte na mě," řekl jsem. „Všechno vám povím. Za pár minut jsem tam."

„Co se mu stalo?" vykřikla zděšeně a pronikavě.

„Je živ a zdráv. Nemějte starost. Čekejte, hned tam budu..."

Dvě minuty na obléknutí. Tři minuty k nejbližší kabině nulové transportace. Hrome, před kabinou je fronta... Přátelé, buďte tak laskavi a pusťte mě napřed, je to hrozně naléhavé... Děkuju, mockrát děkuju! Tak. Minuta na hledání indexu. Jaké indexy to tam na venkově mají? Pět sekund na vytočení indexu. A už vycházím z kabiny do prázdného roubeného vestibulu

lázeňského klubu. Ještě minutku stojím na širokém zápraží a kroutím hlavou. Aha, tamhle musím... Prodírám se rovnou přes houští jeřabin promísených kopřivami. Hlavně nepotkat doktora Goannka ...

Čekala mě v hale — seděla u nízkého stolu s medvídkem a držela na klíně videofon. Hned při svém vstupu jsem bezděky pohlédl na pootevřené dveře do pokoje, ale Glumovová okamžitě řekla:

„Budeme mluvit tady.“

„Jak si přejete,“ souhlasil jsem.

Schválně jsem hodně pomalu prohlédl pokoj, kuchyň i ložnici. Všude bylo pečlivě uklizeno a samozřejmě nikdo tam nebyl. Koutkem oka Jsem viděl, že Glumovová sedí nehybně, ruce položené na videofonu, a dívá se přímo před sebe.

„Koho jste hledal?“ zeptala se chladně.

„Nevím,“ přiznal jsem se poctivě. „Jedině, že náš rozhovor bude delikátní, tak jsem se chtěl přesvědčit, že jsme sami.“

„Kdo jste?“ zeptala se. „Ale už mi nelžete.“

Vyložil jsem jí legendu číslo dvě, přidal vysvětlení o tajemství osobnosti a dodal jsem, že za předchozí lhaní se neomlouvám — prostě jsem chtěl splnit svůj úkol, aniž ji zbytečně rozruším.

„Takže teď jste se rozhodl jednat se mnou bez servítků?“ zeptala se.

„Co mám podle vás dělat?“

Neodpověděla.

„Podívejte, vy tu sedíte a čekáte,“ řekl jsem. „Ale vždyť on nepřijde. Tahá vás za nos. Všechny nás tahá za nos a není naděje, že to někdy skončí.“

„Proč myslíte, že se sem nevrátí?“

„Protože se skrývá,“ odpověděl jsem. „Protože lže všem, s kým se setká.“

„Proč jste sem tedy volal?“

„Protože ho za žádnou cenu nemůžu najít!“ odsekl jsem už trochu nakvašeně. „Musím se chytat každé naděje, i té nejidiotštější...“

„Co provedl?“ zeptala se.

„Nevím, co provedl. Možná nic. Nehledám ho proto, že něco provedl. Hledám ho proto, že je jediným svědkem velkého neštěstí. A nenajdeme-li ho, vůbec se nedozvíme, co se tam vlastně stalo...“

„Kde — tam?“

„Na tom nezáleží,“ řekl jsem netrpělivě. „Tam, kde pracoval. Ne na Zemi. Na planetě Sarakš.“

Z jejího obličeje se dalo vyčíst, že o planetě Sarakš slyší poprvé v životě.

„A proč se skrývá?“ zeptala se tiše.

„To nevíme. Je na pokraji psychického zhroucení. Dá se říct, že je nemocen. Třeba má nějaké halucinace. Je to možná nějaká fixní idea.“

„Nemocen...,“ řekla a pomaloučku pokyvovala. „Možná... A třeba taky ne... Co ode mne potřebujete?“

„Viděla jste se s ním ještě jednou?“

„Ne,“ odpověděla. „Sliboval, že zavolá, ale nezavolal.“

„Tak proč na něho čekáte tady?“

„Kde jinde na něho mám čekat?“ zeptala se.

V jejím hlase zaznívalo tolik trpkosti, že jsem stočil pohled stranou a chvíli jsem mlčel.

„A kam se chystal vás zavolat? Do zaměstnání?“

„Nejspíš... Nevím. Prvně volal do zaměstnání.“

„Zavolal vám do muzea a řekl, že za vámi přijde?“

„Ne. Hned mě pozval k sobě. Sem. Nasedla jsem do glyderu a letěla.“

„Majo Toivovno,“ řekl jsem, „zajímají mě všechny podrobnosti vašeho setkání... Vyprávěla jste mu o sobě, o své práci. On zase vám vyprávěl o své. Zkuste si vzpomenout, jak to bylo.“

Zavrtěla hlavou.

„Ba ne. O ničem takovém jsme nemluvili... Samozřejmě, je to skutečně podivné... Tolik let jsme se neviděli... Teprve později, už doma, jsem si uvědomila, že jsem se o něm vůbec nic nedověděla... A přitom jsem se ho vyptávala, kde byl, co dělal, ale on jenom mával rukou a vykřikoval, že to je všechno blbost, nesmysl...“

„A vyptával se on vás?“

„Ale vůbec ne! Tohle všechno ho ani trochu nezajímalo — co dělám, jak se mi daří, jsem-li sama nebo někoho mám, pro co žiju... Byl jako kluk... Nechci o tom mluvit.“

„Majo Toivovno, nemusíte mluvit o tom, o čem nechcete...“

„O ničem nechci mluvit!“

Zvedl jsem se, zašel do kuchyně a přinesl jí sklenici vody. Vypila ji do dna, voda jí kapala na šedé šaty.

„To se nikoho netýká,“ řekla a odevzdala mi prázdnou sklenici.

„Nemluvte o tom, co se nikoho netýká,“ řekl jsem a znovu jsem se posadil. „Tak na co se vás vyptával?“

„Vždyť už jsem vám řekla — vůbec na nic se nevyptával! Vyprávěl, vzpomínal, kreslil, hádal se... jako malý kluk... On vám si všechno pamatuje! Málem každý den! Kde stál on, kde jsem stála já, co řekl Rex, jak se díval Wolf... Já jsem si nic z toho nepamatovala, on na mě křičel, nutil mě,

abych si vzpomněla, a já vzpomínala... Ten vám měl radost, když jsem si vzpomněla na něco, co si sám nepamatoval!“

Odmlčela se.

„A to všechno — o dětství?“ zeptal Jsem se po chvilce.

„No ovšem! Říkám vám přece, že se to nikoho netýká, je to jen mezi námi dvěma... Ale opravdu se choval jako blázen... Už jsem byla vyčerpaná, usínala jsem, ale on mě budil a křičel mi do ucha: Kdo tenkrát spadl z houpačky? A když jsem si náhodou vzpomněla, popadl mě do náruče, běhal se mnou po domě a hulákal: Správně, přesně tak to bylo, správně!“

„A nevyptával se vás, co je teď s učitelem a s kamarády ze školy?“

„Kolikrát vám mám říkat — na nic se nevyptával, na nikoho se nevyptával. Dokážete to pochopit? Vykládal, vzpomínal a nutil mě, abych si taky vzpomínala...“

„Ano, ano, chápu,“ řekl jsem. „A co se podle vašeho názoru chystal dělat dál?“

Podívala se na mě jako na novináře Kammerera.

„Nic nechápete,“ prohlásila.

V podstatě měla samozřejmě pravdu. Odpovědi na otázky, které zajímaly Admirála, jsem získal: Abalkin neměl zájem o práci Glumovové, Abalkin neměl v úmyslu využít jí k proniknutí do muzea. Ale opravdu jsem nechápal, co Abalkin sleduje tím, že vyvolává tohle celodenní vzpomínání... Sentimentalita... daň dětské lásce... návrat do dětství... Tomu jsem nevěřil. Cíl byl určitě praktický, předem dobře promyšlený, a Abalkin ho dosáhl, aniž v Glumovové vzbudil sebemenší podezření. Mně bylo jasné, že ani sama Glumovová o tomto cíli nic neví. Vždyť ani nepochopila, o co ve skutečností šlo...

Zbývala ještě jedna otázka, kterou bych si měl zodpovědět. No dobrá. Vzpomínali, milovali se, pili, znovu vzpomínali, usínali, probouzeli se, znovu se milovali a znovu usínali... Ale co ji tedy přivedlo k takovému zoufalství, na pokraj hysterie? Tady se pochopitelně otevíraly nedozírné prostory k nejrůznějším dohadům. Například k takovým, které jsou spjaty s navyklými manýrami štábního důstojníka Ostrovní říše. Ale mohlo tu být i něco jiného. A toto jiné mohlo mít pro mne nedozírnou cenu. Tady jsem se nerozhodně zarazil — buď hodit za hlavu něco možná velice důležitého, nebo se odhodlat k odporné netaktnosti, navíc s rizikem, že se stejně nakonec nic důležitého nedozvím...

Odhodlal jsem se.

„Majo Toivovno,“ řekl jsem a snažil jsem se každé slovo pronést co nejpevněji. „Řekněte mi, co vyvolalo vaše zoufalství, jehož bezděčným svědkem jsem byl při našem minulém setkání?“

Při těchto slovech jsem si netroufl dívat se jí do očí. Vůbec bych se nedivil, kdyby mě okamžitě vyhodila nebo prostě praštila videofonem přes hlavu. Neudělala však jedno ani druhé.

„Byla jsem husa," řekla poměrně klidně. „Hysterická husa. Měla jsem tehdy pocit, že mě vyždímal, vymačkal jako citrón a vyhodil přes práh. Ale teď to chápu — jemu na mně opravdu nezáleží. Na nějaké chování v rukavičkách mu nezbývá času ani sil. Já jsem na něm neustále vyžadovala vysvětlení, ale on mi přece nemohl nic vysvětlovat. On asi ví, že ho hledáte..."

Vstal jsem.

„Moc vám děkuju, Majo Toivovno," řekl jsem. „Myslím, že jste nepochopila správně naše úmysly. Nikdo mu nechce škodit. Pokud se s ním setkáte, snažte se ho o tom přesvědčit."

Neodpověděla.

3. června 78

NĚKOLIK SLOV O ADMIRÁLOVÝCH DOJMECH

Z kopce bylo vidět, že doktor Goannek se pro nedostatek pacientů věnuje rybolovu. To bylo štěstí, protože k jeho kabině nulové transportace maskované jako záchůdek bylo blíž než k lázeňskému klubu. Na cestě, jak se ukázalo, se sice rozkládaly úly, které jsem při své první návštěvě zbrkle nepostřehl, takže jsem musel rychle hledat záchranu, přeskakovat jakési dekorativní plůtky a přitom srážet neméně dekorativní hrnky a krajáče. Ale dopadlo to dobře. Vyběhl jsem na zápraží se sloupky, vnikl do známé světnice a rovnou vstoje jsem vytočil Admirálovo číslo.

Myslel jsem, že to vyřídím krátkým hlášením, ale náš rozhovor se dost protáhl, takže jsem musel vynést videofon na zápraží, aby mě znenadání nepřistihl mnohomluvný a nedůtklivý doktor Goannek.

„Proč ona tam sedí?" zeptal se Admirál zamyšleně.

„Čeká."

„On to s ní tak domluvil?"

„Jak já tomu rozumím, tak ne."

„Chudinka," zabručel Admirál. Pak se zeptal: „Ty se vracíš?"

„Ne," řekl jsem. „Ještě mi zbývá ten Jašmaa a rezidence Hlaváků."

„K čemu?"

„V rezidenci," odpověděl jsem, „se v současné době zdržuje jakýsi Hlavák Štěkn-Itrč, ten, který se s Abalkinem účastnil operace Mrtvý svět..."

„Aha.“

„Nakolik jsem vyrozuměl z Abalkinova hlášení, vytvořil se mezi nimi ne zcela obvyklý vztah...“

„V jakém smyslu neobvyklý?“

Trochu jsem zaváhal, hledaje vhodné výrazy.

„Troufal bych si to nazvat přátelstvím, Admirále... Vzpomínáte si na to hlášení?“

„Vzpomínám. Chápu, co chceš říct. Ale odpověz mi na tuhle otázku: jak jsi zjistil, že Hlavák Štěkn je na Zemi?“

„No... To bylo dost složité. Předně...“

„Dost,“ zarazil mě a vyčkávavě se odmlčel.

Ne hned, ale přece jen mi to došlo. Skutečně. Jestliže mně, pracovníku Komkonu-2 při mých solidních zkušenostech z práce VCI, dalo dost námahy vyhledat Štěkna, jak by ho mohl najít obyčejný progresor Abalkin, který navíc dvacet let strávil v hlubokém kosmu a nevyzná se ve VCI víc než nějaký dvacetiletý student?

„Souhlasím,“ řekl jsem. „Máte samozřejmě pravdu. Ale připusťte, že úkol není zcela splnitelný. Při nejlepší vůli.“

„Připouštím. Ale nejde jen o to. Nenapadlo tě ani jednou, že hází kamení do křovin?“

„Ne,“ přiznal jsem se poctivě.

Házet kamení do křovin v překladu našeho slangu znamená — zavádět na falešnou stopu, podsouvat nepravdivé indicie, zkrátka a dobře tahat lidi za nos. Teoreticky se pochopitelně dalo připustit, že Lev Abalkin sleduje nějaký zcela konkrétní cíl a všechny jeho úskoky s Glumovovou, s učitelem i se mnou jsou jen mistrně předhozený falešný materiál, nad jehož smyslem si musíme bezvýsledně lámat hlavu, zbytečně plýtvat časem i silami a beznadějně se vzdalovat tomu hlavnímu.

„Nevypadá to tak,“ řekl jsem odhodlaně.

„Já zase jsem nabyl dojmu, že to tak vypadá,“ řekl Admirál.

„Vy to musíte vědět líp,“ utrousil jsem suše.

„Bezesporu,“ přisvědčil šéf. „Bohužel je to jenom dojem. Fakta nemám. Ale pokud se nemýlím, nezdá se mi pravděpodobné, že by si ve své situaci vzpomněl na Štěkna, vynakládal spoustu námahy na jeho vyhledání, aby se vypravil na druhou polokoulí a hrál tam nějakou komedii — a to všechno jenom proto, aby hodil do křovin o jeden kámen víc. Souhlasíš se mnou?“

„Víte, Admirále, já jeho situaci neznám, a snad právě proto váš dojem nesdílím.“

„A jaký dojem máš ty?“ zeptal se s nečekaným zájmem. Pokusil jsem se svůj dojem zformulovat:

„Rozhodně to není házení kamenů. V jeho činech je jakási logika. Jsou mezi sebou spjaty. A nejen to, používá stále stejné finty. Neztrácí čas ani síly vymýšlením nových způsobů — ohromí člověka nějakým prohlášením a pak poslouchá, co ten omráčený blekotá... Chce se něco dozvědět, něco o svém životě... Přesněji řečeno — o svém osudu. Něco takového, co mu utajili...“ Odmlčel jsem se a pak jsem dodal: „Admirále, on se nějak domákl, že je s ním spojeno tajemství osobnosti.“

Teď jsme mlčeli oba. Na obrazovce se komíhala pihovatá pleš. Cítil jsem, že prožívám historický okamžik. Byl to jeden z oněch velice vzácných případů, kdy moje dedukce (nikoli fakta, jichž jsem se dopídil, ale právě dedukce, logické závěry) nutily Admirála přezkoumat svoje názory. Zvedl hlavu a řekl:

„Dobrá. Navštiv Štěkna. Ale nezapomínej, že nejpotřebnější jsi tady, u mne.“

„Rozumím,“ odpověděl jsem a hned jsem se zeptal: „A co ten Jašmaa?“

„Ten není na Zemi.“

„Proč by nebyl?“ řekl jsem. „Je na Zemi. Je v Janově táboře u Antonova.“

„Už tři dny je na Gigandě.“

„Podívejme!“ utrousil jsem a snažil jsem se být co nejironičtější. „To jsou věci — taková shoda. Narodil se týž den jako Abalkin, taky je posmrtný syn, taky vystupuje pod číslem...“

„Dobře, dobře,“ zabručel Admirál. „Nerozptyluj se.“ Obrazovka zhasla. Odnesl jsem videofon na místo a sešel do dvora. Tam jsem se opatrně proplížil hustým porostem kopřiv a přímo proti dřevěnému záchodku doktora Goannka jsem vykročil do nočního deště na břehu řeky Telon.

3. června 78

STRÁŽNICE NA ŘECE TELONU

Neviditelná řeka hučela uprostřed šumění deště někde hodně blízko pod svahem, zatímco přímo přede mnou se blyštěl mokrotou lehký kovový most, nad nímž zářila velká tabule: ÚZEM! NÁRODA HLAVÁKŮ. Byl to poněkud zvláštní pohled na most, který se zvedal přímo z vysoké trávy — nevedla k němu žádná cesta, ani sebemenší pěšinka. Pár kroků přede mnou svítilo osamělé okénko kulatého přízemního stavení kasárenského nebo kasematového typu. Dýchl z něho na mé nezapomenutelný Sarakš — pach rezivého železa, zdechlin, číhající smrtí. Divná místa najde člověk na naší Zemi. Mohlo by se zdát, že je tady doma, všechno tu zná, všechno je tu

obvyklé a milé, ale omyl — dříve či později určitě narazí na něco neslýchaného... No nic. Co si o tomto stavení myslí novinář Kammerer? Ó! Tak on už na ně má docela jasný názor!

Novinář Kammerer nahmatal v zaoblené stěně dveře, odhodlaně je otevřel a octl se v klenuté místnosti, kde nebylo nic než stůl, za nímž seděl s bradou podepřenou pěstmi dlouhovlasý mladík, kudrnami a něžným oválným obličejem připomínající Alexandra Bloka, oblečeného díky své výstřední fantazii do křiklavého, pestrého mexického ponča. Mladíkovy tmavě modré oči přejely novináře Kammerera trochu unaveným pohledem, v němž nebylo ani zrnko zájmu.

„Teda máte tu architekturu, to vám povím!“ prohlásil novinář Kammerer a otřepával si z ramen dešťové kapky.

„Jim se to líbí,“ odtušil lhostejně Alexandr B. a ani se nehnul.

„To snad není možné,“ pronesl novinář Kammerer sarkasticky a rozhlédl se, na co by si sedl.

Žádná volná židle v místnosti nebyla, stejně jako žádné křeslo, pohovka, lehátko nebo lavice. Novinář Kammerer pohlédl na Alexandra B. Alexandr B. na něho hleděl s neměnnou lhostejností a nejevil nejmenší snahu být milý nebo aspoň slušný. Bylo to zvláštní. Vlastně nezvyklé. Ale bylo znát, že tady je to naprosto v pořádku.

Novinář Kammerer už chtěl otevřít ústa, aby se představil, když tu náhle Alexandr B. s jakousi znavenou odevzdaností sklopil dlouhé řasy k bledým lícím a s nacvičenou procítěností přenosného robota začal nazpaměť deklamovat svůj text:

„Drahý příteli! Bohužel jste cestu sem vážil zcela zbytečně. Nenajdete tu nic zajímavého. Všechny pověsti, které vás k nám přivedly, jsou značně přehnané. Teritorium národa Hlaváků nelze v žádném případě brát jako nějaké zábavné či vzdělávací středisko. Hlaváči jsou pozoruhodný, neobyčejně svébytný národ a říkají o sobě: Jsme zvídaví, nikoli zvědaví... Mise Hlaváků zastupuje tu svůj národ jakožto diplomatický orgán a není objektem neoficiálních kontaktů, tím méně pak plané zvědavosti. Vážený příteli! Nejlepší, co teď můžete udělat, je vydat se na zpáteční cestu a důrazně vysvětlit všem svým známým skutečný stav věcí.“

Alexandr B. umlkl a snivě pozvedl řasy. Novinář Kammerer stál pořád ještě před ním, ale mladíka to zřejmě vůbec nepřekvapilo.

„Samozřejmě, než se rozloučíme, zodpovím vám vaše otázky.“

„A vstávat přitom nemusíte?“ zajímal se novinář Kammerer.

V modrých očích zajiskřilo jakési oživení. „Abych řekl pravdu, ano,“ přiznal se Alexandr B. „Ale včera jsem si narazil koleno, ještě teď mě hrozně bolí, takže mi budete muset prominout...“

„Ale ano, rád,“ řekl novinář Kammerer a sedl si na roh stolu. „Vidím, že vás udolali zvědavci...“

„Za dnešní službu jste již šestá skupina.“

„Já jsem sám — jako kůl v plotě.“

„Skupina Je termín účetnický,“ vysvětlil Alexandr B. a stále víc ožíval. „Jako třeba bedna. Bedna konzerv. Štůček plátna. Nebo krabice bonbónů. Může se přece stát, že v té krabici zůstal jenom jeden bonbón — jako kůl v plotě.“

„Vaše vysvětlení mě plně uspokojilo,“ řekl novinář Kammerer. „Ale já nejsem zvědavec. Přišel jsem služebně.“

„Osmdesát tři procenta všech part,“ reagoval Alexandr B. okamžitě, „sem přicházejí ze služebních důvodů. Poslední skupina, skládající se z pěti jedinců, včetně nezletilých dětí a psa, se tu chtěla domluvit s vedoucími činiteli mise o možnosti dostávat lekce z jazyka Hlaváků. Ale v drtivé většině případů to jsou sběratelé xenofolklóru. Snobská móda! Všichni sbírají xenofolklór! Já ho taky sbírám. Jenomže Hlaváči žádný folklór nemají. To je bluf! Vtipálek Long Müller vydal brožurku na způsob Ossiana a všichni se zbláznili... ‚Ó stromy huňaté, tisíciocasé, ukryvší dumy své teskné v hebkých a teplých pních! Tisíce tisíců ocasů zdobí vás, leč hlava ni jediná!‘ Přitom Hlaváči vůbec nemají výraz pro ocas! Ocas je u nich orgánem orientace, takže v adekvátním překladu to není ocas, ale něco jako kompas... ‚Ó stromy tisícikompasové...‘ Ale jak vidím, vy nejste folklorista.“

„Ne,“ přiznal se novinář Kammerer poctivě. „Něco mnohem horšího. Novinář.“

„Píšete o Hlaváčích knihu?“

„V jistém smyslu. Proč?“

„Nic, jen tak. Prosím. Nejste první ani poslední. Už jste Hlaváky někdy viděl?“

„Ano, samozřejmě.“

„Na obrazovce?“

„Ne. Já jsem je totiž objevil na Sarakši.“

Alexandr B. se dokonce trochu pozvedl.

„Takže — vy jste Kammerer?“

„Služebník.“

„Ale kdež, to já jsem váš služebník, doktore! Nařizujte, vyžadujte, jednejte...“

V mžiku jsem si vzpomněl na Kammererův rozhovor s Abalkinem a chvatně jsem doplnil:

„Já jsem je jenom objevil, nic víc. Nejsem na Hlaváky žádný odborník. A teď mě nezajímají Hlaváči jako celek, nýbrž jenom jediný, tlumočník mise. Takže nemáte-li námitky... Můžu tam k nim jít?“

„Ale bože můj, doktore!“ Alexandr B. spráskl ruce. „Snad si nemyslíte, že my tady sedíme, abych tak řekl, na stráži? Nic takového! Prosím, jděte dál. Mnoho lidí to tak dělá. Člověk mu vysvětlí, že jsou pověsti značně přehnané, on pokývá, rozloučí se, odejde — a šup přes most...“

„No a?“

„Za nějakou dobu se vrací. Strašně zklamaný. Nic, nikoho neviděl. Lesy, kopce, úžiny, kouzelné krajiny — to všechno tady samozřejmě je, ale Hlaváči nikde. Předně, Hlaváči vedou noční způsob života, a za druhé žijí pod zemí, a co je nejdůležitější, setkávají se jen s těmi, s kým se chtějí setkat A pro tento případ tady máme službu my, abych tak řekl jako prostředníci...“

„Kdo to je — vy?“ zeptal se novinář Kammerer.

„Komkon?“

„Ano. Praktikanti. Střídáme se tu. Naším prostřednictvím se oboustranně navazuje spojení... Koho z tlumočníků byste chtěl konkrétně?“

„Jmenuje se Štěkn-Itrč.“

„Zkusím to. On vás zná?“

„Sotva. Ale řekněte mu, že si s ním chci promluvit o Lvu Abalkinovi, kterého určitě bude znát.“

„Aby ne!“ řekl Alexandr B. a přitáhl si selektor. Novinář Kammerer (a musím přiznat, že já taky) pozoroval s nadšením, hraničícím s nábožnou úctou, jak tento mladík s něžnou tváří romantického básníka najednou divoce vyvalil oči, našpulil půvabné rtíky do ohyzdné trubičky a zacvrlikal, zachrčel a zahýkal jako třiatřicet Hlaváků najednou (v mrtvém nočním lese, u rozorané betonové silnice, pod kalně světélkující oblohou Sarakše) a v téhle klenuté, prázdné kasárenské místnosti s drsnými holými stěnami zněly tyto zvuky zcela nepřiměřeně. Pak se odmlčel, naklonil hlavu, naslouchal odpovědi skládající se z podobného cvrkotu a hýkání, rty a dolní čelist se mu i nadále podivně pohybovaly, jako by je udržoval v neustálé pohotovosti k dalšímu pokračování rozhovoru. Tato podívaná byla nejspíš nepříjemná, a tak novinář Kammerer při všem zbožném obdivu usoudil, že bude delikátnější stočit pohled stranou.

Rozhovor však netrval dlouho. Alexandr B. se opřel o židli, jemně si promasíroval dlouhými bledými prsty dolní čelist a trochu udýchaně řekl:

„Zdá se, že souhlasil. Ale nechci vám dávat zbytečné naděje, nejsem si jist, že jsem všemu rozuměl správně. Dvě významové vrstvy jsem pochopil, ale myslím, že tam byla ještě třetí... Prostě — jděte přes most, tam na-

jdete pěšinu. Vede do lesa. Tam se s vámi setká. Přesněji řečeno, on se na vás podívá... Taky ne. Jak bych to vyjádřil... Víte, Hlaváka není tak těžké pochopit, jako ho přeložit. Rozumíte?“

„Rozumím,“ řekl novinář Kammerer a seskočil se stolu. „On se na mě podívá a teprve potom rozhodne, má-li cenu se mnou mluvit. Děkuji vám za všechno.“

„Za málo! To je moje příjemná povinnost... Počkejte, vemte si můj plášť, venku prší...“

„Děkuji, není třeba,“ řekl novinář Kammerer a vyšel do deště.

3. června 78

HLAVÁK ŠTĚKN-ITRČ

Byly asi tři hodiny ráno místního času, nebe bylo zatažené, les hustý, a mně ten noční svět připadal šedivý, plochý a zakalený jako stará fotografie.

Samozřejmě mě postřehl dřív než já jeho a snad pět, možná deset minut šel rovnoběžně se mnou, skryt v hustých křovinách. Když jsem ho konečně postřehl, poznal to téměř v mžiku a vynořil se přede mnou na pěšině.

„Tady jsem,“ prohlásil.

„Vidím.“

„Budeme mluvit tady.“

„Dobrá,“ souhlasil jsem.

Okamžitě si sedl, přesně jako pes, který mluví s pánem — velký, silný pes s obrovskou hlavou a malýma, vztyčenýma trojúhelníkovýma ušima, s velkýma kulatýma očima pod silným čelem. Hlas měl trochu chraptivý a mluvil absolutně bez cizího přízvuku, takže jen krátké úsečné věty a přehnaně výrazná artikulace prozrazovaly, že je cizinec. A ještě něco — táhl od něho pach. Ale ne mokré psiny, jak by se dalo čekat, pach byl spíš neorganického původu, něco jako nahřátá kalafuna. Divný pach, jaký vydává spíš mechanismus než živý tvor. Na Sarakši, jak si vzpomínám, páchli Hlaváci docela jinak.

„Co potřebuješ?“ zeptal se bez okolků.

„Řekli ti, kdo jsem?“

„Ano. Jsi novinář. Píšeš knihu o mém lidu.“

„To není tak docela pravda. Píšu knihu o Lvu Abalkinovi. Znáš ho?“

„Celý můj národ zná Lva Abalkina.“

To byla novinka.

„A co si tvůj národ myslí o Lvu Abalkinovi?“

„Můj národ nic nemyslí o Lvu Abalkinovi. Můj národ ho zná.“

Tak tady asi začínala zase nějaká lingvistická bažina.

„Chtěl jsem se zeptat, jaký vztah má tvůj národ ke Lvu Abalkinovi.“

„Můj národ ho zná. Každý ho zná. Od narození až do smrti.“

Poradil jsem se s novinářem Kammererem a oba jsme usoudili, že toto téma zatím odložíme stranou. Zeptali jsme se:

„Co můžeš povědět o Lvu Abalkinovi?“

„Nic,“ odpověděl Štěkn krátce.

Tak toho jsem se bál nejvíc. Bál jsem se toho, že jsem podvědomě zavrhoval možnost, že by vůbec k takové situaci došlo, takže jsem na ni vůbec nebyl připraven. Byl jsem žalostně v koncích. Štěkn zvedl přední tlapu k tlamě a hlučně si začal cosi vykusovat mezi drápy. Ne po psím způsobu, ale tak, jak to někdy dělávají naše kočky.

Naštěstí jsem se ovládl. Včas jsem si uvědomil, že kdyby tenhle canis sapiens opravdu nechtěl mít se mnou nic společného, jednoduše by se byl setkání vyhnul.

„Vím, že Lev Abalkin je tvůj přítel,“ řekl jsem. „Spolu jste žili, spolu jste pracovali. Hodně pozemšťanů by chtělo vědět, co si myslí o Abalkinovi jeho přítel a spolupracovník Hlavák.“

„Proč?“ zeptal se zase krátce.

„Zkušenosti,“ odpověděl jsem.

„Bezcenné zkušenosti.“

„Žádné zkušenosti nejsou bezcenné.“

Pustil se do druhé tlapy a po chvíli zavrčel nesrozumitelně:

„Klaď konkrétní otázky.“

Chvílí jsem uvažoval.

„Vím, že naposledy jsi s Abalkinem pracoval před patnácti lety. Pracoval jsi potom s jinými pozemšťany?“

„Pracoval. Hodně.“

„Pocítil jsi nějaký rozdíl?“

Při této otázce jsem samozřejmě neměl na mysli nic zvláštního. Ale Štěkn najednou strnul, pak pomalu spustil tlapu na zem a zvedl velikou hlavu. Oči se mu na okamžik zalily pochmurnou narudlou září. Ale neuplynula ani sekunda a už si zase okusoval drápy.

„Těžko říct,“ zavrčel. „Práce je různá, lidi jsou taky různí. Těžko říct.“

Vyhnul se. Čemu? Na mé nevinné otázce jako by klopýtl. Celou sekundu byl v rozpacích. Nebo je to zase otázka lingvistiky? Vlastně ta lingvistika není špatná věc. Budeme útočit. Přímo.

„Ty ses s ním setkal,“ prohlásil jsem. „On ti znovu nabídl práci. Přijal jsi?“

To mohlo znamenat: Kdyby ses s ním setkal a on ti znovu nabídl práci, přijal bys to? — Ale třeba taky: Ty ses s ním setkal a on (jak jsem se dověděl) tě zval k práci. Souhlasil jsi?... Lingvistika. Připouštím, že to byl dost ubohý manévr, ale co jsem měl dělat?

A lingvistika přece jen nezklamala.

„Nenabízel mi práci," odporoval Štěkn.

„Tak o čem jste mluvili?" podivil jsem se, abych úspěch ještě víc rozvinul.

„O minulosti," zabručel. „To nikoho nezajímá."

„Co myslíš," zeptal jsem se a v duchu jsem si z čela stíral pot vyčerpání, „změnil se hodně za těch patnáct let?"

„To taky není zajímavé."

„Ba ne, to je velmi zajímavé. Já jsem ho nedávno taky viděl a zjistil jsem, že se hodně změnil. Ale já jsem pozemšťan, takže bych rád znal tvůj názor."

„Můj názor je — ano."

„Tak vidíš! A v čem se podle tebe změnil?"

„Už ho nezajímají problémy národa Hlaváků."

„No ne!" vyhrkl jsem s nepředstíraným údivem. „A se mnou mluvil jedině o Hlavácích..."

Jeho oči se opět rudě rozzářily. Vyložil jsem si to tak, že ho moje slova znovu uvedla do rozpaků.

„Co ti řekl?" zeptal se Štěkn.

„Přeli jsme se, kdo z pozemšťanů udělal víc pro kontakt s národem Hlaváků."

„A dál?"

„Dál už nic. Jen tohle."

„Kdy to bylo?"

„Předevčírem. A z čeho jsi usoudil ty, že už ho nenajímají problémy národa Hlaváků?"

Štěkn najednou prohlásil:

„Ztrácíme čas. Neklaď hloupé otázky. Dávej opravdové otázky."

„Dobrá. Dávám opravdovou otázku. Kde je teď!?"

„Nevím."

„Co měl v úmyslu dělat?"

„Nevím."

„Co ti říkal? Pro mě je důležité každé slovo."

A tu Štěkn zaujal podivnou, řekl bych nepřirozenou pózu. Usedl na napjatých nohou, natáhl krk a zdola se na mne zadíval. Pak začal rovnoměrně pokyvovat těžkou hlavou zleva doprava a zřetelně vyslovovat:

„Poslouchej pozorně, chápej správně a pamatuj dlouho. Národ Země se nevměšuje do záležitostí národa Hlaváků. Národ Hlaváků se nevměšuje do záležitostí národa Země. Tak tomu bylo, tak tomu je a tak tomu bude. Věc Lva Abalkina je záležitostí národa Země. To už je rozhodnuto. Proto nehledej to, co není. Národ Hlaváků nikdy neposkytne útočiště Lvu Abalkinovi."

Pozdrav bůh! Vyhrkl jsem:

„On žádal o útočiště? Vás?"

„Řekl jsem pouze, kolik jsem řekl: národ Hlaváků nikdy neposkytne útočiště Lvu Abalkinovi. Nic víc. Pochopils to?"

„Pochopil. Ale tohle mě tak nezajímá. Opakuji otázku: co ti říkal?"

„Odpovím. Ale napřed opakuj to hlavní, co jsem ti řekl."

„Dobře, zopakuju. Národ Hlaváků se nevměšuje do záležitostí Abalkina a neposkytne mu útočiště. Je to tak?"

„Ano. A to je to hlavní."

„Teď odpověz na mou otázku."

„Odpovídám. Zeptal se mě, je-li rozdíl mezi ním a dalšími lidmi, s kterými jsem pracoval. Přesně stejná otázka, jakou jsi mi dal ty."

Jen domluvil, otočil se a vklouzl do houštiny. Nepohnula se jediná větvička, jediný list. Zmizel.

I ty Štěkne jeden!... Učil jsem ho jazyku a ovládání zásobovací linky. Nehnul jsem se od něho, když prodělával ty své divné nemocí... Snášel jsem jeho odporné manýry, smiřoval jsem se s jeho neomalenými výroky, promíjel jsem mu to, co nepromíjím nikomu na světě... Bude-li to nutné, budu za něho bojovat jako za pozemšťana, jako za sebe sama. Ale co on? To právě nevím... No prosím, Štěkn-Itrč!

3. června 78

ADMIRÁL JE SPOKOJEN

Velice zajímavé!" řekl Admirál, když jsem dokončil hlášení. „Dobře jsi udělal, Maku, že jsi trval na návštěvě toho zvěřince."

„Nechápu," poznamenal jsem a vztekle jsem si odtrhával žebrácké knoflíky od mokrých nohavic. „Vy v tom vidíte nějaký smysl?"

„Ano."

Vyvalil jsem na něho očí.

„Vy vážně připouštíte, že Lev Abalkin mohl žádat o útočiště?"

„Ne, to nepřipouštím."

„Tak o jakém smyslu mluvíte? Nebo je to zase kámen do křoví?"

„Možná. Ale o to nejde. Není důležité, co sledoval Lev Abalkin. Důležitá je reakce Hlaváků. Mimochodem, ty si s tím nelam hlavu. Přivezl jsi mi důležitou informaci. A za tu ti děkuju. Jsem spokojen. Buď taky spokojen."

Znovu jsem se dal do oškubávání žebráckých knoflíků. Marná sláva, byl skutečně spokojen. Jeho zelené oči přímo svítily, bylo to vidět i v pološeru kanceláře. Zrovna takhle se díval kdysi dávno, kdy já jako veselý mladíček jsem mu udýchaně hlásil, že Tichošlápek Prešt byl konečně dopaden při činu a sedí dole ve voze s roubíkem v ústech, schopen okamžitého použití. To já jsem Tichošlápka dopadl, ale ještě jsem si neuvědomoval to, co výborně chápal Poutník — že je konec sabotážím a vlaky s obilím mohou hned zítra vyrazit k hlavnímu městu...

I nyní si nejspíš jasně uvědomil něco, o čem já neměl tušení, ale já na rozdíl od něho nepociťoval ani nejmenší uspokojení. Nikoho jsem nezatkl, nikdo nečekal na, výslech s roubíkem v ústech, jen jakýsi záhadný člověk s pokaňhaným osudem pobíhal po rozlehlé, vlídné zeměkouli, pobíhal z místa na místo, pobíhal jako pronásledovaná zvěř, ale přitom sám pronásledoval všechny, s kým se setkal, vztekem a urážkami, zrazoval a sám se stával obětí zrady...

„Připomínám ti to ještě jednou, Maku," řekl najednou Admirál potichu. „Je nebezpečný. O to nebezpečnější, že o tom sám neví."

„Tak kdo to k sakru je?" zeptal jsem se. „Pomatený android?"

„Na androida by neplatilo tajemství osobnosti," řekl Admirál. „Nerozptyluj se."

Zastrčil jsem bodláky do kapsy bundy a usedl rovněž.

„Teď můžeš jít domů," řekl Admirál. „Do devatenácti nula nula máš volno. Pak se drž někde nablízku, na území města, a čekej, zavolám tě. Není vyloučeno, že se dnes v noci pokusí proniknout do muzea. V tom případě ho sbalíme."

„Dobře," souhlasil jsem bez nejmenšího nadšení. Přejel mě neskrývaně hodnotícím pohledem. „Doufám, že jsi ve formě," poznamenal. „Zatýkat ho budeme spolu, ale já už jsem na takové kousky drobet starý."

4. června 78

MUZEUM MIMOZEMSKÝCH KULTUR
NOC

V 01.08 pískl rádiový náramek na mém zápěstí a Admirálův tlumený hlas zadrmolil:

„Maku, muzeum, hlavní vchod, rychle..."

Přibouchl jsem poklop kabiny, aby náraz vzduchu nebyl tak silný, zapjal jsem motor na zrychlený start z místa. Glyder se prudce zvedl kolmo k nebí. Tři sekundy na kroužení a orientaci. Na náměstí Hvězda je prázdno. Před hlavním vchodem také nikdo. Zvláštní... Aha. Z kabiny nulové transportace na rohu muzea se vynořuje černá hubené postava. Míří k hlavnímu vchodu. Admirál.

Glyder se nehlučně snesl před hlavni vchod. Na řídicím pultu okamžitě zaplálo signální světélko a sametový hlas kybernetického inspektora pronesl vyčítavě: „Přistání glyderů na náměstí Hvězda je zakázáno...“ Odsunul jsem příklop a seskočil na dlaždění. Admirál už stál u dveří a šťoural v nich magnetickým šperhákem. „Přistávání glyderů na náměstí Hvězda...,“ halasil pronikavě kybernetický inspektor.

„Zacpi mu zobák!“ procedil Admirál mezi zuby, ani se neotočil.

Přibouchl jsem příklop. V té chvíli se hlavní vchod otevřel.

„Za mnou!“ vybafl Admirál a zmizel ve tmě. Rozběhl jsem se za ním. Přesně tak jako za starých časů.

Uháněl přede mnou dlouhými neslyšnými skoky, vysoký, hubený, kostnatý, znovu lehký a obratný, v přiléhavém černém oblečení připomínal stín středověkého démona, a mně bleskla hlavou myšlenka, že takhle neviděl Admirála určitě ani jeden z našich dnešních zelenáčů, takhle ho vídal snad jedině starý Slon, pak Petr Angelov a pak ještě já — před patnácti lety.

Vedl mě složitou, klikatou cestou z jednoho sálu do druhého, z jedné chodby do druhé, skvěle se orientoval mezi panely a vitrínami, mezi sochami a maketami připomínajícími ohyzdné mechanismy a mezi přístroji a mechanismy připomínajícími ohyzdné sochy. Nikde se nesvítilo, automatika byla patrně vypnuta, ale Admirál se ani jednou nezmýlil, nezabloudil — a přitom jsem věděl, že ve tmě vidí mnohem hůř než já. Výborně se připravil na tento noční výpad náš Admirál, a zatím mu všechno vycházelo ohromně dobře, až na ten dech. Oddychoval příliš nahlas, ale s tím se nedalo nic dělat. Hlásil se věk.

Najednou se zarazil, a jen jsem ho dohonil, sevřel mi prsty rameno. V prvním okamžiku jsem se lekl, že dostal srdeční záchvat, ale hned nato jsem pochopil — jsme na místě a on se chce jenom vydýchat

Rozhlédl jsem se. Prázdné stoly. Podél stěn regály plné bizarních předmětů z jiných planet. U protější stěny xenografické projektory. To všechno už jsem viděl. Včera jsem tady byl. Stáli jsme v kabinetě Maji Toivovny Glumovové. Tohle je její stůl, tamhle v křesle seděl novinář Kammerer ...

Admirál pustil moje rameno, přistoupil k regálům, sklonil se a sehnutě vykročil kolem polic — něco hledal. Pak se zastavil, s námahou cosi zvedl a zamířil ke stolu stojícímu přímo proti vstupním dveřím. Trochu zakloněn

nesl ve svěšených rukou dlouhý předmět, jakýsi plochý hranol se zakulacenými rohy. Opatrně, bez nejmenšího nárazu položil tento předmět na stůl, na okamžik znehybněl, zaposlouchával se a pak najednou jako kouzelník vytáhl z náprsní kapsy dlouhatánskou šálu s třásněmi. Šikovným pohybem ji rozložil a přehodil přes ten svůj hranolek. Pak se otočil ke mně, sehnul se mi k uchu a sotva slyšitelně zašeptal:

„Jakmile se té šály dotkne, sbal ho. Kdyby si dřív všiml nás, sbal ho. Postav se tady.“

Postavil jsem se na jednu stranu dveří. Admirál na druhou.

Nejprve jsem neslyšel nic. Stál jsem opřen zády o stěnu, mechanicky jsem probíral možné varianty vývoje událostí a díval jsem se na šálu rozloženou na stole. To bych rád věděl, proč by se jí Lev Abalkin měl dotýkat. Jestli mu tolik záleží na tom hranolku, jak pozná, že je schován právě pod šálou? A co je to za hranolek? Vypadá jako pouzdro na přenosný intrafizor. Nebo na nějaký hudební nástroj. Ale to sotva bude. Na to je příliš těžký. Vůbec tomu nerozumím. Určitě je to návnada, ale je-li to návnada, pak určitě ne na člověka ...

V tu chvíli jsem zaslechl hluk. To se musí nechat, byl to pořádný rachot — někde v útrobách muzea se zřítilo cosi velikého, kovového a při pádu se tříštilo. Okamžitě jsem si vzpomněl na velký svazek ostnatého drátu, který tak pečlivě svařovaly molekulárními páječkami zdejší dívky. Pohlédl jsem na Admirála. Taky naslouchal a taky z toho nebyl moudrý.

Rámus, řinčení a praskot ponenáhlu utichly a zase se všude rozhostil klid. Zvláštní věc. Že by progresor, profesionál, mistr v utajování, vrazil jako slepý do takové obrovité konstrukce? To se zdá nepravděpodobné. Mohl ovšem zachytit rukávem za jeden jediný vyčnívající háček... Ne, nemohl. Progresor nemohl. Nebo snad tady, na bezpečné Zemi, už progresor stačil trochu zlajdačit... Sotva. Ačkoli — uvidíme. Každopádně teď znehybněl na jedné noze a zaposlouchával se, a bude se tak zaposlouchávat jistě pět minut...

Jenže jeho ani nenapadlo stát na jedné noze a zaposlouchávat se. Zřetelně se blížil k nám, přičemž Jeho cestu doprovázela celá kakofonie zvuků, rozmanitých a na progresora naprosto netypických. Vláčel nohy po zemi a hlučně šoupal podrážkami. Narážel do stěn a dveřních rámů. Jednou vrazil do nějakého kusu nábytku a vychrlil sérii nesrozumitelných výkřiků, v nichž převládaly sykavky. A když na obrazovky projektorů dopadly slabé odlesky elektrického světla, moje pochybnosti se změnily v jistotu.

„To není on,“ řekl jsem Admirálovi téměř nahlas.

Admirál přikývl. Vypadal nechápavě a zachmuřeně. Stál nyní bokem ke stěně a tváří ke mně, rozkročen a nahrben, a nedalo velkou práci představit

si, jak za malou chvilku shrábne oběma rukama falešného progresora za klopy límce, bude s ním rytmicky cloumat a chrčet mu do obličeje: Kdo jsi a co tady děláš, ty zlodějíčku?

Představil jsem si tenhle obrázek tak jasně, že mě v počátku ani neudivilo, když si levou rukou odhrnul klopu černé bundy a pravou si zastrkoval do záňadří oblíbenou pistoli ráže dvacet šest — jako by si uvolňoval ruce k nadcházející rvačce.

Ale když jsem si uvědomil, že celou tu dobu stál s touhle osmirannou jistou smrtí v ruce, hrůzou jsem ztuhl. To mohlo znamenat jediné: Admirál byl připraven Lva Abalkina zabít. Opravdu zabít, protože Admirál nikdy nevytahoval zbraň, aby jí pouze strašil, vyhrožoval nebo ohromoval. Ne, vytahoval ji jedině proto, aby zabíjel.

Byl jsem tak vyveden z míry, že jsem zapomněl na všechno na světě. Ale tu do kabinetu vrazil tlustý snop jasného bílého světla a za ním, naposledy naraziv ramenem do zárubně, prošel dveřmi Lžiabalkin.

Upřímně řečeno, čímsi se Lvu Abalkinovi dokonce podobal. Byl statný, urostlý, nepříliš vysoký, dlouhé černé vlasy až na ramena. Na sobě měl bílý volný plášť, v napřažené ruce držel turistickou baterku, v druhé ruce něco jako malý kufřík nebo velkou aktovku. Vstoupil dovnitř, zastavil se, přejel kuželem světla po regálech a pronesl:

„Aha, tady to bude."

Hlas měl skřípavý a mluvil s hranou bezstarostností: Takovým tónem hovoří sami se sebou lidé, kteří se buď trochu bojí, nebo je jim nějak trapně, nebo se malinko stydí — zkrátka když se necítí ve své kůži. Jednou nohou v příkopu, jak říkají Chontijci.

Nyní jsem viděl, že je to vlastně starý muž. Snad ještě starší než Admirál. Měl dlouhý, hrbolatý a špičatý nos, protáhlou ostrou bradu, vpadlé tváře a vysoké, docela bílé čelo. Celkově se nepodobal ani tolik Lvu Abalkinovi jako spíš Sherlocku Holmesovi. S jistotou jsem o něm zatím mohl říci jediné — tohoto člověka jsem ještě nikdy v životě neviděl.

Zběžně se porozhlédl, přistoupil ke stolu, na květovaný šátek hned vedle našeho hranolku postavil svou kufříkovou aktovku a pustil se za svitu baterky do prohlížení regálů, pomalu a metodicky, polici za policí, skříňku za skříňkou. Přitom si neustále něco brumlal pod nos, ale rozumět bylo jen jednotlivým slovům: „No, to ví každý... bru, bru, bru... Obyčejná iluze... bru, bru bru... Haraburdí, krámy... bru, bru... Třeba to není na svém místě... Někdo to zastrčil, schoval, zašantročil... bru, bru..."

Admirál sledoval všechny tyto manipulace s rukama založenýma za zády a na jeho obličeji se usazoval nezvyklý a pro něho netypický výraz jakési beznadějné únavy nebo snad vyčerpané beznaděje, Jako by před sebou

viděl něco, čeho má plné zuby, co se mu nadosmrti zprotivilo, ale co je přitom neodbytné, před čím už dávno kapituloval a nedoufá, že by se toho někdy zbavil. Abych se přiznal, nejprve mě překvapilo, proč se vzdal tak přirozeného úmyslu popadnout vetřelce za obě klopy a s požitkem jím zacloumat. Ale když jsem teď hleděl na jeho obličej, chápal jsem, že by to bylo nesmyslné. Cloumej necloumej — na věci to nic nezmění, všechno se vrátí do svých kolejí — faktem zůstává, že ten chlap se tu stejně bude plazit a hledat, mumlat si pod nos, stát jednou nohou v příkopu, porážet exponáty v muzeích a mařit pečlivě připravené a promyšlené operace...

Když stařec došel k nejvzdálenější poličce, Admirál si těžce vzdychl, došel ke stolu, usedl na kraj vedle aktovky a řekl štítivě:

„Co tam hledáte, Brombergu? Detonátory?“

Starý Bromberg pištivě vyjekl, uskočil stranou a porazil židli.

„Kdo je tu?“ zakvílel a horečnatě kroužil baterkou kolem sebe. „Kdo je to?“

„Ale přece já, no!“ ozval se Admirál ještě štítivěji. „Přestaňte se třást!“

„Kdo já? Hrome!“ Kužel baterky se zabodl do Admirála. „A! Sikorski! No jo, to se dalo čekat...“

„Schovejte tu baterku,“ nařídil Admirál a přikryl si oči dlaní.

„To se dalo čekat, že to bude další z vašich kousků!“ zaječel starý Bromberg. „Mně hned došlo, kdo stojí za celou touhle komedií!“

„Schovejte tu baterku, nebo vám ji rozmlátím!“ vybafl Admirál.

„Prosil bych, abyste na mne neřval!“ zakvičel Bromberg, ale světlo baterky stočil stranou. „A neopovažujte se dotýkat mé aktovky!“

Admirál vstal a vykročil proti němu.

„Nepřibližujte se ke mně!“ zapištěl Bromberg. „Nejsem pro vás žádný kluk! Styďte se! Jste přece taky dědek!“

Admirál k němu přistoupil, vzal mu baterku a postavil ji na nejbližší stolek reflektorem vzhůru.

„Sedněte si, Brombergu,“ řekl. „Musíme si promluvit.“

„Ach, ty vaše věčné rozhovory,“ zabručel Bromberg a usedl.

Je to k nevíře, ale teď byl naprosto klidný. Čilý, důstojný stařeček. Řekl bych dokonce veselý.

4. června 78

ISAAK BROMBERG
BITVA ŽELEZNÝCH DĚDKŮ

„Zkusíme promluvit si klidně,“ navrhl Admirál.

„Zkusíme, zkusíme," přidal se Bromberg radostně. „A co je to za mladíka, který tam u dveří podepírá stěnu? Vy jste si pořídil tělesnou stráž?"

Admirál neodpověděl hned. Snad se chystal poslat mě pryč. Maxime, můžeš jít — a já bych byl samozřejmě odešel. Ale urazilo by mě to a Admirál si to pochopitelně uvědomoval. Připouštím ovšem, že měl ještě nějaké důvody. Tak či onak, mírně napřáhl ruku ke mně a řekl:

„To je Maxim Kammerer, pracovník Komkonu. Maxime, to je doktor Isaak Bromberg, specialista na dějiny vědy."

Uklonil jsem se a Bromberg okamžitě prohlásil:

„To se dalo čekat. No ovšem, měl jste strach, Sikorski, že byste mě sám nezvládl... Posaďte se, posaďte se, mladý muži, udělejte si pohodlí. Jak znám vašeho šéfa, bude náš rozhovor dost dlouhý..."

„Sedni si, Maku," řekl Admirál.

Usedl jsem do křesla pro návštěvníky.

„Čekám na vaše vysvětlení, Sikorski," pronesl Bromberg. „Co znamená tahle léčka?"

„Jak vidím, pořádně jste se vylekal."

„Nesmysl!" rozpálil se Bromberg okamžitě. „Hloupost! Já mám naštěstí pro strach uděláno! Mě hned tak někdo nedokáže vylekat, Sikorski..."

„Ale zaječel jste tak strašně a porazil jste tolik nábytku..."

„Tedy víte, kdyby vám někdo u ucha v absolutně prázdné budově, v noci..."

„Neexistuje absolutně žádný důvod, abyste v noci chodil do absolutně prázdných budov..."

„Tak za prvé, do toho vám nic není, Sikorski, kam a kdy já chodím! A za druhé, kdy sem mám podle vás chodit? Ve dne mě dovnitř nepustí. Přes den se tu dělají jakési podezřelé adaptace, jakési nesmyslné přemísťování exponátů... Poslyšte, Sikorski, přiznejte, že je to váš nápad uzavřít vstup do muzea! Musím si naléhavě osvěžit v pamětí některé skutečnosti. Jdu sem. Nechtějí mě vpustit. Mne! Člena vědecké rady tohoto muzea! Volám řediteli — co se děje? A ředitel, vážený Grant Chočikjan, v jistém smyslu můj žák... chudinka koktá, rudne studem, samotnému je mu to trapné, a ještě když jde o mne... Ale nemůže mi pomoct, dal slib! Požádali ho ctihodní a seriózní lidé, a on jim dal slib! Bylo by zajímavé zjistit, kdo ho o to požádal. Třeba nějaký Rudolf Sikorski. Ale ne, to ne! Tady jméno Rudolf Sikorski nikdo ani neslyšel. Jenže já se napálit nedám! Já jsem pochopil hned, čí je to práce. A stejně bych chtěl vědět, Sikorski, proč už takovou dobu mlčíte a neodpovídáte na mou otázku. Ptám se: nač to všechno potřebujete? Uzavření muzea! Hanebný pokus zcizit z muzea exponáty, které mu patří! Noční léčky! A kdo tady, hrome, vypnul elektriku? Nevím, co bych dělal,

kdybych v glyderu nevozil baterku. Palici jsem si tu natloukl, čert aby vás vzal! Něco jsem tam porazil. Doufám — chtěl bych doufat! — že to byla jenom maketa... A modlete se, Sikorski, aby to byla jenom maketa, protože jestli je to nějaký originál, donutíme vás, abyste ho osobně posbíral. Do posledního střípku! A jestli se ten poslední střípek nenajde, pohasíte si to jako malý kluk na Tagoru...“

Hlas se mu zlomil, stařec se bolestně zakuckal a začal se oběma pěstmi bušit do prsou.

„Tak dostanu někdy odpověď na svoje otázky?“ zachrčel zuřivě mezi kašlem.

Seděl jsem jako v divadle a všechno tohle vzbuzovalo ve mně spíš komický dojem, ale pak jsem pohlédl na Admirála a strnul jsem.

Admirál, Poutník, Rudolf Sikorski, ten ledovec, ten ojíněný žulový pomník chladnokrevnosti a sebeovládání, ten spolehlivý mechanismus na získávání informací — tento muž byl až po kořínky vlasů krvavě brunátný, těžce oddychoval, křečovitě svíral a uvolňoval kostnaté pihovaté pěsti a jeho proslulé uši sálaly a děsivě sebou pocukávaly. Pořád ještě se držel na uzdě, ale asi jen on sám věděl, jaké úsilí ho to stojí.

„Chtěl bych vědět, Brombergu,“ pronesl přiškrceně, „nač jste potřeboval detonátory.“

„A, tak tohle byste chtěl vědět!“ zašeptal doktor Bromberg jízlivě, naklonil se kupředu a zadíval se Admirálovi do očí tak zblízka, že jeho dlouhý nos málem zajel mému šéfovi mezi zuby. „A co ještě byste chtěl o mně vědět? Nezajímá vás náhodou moje židle? Nebo například o čem jsem si nedávno povídal s Pilgujem?“

Zmínka o Pilgujovi v této souvislosti se mi nelíbila. Pilguj se zabýval biogenerátory a moje oddělení se už druhý měsíc zabývalo Pilgujem. Ostatně Admirál pustil Pilguje kolem uší. Sám se nahnul kupředu, ale tak prudce, že Bromberg až v posledním okamžiku stačil ucouvnout.

„O svou židli se račte zajímat sám!“ rozkřikl se. „Já bych chtěl vědět, jak je možné, že si dovolujete vloupat se do muzea a proč vztahujete pracky po detonátorech, ačkoli vám bylo jasně řečeno, že pro nejbližších několik dní...“

„Tak vy budete kritizovat moje jednání? Cha! Kdo? Sikorski! Mne! A obviňovat z vloupání! Zajímalo by mě, jak jste se do muzea dostal vy! No? Odpovězte!“

„To s věcí nesouvisí, Brombergu!“

„Lupič jste vy, Sikorski!“ prohlásil Bromberg a namířil na Admirála dlouhý zakroucený prst. „Vy jste to dopracoval k vloupání!“

„K vloupání jste to dopracoval vy, Brombergu!“ rozeřval se Admirál. „Vy! Vám bylo naprosto jasně a jednoznačně řečeno, že přístup do muzea byl uzavřen! Každý normální člověk na vašem místě...“

„Když se normální člověk střetne s dalším aktem tajné činnosti, je jeho povinností...“

„Jeho povinností je aspoň drobátko myslet, Brombergu! Jeho povinností je uvědomit si, že nežije ve středověku. Jestliže se střetne s tajemstvím, s něčím utajeným, měl by vědět, že to není čísi rozmar nebo zlá vůle...“

„Ano, není to rozmar ani zlá vůle, ale vaše ohromující sebejistota, Sikorski, vaše směšné, skutečně středověké, idiotsky fantastické přesvědčení, že právě vám přísluší rozhodovat, co má být tajné a co ne! Jste vetchý stařec, Sikorski, ale stejně jste nepochopil, že je to především amorální!“

„Je mi k smíchu mluvit o morálce s člověkem, který pro ukojení své dětinské touhy po protestu spáchá vloupání! Vy nejste jenom stařec, Brombergu, vy jste ubohý infantilní dědouš...“

„Výborně!“ řekl Bromberg a najednou se zase uklidnil. Sáhl do kapsy bílého pláště, vytáhl z ní jakýsi blyštivý předmět a s cvaknutím ho položil na stůl před Admirála. „Tady je můj klíč. Jako každý spolupracovník tohoto muzea i já mám k dispozici klíč od služebního vchodu a také jsem ho použil...“

„Uprostřed temné nocí a přes zákaz ředitele muzea?“ Admirál klíč neměl, měl magnetický šperhák, a tak mu nezbývalo než útočit.

„Uprostřed temné nocí, ale nicméně s klíčem! Kde je váš klíč, Sikorski? Ukažte mi laskavě svůj klíč!“

„Já klíč nemám! Nepotřebuju ho! Jsem tady z povinnosti, a ne proto, že mi něco přelítlo přes nos, vy starý hysterický hlupáku!“

A teď to začalo! Jsem přesvědčen, že ještě nikdy neslyšely stěny tohoto skromného kabinetu takové výbuchy chraptivého řevu promíseného skřehotavými výkřiky. A taková epiteta! Takové gejzíry emocí. Takové absurdní důvody a ještě absurdnější protidůvody. Ale co stěny! Nakonec to byly jen stěny tiché akademické budovy vzdálené lidským vášním. Ale já, člověk taky ne už zrovna mladý, který určitě ledacos zažil, dokonce ani já jsem nikdy a nikde něco podobného neslyšel — tedy přinejmenším od Admirála ne.

Co chvíli se bojiště zatahovalo hustým dýmem, v němž se ztrácel předmět sporu, jen jako rozžhavené dělové koule lítaly oběma směry nejrůznější výrazy jako nezodpovědní žvanilové, feudální rytíři meče a kříže, veřejní provokatéři, plešatí agenti tajné služby, sklerotičtí demagogové a zakuklení žalářníci myšlenek. A pak také méně exotičtí staří oslové, prťaví jeduděd-

kové a marasmatikové všech druhů — to vše se jako krupobití šrapnelů sypalo na obě strany...

Avšak občas se dým rozplýval a v takových okamžicích se mému překvapenému a okouzlenému pohledá otevíraly vskutku podivuhodné retrospektivy. A já si uvědomoval, že bitva, jejímž náhodným svědkem jsem, byla jen jedním z nesčetných, světu neviditelných bojů němé války, propuknuvší již v dobách, kdy moji rodiče teprve končili školu.

Dost rychle jsem si vzpomněl, kdo to je tenhle Isaak Bromberg. Samozřejmě, slyšel jsem o něm dřív, snad už v letech, kdy jsem jako zelenáč pracoval ve skupině svobodného pátrání. Jednu z jeho knih — „Jak to bylo ve skutečnosti“ — jsem určitě četl. Byla to historie tzv. Massachusettského stroje. Vzpomínám, že se mi ta kniha nelíbila. Byla napsána příliš pamfleticky, autor vynakládal zbytečně mnoho úsilí, aby strhl romantickou roušku z tohoto skutečně strašného případu, a příliš mnoho místa věnoval podrobnostem z diskuse o politických principech přístupu k nebezpečným experimentům, tedy z diskuse, která mě tehdy ani trochu nezajímala.

V určitých kruzích však bylo Brombergovo jméno známo a požívalo značné vážnosti. Bromberga by bylo možné nazvat krajním levičákem známého hnutí džiuistů, které založil už Lamondois a které hlásalo právo vědy na rozvoj bez omezení.

Extremisté tohoto hnutí zastávají principy, které na první pohled vypadají naprosto přirozeně, zatímco v praxi jsou neuskutečnitelné při jakékoli úrovni vývoje lidské civilizace. (Vzpomínám si na obrovský šok, který jsem zažil, když jsem se seznámil s historií civilizace na Tagoře, kde se tyto principy přísně zachovávaly od pradávných dob jejich první průmyslové revoluce.)

Každý vědecký objev, který je realizovatelný, bude bezpodmínečně realizován. S tímto principem se dá těžko polemizovat, i když se tu vyskytuje celá řada výhrad. Jak například zacházet s objevem, který už je realizován? Odpověď: udržovat kontrolu nad jeho následky. To je pěkné. A co když nedokážeme předvídat všechny následky? Nebo některé následky přeceňujeme a jiné nepodceňujeme? Nebo co když se nakonec zjistí, že jednoduše nejsme schopni udržet pod kontrolou ani nejevidentnější a nejnepříznivější výsledky? Že k tomu je zapotřebí nepředstavitelných energetických zdrojů a etického hrdinství? (Jak se to mimochodem stalo v případě Massachusettského stroje, kdy se přímo před očima zděšených výzkumníků zrodila a prudce se začala rozvíjet nová, nehumanoidní pozemská civilizace.)

Zastavit pokus! nařizuje obvykle v takových případech světová rada.

Za nic na světě! halasí v odpověď extremisté. Zesílit kontrolu? Prosím. Zapojit potřebné zdroje? Prosím. Riskovat? Prosím! Nakonec, „kdo nekouří

ani nepije, ve zdraví se smrti dožije“ (z projevu patriarchy extremistů J. G. Prensona). Ale žádné zákazy! Morálně etické zákazy ve vědě jsou hroznější než sebevětší etické otřesy, které vznikaly nebo mohou vzniknout v důsledku nejriskantnějších zvratů vědeckého pokroku. Toto hledisko určitě imponuje svou dynamičností a nachází si nadšené zastánce mezí vědeckou mládeží, ale stává se sakramentsky nebezpečné, hlásá-li podobné principy slavný a schopný odborník, který pod svým vlivem shromáždil dynamický, talentovaný kolektiv a značné energetické prostředky.

A právě takoví extremisté byli hlavními objekty, o něž projevoval zájem náš Komkon-2. Starý Bromberg byl ovšem extremistou teoretikem, takže právě proto asi se mi ještě nikdy nedostal do ruky. Zato Admirál, jak jsem nyní viděl, ho měl celý život jako trn v oku, v zadku a bůhvíkde ještě.

Charakter naší práce v Komkonu-2 už je takový, že nikdy nikomu nic nezakazujeme. Na to se příliš málo vyznáme v současné vědě. Zakazuje světová rada. A naším úkolem je tyto zákazy realizovat a nedopustit únik informací, protože právě únik informací vede v takových případech k hrozivým následkům, jejichž rozsah lze jen těžko předvídat.

Bromberg to samozřejmě buď nechtěl, nebo nemohl pochopit. Boj za rozmetání všech existujících zábran stojících v cestě rozšiřování vědeckých informací se stal doslova jeho fixní ideou. Byl nadán fantastickým temperamentem a nevyčerpatelnou energií. Udržoval ve vědeckém světě rozsáhlé styky a stačilo, aby zaslechl, že někde byly výsledky slibných výzkumů uloženy ad acta, a hned zuřil jako zvíře a hlava nehlava se pouštěl do odhalování, usvědčování a strhávání roušek.

Nebylo s ním žádné pořízení. Neuznával kompromisy, takže nebylo možné dosáhnout s ním dohody, neuznával nikdy svou porážku, takže nebylo možné nad ním zvítězit. Byl nezvládnutelný jako kosmické kataklysma.

Avšak patrně i nejvznešenější a nejabstraktnější idea vyžaduje poměrně konkrétní aplikaci. A takovou aplikací, zcela konkrétním ztělesněním sil zla a tmářství, proti nimž bojoval, se mu stal Komkon-2 vůbec a náš Admirál především. „Komkon dvě!“ syčel jedovatě, dorážel na Admirála a hned zase od něho odskakoval. „To vaše jezuitství! Už jen ta zkratka: Komise pro kontakt s druhými civilizacemi! Jak ušlechtilé, jak vznešené! A slavné! A za ní se schovává váš smradlavý ouřad! Spíš komise pro kontrolu! Ale ani to ne — Kompanie konzervativců! Komando konspirátorů...“

Za to půl století už se Admirálovi na nejvyšší míru zprotivil. A to v pravém slova smyslu zprotivil — jako se zprotiví dotěrná moucha nebo neodbytný komár. Bromberg mu samozřejmě nebyl schopen nějak citelně škodit. To prostě nebylo v jeho silách. Zato však bylo v jeho silách v jednom

kuse bzučet a huhlat, halasit a pokřikovat, vyrušovat z práce a nedopřát chvilky klidu, častovat jízlivostmi, vyžadovat okamžité plnění všech formalit, podněcovat veřejné mínění proti útlaku oficiálních míst — zkrátka ze všech sil obtěžovat. A nedivil bych se, kdyby se zjistilo, že se Admirál před dvaceti lety vrhl do té strašné krvavé řeže na Sarakši především proto, aby si aspoň trochu odpočinul od Bromberga. Cítil jsem se dotčen za Admirála také proto, že Admirál, člověk nejen zásadový, ale také na nejvyšší míru spravedlivý, si zřejmě plně uvědomuje, že Brombergova činnost, odmyslíme-li si její formy, plní přece jen jistou sociální funkci. I to byl druh sociální kontroly — kontrola nad životním stylem.

Pokud jde o jedudědka Bromberga, ten zcela evidentně postrádal i nejelementárnější smysl pro spravedlnost, na veškerou naši práci pohlížel svrchu, považoval ji doslova za škodlivou a upřímně, z čistého srdce ji nenáviděl. Přitom formy, jimiž se tato nenávist projevovala, byly natolik jednotvárné a samy způsoby tohoto dotěrného starce byly do té míry nesnesitelné, že Admirál přes veškerou svou chladnokrevnost a přímo nelidskou schopnost sebeovládání býval bez sebe a kdykoli se s Brombergem setkal tváří v tvář, stával se z něho hašteřivý, hloupý, zlostný křikloun. „Jste zabedněný idiot!“ chrčel ztrhaným hlasem. „Vy jenom parazitujete na chybných krocích gigantů! Sám nejste schopen vynalézt ani omáčku k makarónům, ale troufáte si rozumovat o budoucnosti světa. Vy jedině diskreditujete věc, kterou hodláte hájit, vyžíváte se v laciných anekdotách...“

Starci se zřejmě takhle tváří v tvář už dávno nestřetli, takže nyní s obrovským zaujetím vylévali nahromaděné zásoby jedu a žluči. Byla to podívaná v mnoha směrech poučná, i když byla v přímém rozporu s všeobecně známými tezemi o tom, že člověk je od přírody dobrý a navíc, že člověk — to zní hrdě. Nevypadali už ani moc jako lidé, spíš připomínali dva staré opelichané kohouty. Poprvé jsem si uvědomil, že Admirál je už vlastně hodně starý člověk. Přes všechnu svou neestetičnost mi však tato podívaná poskytla obrovskou spoustu skutečně vzácných informací. Mnohé narážky jsem jednoduše nepochopil — mluvilo se bezpochyby o věcech dávno uzavřených a zapomenutých. Některé případy, na něž se narazilo, jsem zase dobře znal. Ale ledacos jsem slyšel i pochopil nyní poprvé.

Dozvěděl jsem se například, co je to operace Zrcadlo. Jak se ukázalo, byly tímto názvem označeny globální, přísně utajované manévry k odražení možné agrese zvenčí (byl míněn vpád Poutníků), které se konaly před čtyřiceti lety. O této operaci bylo informováno doslova jen několik jednotlivců, zatímco milióny lidí, které se jí účastnily, o své účasti neměly ani tušení, Pres všechna bezpečnostní opatření, jak tomu při akcích globálního

měřítka bývá téměř vždy, několik lidí zahynulo. Jedním z lidí, řídících operaci a zodpovídajících za její utajení, byl Admirál.

Dověděl jsem se, jak vznikl případ Zrůda. Jak známo, Jonathan Pereira přerušil z vlastní iniciativy práci v oblasti teoretické eugeniky. Když světová rada ukládala celou tuto oblast ad acta, řídila se v podstatě jeho doporučením. Jenomže právě náš drahý Bromberg vyčenichal a pak ohnivě vyžvanil detaily Pereirovy teorie, na základě čehož pětice neuvěřitelně talentovaných hazardérů ze Schweitzerovy laboratoře v Bamaku naplánovala a málem dovedla do konce svůj experiment s novou variantou bytosti homo super.

Tuto historii s androidy jsem v hrubých rysech znal už dřív, zejména proto, že se vždycky uvádí jako klasický příklad neřešitelného etického problému. Bylo ovšem zajímavé slyšet, že doktor Bromberg ani v nejmenším nepovažuje otázku androidů za uzavřenou. Problém „subjekt nebo objekt?“ v tomto případě pro něho vůbec neexistuje. Na tajemství osobnosti vědců zabývajících se androidy doktor Bromberg kašle a právo androidů na tajemství osobnosti považuje za nesmysl a katachrézi. Všechny podrobnosti této historie by měly být široce publikovány pro poučení generací příštích a práce s androidy by měla pokračovat...

A tak dále.

Mezi případy, o nichž jsem nikdy předtím neslyšel, zaujal mou pozornost jeden. Mluvilo se o jakémsi předmětu, který jednou nazývali sarkofágem, jindy inkubátorem. Do souvislosti s tímto sarkofágem-inkubátorem kladli ve svém sporu detonátory — zřejmě ty, pro něž si přišel Bromberg a které nyní ležely přede mnou na stole přikryté květovanou šálou. O detonátorech se však mluvilo jen letmo, i když vícekrát, ale hlavní půtka se vedla kolem „nechutného tajnůstkaření a kalných vod“, do nichž Admirál údajně potopil onen sarkofág-inkubátor. Právě v důsledku tohoto utajování doktor ten a ten, který dosáhl vynikajících výsledků v antropometrii a fyziologii cromagnonců (co s tím mají společného cromagnonci?), byl nucen držet tyto své výsledky pod pokličkou, čímž brzdil vývoj paleoantropologie. A jiný doktor ten a ten, který odhalil princip činnosti sarkofágu-inkubátoru, se dostal do trapné a nezáviděníhodné situace člověka, jemuž vědecká veřejnost připisuje objevení tohoto principu, takže natrvalo opustil pole vědy a dnes maluje průměrné krajinky...

Zbystřil jsem pozornost. Detonátory byly spjaty s tajemným sarkofágem. Pro detonátory sem přišel Bromberg. Detonátory vyndal a postavil na stůl Admirál jako návnadu na Abalkina. Dál jsem poslouchal dvojnásob vnímavě v naději, že v zápalu hádky staříci ještě něco vybreptají a já se

konečně dozvím něco podstatného o Lvu Abalkinovi. Ale to podstatné jsem uslyšel, teprve když se unavili.

4. června 78

LEV ABALKIN U DOKTORA BROMBERGA

A unavili se najednou, současně, jako by oba ve stejnou chvíli vyčerpali poslední zbytky energie. Zmlkli. Přestali se navzájem provrtávat ohnivými pohledy. Bromberg s funěním vytáhl kapesník a utíral si obličej i krk. Admirál, aniž se na něho díval, sáhl do záňadří (už jsem se lekl, že pro pistoli), vytáhl skleněnou tubičku, vysypal si na dlaň bílou kuličku, položil si ji pod jazyk a tubičku podal Brombergovi.

„Ani mě nenapadne!“ prohlásil Bromberg a demonstrativně se odvrátil.

Admirál zůstal sedět s nataženou rukou. Bromberg úkosem jako kohout zašilhal po tubičce. Pak řekl pateticky:

„Jed nabídnutý mudrcem přijmi, z rukou hlupáka však neber ani balzám...“

Vzal si tubičku a také si vysypal na dlaň bílou kuličku.

„Já to nepotřebuju!“ prohlásil a hodil si kuličku do úst. „Zatím to nepotřebuju...“

„Isaaku,“ řekl Admirál a mlaskl. „Co vy budete dělat, až já umřu?“

„Zatancuju si radostí,“ řekl Bromberg zachmuřeně. „Nemluvte hlouposti.“

„Isaaku,“ řekl Admirál. „K čemu jste doopravdy potřeboval detonátory? Počkejte, nemusíte začínat od začátku. Vůbec se nechci vměšovat do vašich osobních věcí. Kdybyste o detonátory projevil zájem minulý týden, nikdy bych vám tuhle otázku nekladl. Ale vy jste je potřeboval právě dnes. Právě té noci, kdy si měl pro ně přijít docela jiný člověk. Je-li to pouze neuvěřitelná shoda okolností, řekněte to a rozejdeme se. Nějak mě bolí hlava.“

„A kdo to měl pro ně přijít?“ zeptal se Bromberg nedůvěřivě.

„Lev Abalkin,“ řekl Admirál unaveně.

„Kdo to je?“

„Vy neznáte Lva Abalkina?“

„To jméno slyším prvně,“ řekl Bromberg.

„Věřím.“

„Aby taky ne!“ prohlásil Bromberg povýšeně.

„Vám věřím,“ řekl Admirál. „Ale nevěřím na náhody... Poslyšte, Isaaku, copak Je to tak těžké — jednoduše a bez pitvoření povědět, proč jste pro detonátory přišel právě dnes?“

„Nelíbí se mi slovo pitvoření!“ řekl Bromberg hašteřivě, ale už bez předchozího zápalu.

„Beru ho zpátky,“ řekl Admirál.

Bromberg se znovu začal utírat. „Já žádné tajemství nemám,“ pravil důrazně. „Vy víte, Rudolfe, že nenávidím všechna tajemství. To vy sám jste mě zahnal do situace, kdy jsem se musel pitvořit a hrát komedii. A zatím Je to velice jednoduché. Dneska ráno ke mně přišel jeden člověk... Musíte vědět jméno?“

„Ne.“

„Byl to mladý muž. O čem jsme spolu mluvili, není podstatné, aspoň doufám. Byl to rozhovor dost osobního rázu. Ale během rozmluvy jsem si všiml u něho tadyhle ...,“ Bromberg se prstem píchl do ohybu lokte na pravé ruce, „zvláštního mateřského znamínka. Dokonce jsem se ho zeptal: To je tetování? — Víte přece, Rudolfe, že tetování je můj koníček... Ne, povídal ten mladík, to je mateřské znamínko. — Podobalo se nejspíš písmeni Ж z cyrilice nebo řekněme japonskému hieroglyfu sandžu — třicet. Nic vám to nepřipomíná, Rudolfe?“

„Připomíná,“ řekl Admirál.

Mně to taky připomnělo něco z nedávné minulosti, co mi připadalo podivné i bezvýznamné zároveň,

„A vy — vy jste pochopil hned?“ zeptal se Bromberg se závistí.

„Ano,“ řekl Admirál.

„Vidíte, já hned ne. Mladík už byl dávno pryč a já pořád seděl a vzpomínal, kde jsem mohl takový znak vidět... A přitom ne nějaký podobný, ale přesně takový. Nakonec jsem si vzpomněl. A musel jsem si to ověřit, rozumíte? Neměl jsem po ruce ani jednu reprodukci. Tak letím do muzea, muzeum zavřeno...“

„Maku,“ řekl Admirál, „buď tak hodný a podej nám sem tu věc pod šálou.“

Poslechl jsem.

Hranolek byl těžký a na omak teplý. Postavil jsem ho na stůl před Admirála, ten si ho přitáhl blíž k sobě a já viděl, že je to skutečně pouzdro z jakéhosi dokonale hlazeného materiálu jasně jantarové barvy se sotva znatelnou, ideálně rovnou linkou, která oddělovala mírně vypouklé víko od masivního spodku. Admirál se pokusil víko zvednout, ale pořád to nešlo, prsty mu klouzaly.

„Dejte to sem,“ vyhrkl Bromberg. Odstrčil Admirála, vzal víko oběma rukama, odklopil je a postavil stranou.

Tak těmhle předmětům se říká detonátory! Kulaté šedivé plomby o průměru asi sedmi centimetrů, uložené v řadě vedle sebe do lůžek. Celkem

bylo těch detonátorů jedenáct, dvě další lůžka byla prázdná, takže bylo vidět, že jejich dno je vystláno bělavou látkou s vlasem připomínajícím plíseň a tyhle vlásky se viditelně pohybovaly, jako by byly živé — a nejspíš v jistém smyslu živé byly.

Ovšem ze všeho nejvíc mi do očí padly poměrně složité hieroglyfy namalované na povrchu detonátorů, na každém jeden, a každý jiný. Byly velké, narůžověle okrové, mírně rozplývavé, jako by byly namalovány barevnou tuší na vlhký papír. Jeden z hieroglyfů jsem poznal hned — poněkud rozmazané stylizované písmeno Ж, nebo je-li libo, japonský hieroglyf sandžu — malý originál zvětšené kopie na zadní straně prvního listu spisu č. 07. Tento detonátor byl třetí odleva, z mého pohledu. Admirál na ně] namířil dlouhý ukazovák a řekl:

„Je to on?“

„Ano, ano,“ zadrmolil Bromberg a odstrčil mu ruku. „Nepřekážejte. Vy to vůbec nechápete...“

Zachytil nehty okraje detonátoru, opatrnými pohyby jako by ho vyšrouboval z lůžka a mumlal přitom: „Tady jde o něco úplně jiného... Copak si myslíte, že jsem mohl poplést... Takový nesmysl...“ Pak konečně vytáhl detonátor z lůžka, opatrně ho zvedal nad pouzdrem výš a výš, až bylo vidět, jak se za šedivým tlustým kotoučem táhnou jemně bělavé nitky, neustále se ztenčují, jedna po druhé se trhá, a když se přetrhla poslední, otočil Bromberg kotouč spodní stranou vzhůru a já na ní mezi komíhajícími, napůl průhlednými vlásky spatřil týž hieroglyf, jenomže černý, drobný a neobyčejně zřetelný, jakoby ražený.

„Ano!“ prohlásil Bromberg vítězoslavně. „Je přesně takový. Já to věděl, že se nemůžu mýlit.“

„V čem konkrétně?“ zeptal se Admirál.

„Rozměr!“ řekl Bromberg. „Rozměr, detaily, proporce. Víte, to jeho mateřské znamínko není jenom podobné tomuhle znaku, ono je přesně stejné...“ Zadíval se na Admirála upřeně. „Poslyšte, Rudolfe, půjčka za oplátku. To vy — vy jste je všechny označili?“

„Samozřejmě ne.“

„Takže to měli hned od začátku?“ zeptal se Bromberg a ťukal se přitom prstem do ohybu lokte.

„Ne. Tahle znamínka se u nich objevila ve věku deseti až dvanácti let.“

Bromberg pečlivě zašrouboval kotouč zpátky do lůžka a s uspokojením se svalil do křesla.

„No vida,“ pronesl. „Přesně tak jsem si to představoval... Nuže, pane policejní prezidente, k čemu je všechno to utajování? Mám jeho číslo, a jakmile zlatoprstý Phoebus ozáří vrcholky těchto vašich architektonických

zrůd, okamžitě se s ním spojím a dosyta si popovídáme... A nesnažte se mi to vymlouvat, Sikorski!“ vykřikl a komíhal prstem Admirálovi před očima. „Sám ke mně přišel, a já sám, rozumíte, sám jsem se touhle starou hlavou dovtípil, koho mám před sebou, takže teď je můj! Nešťoural jsem se ve vašich prašivých tajemstvích! Troška šťastné náhody, troška důvtipu...“

„Dobrá, dobrá,“ řekl Admirál. „Dost už. Nemám námitek. Je váš, sejděte se, povídejte si. Ale jenom s ním, prosím. S nikým jiným.“

„Nono-o,“ protáhl Bromberg s ironickým údivem.

„Ačkoli — jak budete chtít,“ řekl najednou Admirál. „Tohle všechno není tak důležité... Povězte mi, Isaku, o čem jste s ním mluvil?“

Bromberg složil ruce na břiše a palci začal točit mlýnek. Vítězství, jichž nad Admirálem dosáhl, byla tak veliká, že si beze sporu mohl dovolit být velkodušný.

„Musím přiznat, že náš rozhovor byl značně zmatený,“ řekl. „Teď už samozřejmě chápu, že mě ten cromagnonec jednoduše tahal za nos...“

Dnes, vlastně už včera ráno k němu přišel asi čtyřicetiletý či pětačtyřicetiletý mladý muž a představil se jako Alexandr Dymok, seřizovač zemědělských strojů. Střední postava, velice bledý obličej, dlouhé černé rovné vlasy jako Indián. Posteskl si, že už se dlouhé měsíce marně snaží zjistit okolnosti zmizení svých rodičů. Vyložil Brombergovi vrcholně záhadnou a svou záhadností strašně vábivou legendu, kterou údajně nashromáždil zrnko po zrnku a nezavrhl přitom ani sebemenší hodnověrné pověstí. Tuto legendu si Bromberg do nejmenšího detailu zapsal, ale asi sotva by mělo smysl teď ji tu vykládat. Návštěva Alexandra Dýmka sledovala jediný cíl: nemohl by náhodou Bromberg, největší světový znalec zakázané vědy, alespoň poněkud osvětlit tuto historii?

Největší světový znalec Bromberg se ponořil do své kartotéky, ale o manželích Dymkových nenašel nic. Mladý muž byl touto skutečností viditelně pobouřen a už se měl k odchodu, když tu mu bleskla hlavou šťastná myšlenka. Není vyloučeno, řekl, že se jeho rodiče vůbec nejmenovali Dymkovi. Není rovněž vyloučeno, že celá jeho legenda nemá nic společného se skutečností. Třeba se doktor Bromberg pokusí vzpomenout si, nedošlo-li ve vědě k nějakým záhadným událostem, které se později nesměly veřejně publikovat, a to v letech kolem narození Alexandra Dymka (únor 36), protože rodiče ztratil asi tak ve věku jednoho nebo dvou let...

Znalec Bromberg se znovu zahloubal do své kartotéky, tentokrát do oddílu chronologického. V období od roku 33 do roku 39 objevil dohromady osm různých případů, mezi nimi i historii se sarkofágem-inkubátorem. Společně s Alexandrem Dymkem pečlivě rozebrali každý z těchto případů a

došli k závěru, že ani jeden z nich nemůže mít spojitost s osudem manželů Dymkových.

„Z toho jsem já starý osel vyvodil, že mi osud poskytl případ, který svého času zcela unikl mé pozornosti. Umíte si to představit? Ne nějaký váš prašivý zákaz, ale zmizení dvou biochemiků! Něco takového bych vám neodpustil, Sikorski!“ Ještě dobré dvě hodiny Bromberg vyslýchal Alexandra Dymka, žádal na něm, aby si vzpomínal na sebemenší podrobnosti, donutil ho k slavnostnímu slibu, že podstoupí hlubokou mentoskopii, takže po celou poslední hodinu netoužil mladý muž po ničem jiném, než aby už odtud vypadl...

Teprve na konci rozhovoru si Bromberg zcela náhodou všiml „mateřského znamínka“. A právě toto znamínko, které s věcí samou nejspíš nesouviselo, z neznámých důvodů uvízlo Brombergovi v paměti. Mladý muž byl dávno pryč. Bromberg už učinil několik dotazů na VCI, promluvil si s dvěma nebo třemi odborníky o manželích Dymkových (bezvýsledně), ale to proklaté znamínko mu stále nešlo z hlavy. Především si byl Bromberg naprosto jist, že už je někdy někde viděl, a za druhé se nemohl zbavit pocitu, že o tomto znamínku nebo o něčem s ním spojeném padlo při besedě s Alexandrem Dymkem pár slov. Teprve když si svědomité větu za větou zopakoval v paměti celý rozhovor, dospěl nakonec k sarkofágu, vzpomněl si na detonátory a osvítilo ho otřesné tušení, kdo asi je ve skutečnosti tenhle Alexandr Dymok.

V prvním poryvu chtěl okamžitě mladíkovi zavolat a sdělit mu, že tajemství jeho původu je odhaleno. Ale vědecká svědomitost, jež je mu vlastní, vyžadovala především absolutní jistotu, nepřipouštějící možnost žádných vedlejších výkladů. On, Bromberg, už se střetával s Ještě nápadnějšími shodami. Proto nejdřív zavolal do muzea ...

„Už tomu rozumím,“ řekl Admirál zachmuřeně. „Děkuji vám, Isaaku. Takže on teď ví o sarkofágu...“

„A proč by o něm neměl vědět?“ vyletěl Bromberg.

„To je vlastně pravda,“ pronesl Admirál pomalu. „Proč by ne?“

TAJEMSTVÍ OSOBNOSTI LVA ABALKINA

21. prosince 37 přistál oddíl Pátračů pod velením Borise Fokina na kamenité plošině neznámé planetky v systému EN 9173, aby prozkoumal rozvaliny jakýchsi staveb, objevených již v minulém století a připisovaných Poutníkům.

24. prosince zachytil introvizní snímek pod rozvalinami rozlehlou místnost vybudovanou v silných skalních masívech v hloubce přes tři metry.

25. prosince Boris Fokin hned na první pokus a bez nejmenších potíží do této místnosti pronikl. Měla tvar polokoule o poloměru asi deset metrů. Tato hemisféra byla vyložena jantaritem, materiálem příznačným pro civilizací Poutníků, a obsahovala jakési rozměrné zařízení, jemuž podle vtipného označení jednoho z Pátračů začali říkat sarkofág.

26. prosince odeslal Boris Fokin dotaz na Komkon a příslušné oddělení mu povolilo prozkoumat sarkofág vlastními silami.

Svou obvyklou únavně důslednou a opatrnou metodou strávil Fokin tři dny a noci zkoumáním sarkofágu. Za tuto dobu se podařilo určit stáří nálezu (čtyřicet až pětačtyřicet tisíc let), zjistit, že sarkofág spotřebovává energii, a dokonce objevit zjevnou spojitost mezi sarkofágem a rozvalinami nad ním. Už tehdy byla vyslovena domněnka, která se později potvrdila, že „rozvaliny“ nejsou vůbec žádné rozvaliny, nýbrž součásti rozlehlého systému pokrývajícího celý povrch planetky, a že tento systém má sloužit k pohlcování a transformování všech druhů přírodní energie, jak planetární, tak kosmické (seizmika, fluktuace magnetického pole, meteorické jevy, vyzařování ústřední hvězdy, kosmické paprsky atd.).

29. prosince se Fokin spojil přímo s Komovem a vyžádal si nejlepšího odborníka na embryologii. Komov samozřejmě žádal vysvětlení, ale Boris Fokin se vysvětlení vyhnul a navrhl Komovovi, aby přiletěl osobně, ale bezpodmínečně v doprovodu embryologa. Kdysi za dávného mládí měl Komov příležitost pracovat společně s Fokinem a uchoval si na něho nepříliš lichotivý názor. Proto ho ani nenapadlo, aby letěl osobně, embryologa však poslal — pravda, zdaleka ne nejlepšího, nýbrž prvního, kdo s takovou akcí souhlasil. Byl to jakýsi Mark van Blairkom (později si Komov mnohokrát rval vlasy, když si na toto své rozhodnutí vzpomněl, protože se ukázalo, že Mark van Blairkom je nejlepším kamarádem dobře známého Isaaka P. Bromberga).

30. prosince přešel Mark van Blairkom pod vedení Borise Fokina a již o několik hodin později zaslal Komovovi otevřeným textem ohromující zprávu. Tvrdil v ní, že takzvaný sarkofág není ve skutečnosti nic jiného, než jakýsi embryonální sejf zcela fantastické konstrukce. Sejf obsahuje třináct oplodněných vajíček živočišného druhu homo sapiens, přičemž všechna jsou plně životaschopná, i když v současné době jsou ve stadiu latentního života.

Plné uznání si zaslouží dva přímí účastníci této události — Boris Fokin a člen Komkonu Gennadij Komov. Boris Fokin jakýmsi šestým smyslem vytušil, že by se o tomto nálezu nemělo roztrubovat po celém světě — radiogram Marka van Blairkoma byl prvním a posledním otevřeným radiogramem z celé další výměny informací mezi skupinou Pátračů a Zemí.

Proto se celý tento případ objevil v proudu veřejných informací na naší planetě jen jako kratičká zpráva o události, která později nebyla potvrzena, takže nevzbudila vůbec žádnou pozornost.

Pokud jde o Gennadije Komova, ten nejenže okamžitě pochopil podstatu rodícího se problému, ale kupodivu si dokázal představit i celou řadu jeho možných důsledků. Především si od Fokina a Blairkoma vyžádal potvrzení obdržených údajů (zvláštním kódem, bleskovým kanálem), a když toto potvrzení dostal, okamžitě svolal poradu oněch vedoucích pracovníků Komkonu, kteří byli zároveň členy světové rady. Byli mezí nimi takoví koryfejové, jako Leonid Gorbovskij a August-Johann Bader, mladý a horkokrevný Kirill Alexandrov, opatrný a věčně pochybující Magiro Sinoda, jakož i energický dvaašedesátiletý Rudolf Sikorski.

Komov informoval shromážděné a položil zásadní otázku: co teď? Bylo samozřejmě možné sarkofág zavřít, nechat všechno v původním stavu a v budoucnu se omezit jen na pasivní pozorování. Bylo také možné probudit vajíčka k životu a sledovat, co se z toho vyvine. A konečně, aby nevznikly případné komplikace, bylo možné nález zničit.

Gennadij Komov, člověk tou dobou již dostatečně zkušený, si samozřejmě velmi dobře uvědomoval, že ani tato mimořádná porada, ani desítky porad následujících tento problém nevyřeší. Svým úmyslně příkrým vystoupením směřoval k jedinému cílí — šokovat shromáždění a podnítit je k diskusi.

Dá se říci, že svého cíle dosáhl. Ze všech účastníků porady si zachovali chladnou hlavu jen Leonid Gorbovskij a Rudolf Sikorski. Gorbovskij proto, že byl rozumným optimistou, Sikorski proto, že už tehdy byl vedoucím Komkonu-2. Odezněly záplavy slov — bezuzdně plamenných i předstíraně klidných, naprosto lehkomyslných i plných hlubokého smyslu, dnes dávno zapomenutých i takových, která později vstoupila do stálého lexikonu referátů, legend, hlášení a pokynů. Jak se dalo čekat, jediným usnesením porady bylo svolat hned zítra novou, rozšířenou poradu za účasti dalších členů světové rady — odborníků v oblasti sociální psychologie, pedagogiky a prostředků masových informací.

Po celou dobu porady Sikorski mlčel. Necítil se dost kompetentní, aby se vyjádřil pro to či ono řešeni problémů. Ovšem dlouholeté zkušenosti z práce v oblasti experimentální historie, stejně jako celý souhrn známých faktů o činnosti Poutníků ho jednoznačně vedly k závěru: ať už se světová rada nakonec rozhodne jakkoli, její rozhodnutí, právě tak jako všechny okolnosti případu, je třeba na neurčitou dobu uchovat jen mezi okruhem osob s nejvyšší úrovní sociální odpovědnosti. V tom smyslu se také ke konci porady velmi stručně vyslovil.

„Rozhodnutí nechat všechno v původním stavu a pasivně pozorovat, to ve skutečnosti není žádné řešení. Opravdové varianty jsou pouze dvě: zničit, nebo oživit. Není důležité, kdy bude některé z těchto dvou řešení přijato, zda zítra, nebo za sto let. Ale každé z nich bude neuspokojivé. Zničit sarkofág — to znamenaná provést nenapravitelný čin. My všichni, co tu jsme, známe hodnotu nenapravitelných činů. Oživit — to znamená dostat se do vleku Poutníků, jejichž úmysly jsou nám, mírně řečeno, nepochopitelné. Nic nenavrhuji a vůbec se necítím oprávněn hlasovat pro kterýkoli návrh. Jediné, o co prosím a na čem trvám — dovolte mi podniknout opatření proti úniku informací. Kdyby pro nic jiného, tedy proto, aby nás nezavalil oceán nekompetentnosti."

Tento krátký projev zapůsobil silným dojmem, povolení bylo vydáno okamžitě, protože si všichni uvědomovali, že by se nemělo pospíchat, zatímco vytvořit podmínky pro klidnou a důkladnou práci je naprosto nezbytné.

31. prosince se konala rozšířená porada. Účastnilo se jí osmnáct lidí, mezi nimi předseda světové rady pro otázky sociální, kterého pozval Gorbovskij. Všichni se shodli na tom, že sarkofág byl nalezen zcela náhodně — tudíž předčasně. Všichni se dále shodovali, že než se přijme jakékoli rozhodnutí, bylo by dobré pokusit se pochopit, tedy alespoň představit si původní úmysl Poutníků. Bylo vysloveno několik více či méně exotických hypotéz.

Kirill Alexandrov, známý svými antropomorfistickými názory, vyjádřil domněnku, že sarkofág je schránkou genofondu Poutníků. Všechny důkazy o nehumanoidnosti Poutníků, které znám, prohlásil Alexandrov, mi ve své podstatě připadají vedlejší. Ve skutečnosti mohou totiž Poutníci být genetickými dvojníky člověka. Tento předpoklad neodporuje žádnému z dostupných faktů. Na základě toho navrhoval Alexandrov veškerý výzkum zastavit, uvést nález do původního stavu a opustit systém EN 9173.

Podle názoru Augusta-Johanna Badera je sarkofág skutečně schránkou genofondu, to ano, nikoli však Poutníků, ale pozemšťanů. Před pětačtyřiceti tisíci lety připouštěli Poutníci teoretickou možnost genetické degenerace tehdy málo početných plemen druhu homo sapiens a pokusili se tímto způsobem zajistit obnovení pozemského lidstva v budoucnu.

Pod týmž heslem „Nesmýšlejme o Poutnících špatně!" vystoupil i přestárlý Pak Hing. Stejně jako Bader byl přesvědčen, že jde o genofond pozemšťanů, ale předpokládal, že tu Poutníci vystupují spíš s úmysly osvětovými. Sarkofág je svého druhu nálož konzervovaného času, po jejímž otevření budou mít dnešní pozemšťané možnost se na vlastní oči seznámit s

charakteristickými rysy zevnějšku, anatomie a fyziognomie svých pradávných předků.

Gennadij Komov pojímal tuto otázku v mnohem širších souvislostech. Podle jeho názoru každá civilizace, která dosáhne určitého stupně vývoje, nutně se snaží o kontakt s jiným Rozumem. Avšak kontakt mezi humanoidními a nehumanoidními civilizacemi je neobyčejně obtížný, ne-li zcela nemožný. Nesetkáváme se náhodou s pokusem použít zásadně nový způsob kontaktu — vytvořit bytost jakožto prostředníka, humanoida, v jehož genotypu jsou zakódovány některé podstatné charakteristické rysy nehumanoidní psychologie? V tomto smyslu bychom měli pohlížet na nález jako na počátek zásadně nové etapy jak v historii pozemšťanů, tak v historii nehumanoidních Poutníků. Podle Komovova názoru by měla být vajíčka rozhodně a bez otálení oživena. On, Komov, nemá strach z toho, že by nález byl předčasný. Když Poutníci odhadovali tempo vývoje lidstva, snadno se mohli o pár staletí zmýlit.

Hned nato opatrnický Magiro Sinoda, velký specialista v otázkách Poutníků, položil zcela oprávněnou otázku: Proč je vlastně vážený Gennadij a někteří jiní přátelé tak přesvědčen o dobrých úmyslech Poutníků vůči pozemšťanům? Nemáme žádné svědectví, že by Poutníci byli vůbec schopni chovat dobré úmysly vůči komukoli, humanoidy nevyjímaje. Naopak fakta (i když nepříliš četná) nasvědčují tomu, že Poutníci jsou zcela lhostejní k jinému Rozumu a jsou schopni chovat se k němu jen jako k prostředku k dosažení vlastních cílů, nikoli jako k partnerovi. Nezdá se váženému Gennadijovi, že hypotézu, kterou vyslovil, je možné rozvinout právě tak dobře opačným směrem, totiž vycházet z toho, že předpokládané bytosti, zmínění prostředníci, mají podle záměrů Poutníků plnit úkoly z našeho hlediska spíš negativní? Proč by podle logiky váženého Gennadije nebylo možné předpokládat, že sarkofág je takříkajíc ideologická časovaná puma a ony bytosti, zmínění prostředníci, jsou diverzanti svého druhu, určení k proniknutí do naší civilizace? Diverzanti — to je samozřejmě slovo odiózní. U nás se v poslední době objevil nový výraz — progresor. Pozemšťan, jehož činnost směřuje k urychlení progresivního vývoje ostatních humanoidních civilizací. Proč nepřipustit, že hypotetické bytosti-prostředníci jsou obdobnými progresory Poutníků? Co nakonec víme o názoru Poutníků na tempo a formy vývoje našeho, lidského pokroku?

Porada se rázem rozštěpila na dvě frakce — optimisty a pesimisty. Hledisko optimistů vypadalo samozřejmě mnohem pravděpodobnější. Bylo opravdu dost obtížné, ne-li dokonce nemožné, představit si vysoce vyspělou civilizaci, která by byla schopna nejen hrubé agrese, ale i nemístného experimentování s mladšími rozumnými bratry. Ve světle všech existu-

jících představ o zákonitostech vývoje Rozumu vypadalo hledisko pesimistů, mírně řečeno, vykonstruované, spekulativně, zastarale. Ale na druhé straně vždycky zůstává možnost, byť sebemenší, že dojde k omylu. Mohla se mýlit celková teorie pokroku. Mohli se mýlit její interpreti. A především se mohli zmýlit sami Poutníci. Důsledky takových omylů pro osudy pozemšťanů se nedaly odhadnout ani ovlivnit.

A právě tehdy poprvé vyvstal ve fantazii Rudolfa Sikorského apokalyptický obraz bytosti, která se anatomicky ani fyziologicky od člověka neliší, navíc se od člověka neodlišuje ani psychicky — logikou, citovostí či životním pocitem, žije uprostřed lidstva a nosí v sobě neznámý, strašný program. A nejhorší je skutečnost, že tato bytost sama nic o tomto programu neví a nic se o něm nedozví ani v onom okamžiku, kdy tento program konečně začne působit, zničí v ní pozemšťana a zavede ji... kam? K jakému cíli? A již tehdy bylo Rudolfu Sikorskému k zoufání jasné, že nikdo, a především on sám, nemá právo konejšit se poukazováním na nepatrnou pravděpodobnost a obludnou fantastičnost takové domněnky.

V průběhu porady předali Gennadiji Komovovi další šifrovaný radiogram od Fokina. Pročetl jej, zbledl a nalomeným hlasem oznámil: „Je to zlé — Fokin a van Blairkom oznamují, že všech třináct zárodků začalo žít.“

Byl to ošklivý Nový rok pro všechny zasvěcené. Od časného rána 1. ledna do večera 3. ledna roku 38 trvalo prakticky nepřetržité zasedání spontánně vzniklá komise pro inkubátor. Sarkofágu se nyní říkalo inkubátor a v podstatě se řešila jediná otázka — jak s přihlédnutím ke všem okolnostem usměrnit osud třinácti budoucích nových občanů planety Země.

Návrh zničit inkubátor už se neprojednával, ačkoli všichni členové komise, mezi nimi i ti, kteří původně bojovali za oživení vajíček, se necítili zrovna ve své kůži. Neopouštěl je mlhavý neklid, připadalo jim, že jedenatřicátého prosince v jistém smyslu přižil o možnost samostatného rozhodování a teď jsou nuceni přizpůsobovat se plánu vnucenému jim zvenčí. Nicméně projednávání se neslo v konstruktivním duchu.

Již v těchto dnech byly v hrubých rysech zformulovány zásady pro výchovný režim budoucích novorozenců, určeny jejich vychovatelky, ošetřující lékaři, učitelé, případní pečovatelé, jakož i hlavní směry antropologických, fyziologických a psychologických výzkumů. Byli vybráni a ihned odesláni za Fokinem specialisté v oboru xenotechnologie vůbec a xenotechniky Poutníků zvláště — k co nejpečlivějšímu prozkoumání sarkofágu-inkubátoru, aby se předešlo „nedomyšlenému zacházení“, a zejména v naději, že se podaří objevit nějaké detaily tohoto mechanismu, které později pomohou upřesnit a zkonkretizovat program budoucí práce s „nalezenci“. Byly dokonce vypracovány různé varianty usměrňování veřejného míněni

pro případ, že by se uskutečnila některá z vyslovených variant o cílech Poutníků ...

Rudolf Sikorski se diskuse nezúčastnil. Poslouchal na půl ucha a veškerou pozornost soustřeďoval na to, aby si zapamatoval každého, kdo se účastní rozvíjejících se událostí. Seznam narůstal děsivou rychlostí, ale Sikorski dobře věděl, že se zatím nedá nic dělat, že v každém případě bude v této podivné a nebezpečné historii zapleteno mnoho lidí.

3. ledna na závěrečném zasedání, kdy byly shrnuty výsledky a živelně vzniklé subkomise byly organizačně potvrzeny, se přihlásil o slovo a řekl přibližně toto: Udělali jsme tady velký kus práce a víceméně jsme se připravili na možný vývoj událostí — pokud je to možné při naší dnešní informovanosti a v té, řekněme si to přímo, mizerné situaci, v níž jsme se octli proti své vůli, z vůle Poutníků. Dohodli jsme se, že se vystříháme nenapravitelných činů — a v tom je vlastně podstata všech našich rozhodnutí. Ale! Jako vedoucí Komkonu-2, organizace odpovídající za bezpečnost pozemské civilizace jako celku, předkládám vám některé požadavky, které ve své budoucí činnosti musíme bezvýhradně plnit.

Za prvé: Veškerá činnost spjatá s tímto případem musí být prohlášena za uzavřenou. Zprávy o ní nesmějí být za žádných okolností zveřejňovány. Důvod: všem dobře známý zákon o tajemství osobnosti.

Za druhé: Ani jeden z „nalezenců“ se nesmí dovědět okolnosti svého zrození. Důvod: týž zákon.

Za třetí: Nalezenci musejí být ihned po svém narození rozděleni a pro budoucnost je nutno podniknout opatření, aby nejen o sobě nic nevěděli, ale ani se navzájem nesetkali. Důvod: poměrně elementární úvaha, kterou tu nehodlám rozvíjet.

Za čtvrté: Všichni musejí v budoucnu dostat vzdělání pro vykonávání nějakého povolání mimo zeměkouli, aby už samy okolnosti jejich života a práce jim přirozeným způsobem znesnadňovaly návrat na Zemi dokonce i na krátkou dobu. Důvod: táž elementární logika. Zatím jsme nuceni být ve vleku Poutníků, ale musíme dělat všechno, abychom později (a čím dřív, tím líp) mohli z cesty, kterou pro nás vyšlapali, uhnout.

Jak se dalo čekat, „čtyři postuláty Sikorského“ vyvolaly výbuch nespokojenosti. Účastníci porady stejně jako všichni normální lidé nenáviděli jakákoli tajemství, tabuizovaná témata, zamlčování a Komkon-2 vůbec. Ale Sikorski správně předvídal, že psychologové a sociologové, až si odbudou nával zcela pochopitelných emocí, přijdou k rozumu a určitě se postaví na jeho stranu. Se zákonem o tajemství osobnosti nejsou žerty. Snadno a bez námahy bylo možné si představit celou řadu velice nepříjemných situací, které v budoucnu mohou vzniknout pří porušení prvních dvou požadavků.

Jen si zkuste představit psychiku člověka, který se o sobě dozví, že přišel na svět z inkubátoru, zřízeného před pětačtyřiceti tisíci lety neznámými obludami s neznámým účelem, a který navíc ví, že i lidé kolem něho to o něm vědí. A má-li aspoň minimálně vyvinutou fantazii, bezpochyby dospěje k představě, že on, pozemšťan do morku kostí, který nikdy nic jiného nemiloval než Zemi, v sobě možná nosí nějakou příšernou hrozbu pro celé lidstvo. Tato představa může člověku způsobit takové psychické trauma, které nevyléčí ani nejlepší odborníci...

Důvody psychologů podepřel svým nečekaným a neobyčejně temperamentním vystoupením Magiro Sinoda, který bez obalu prohlásil, že tady všichni moc uvažujeme o třinácti ještě nenarozených cucácích a velice málo se zamýšlíme nad potenciálním nebezpečím, které mohou pro starobylou zeměkouli znamenat. Nakonec byly čtyři postuláty Sikorského většinou hlasů přijaty a Rudolfu Sikorskému bylo ihned uloženo vypracovat a uvést do života příslušná opatření. A včas.

5. ledna zavolal Sikorskému mírně vzrušený Leonid Andrejevič Gorbovskij. Jak se ukázalo, měl před půlhodinou besedu se svým starým přítelem, tagorským xenologem, akreditovaným v posledních dvou letech na Moskevské univerzitě. Během rozhovoru se vědec z Tagory jakoby mimochodem zeptal, zda se potvrdila zpráva, která se před několika dny mihla sdělovacími prostředky, že v systému EN 9173 došlo k nějakému podivnému nálezu. Gorbovskij byl touto nevinnou otázkou zaskočen, začal ze sebe soukat cosi nesrozumitelného o tom, že on už dávno není Pátrač, že je to mimo sféru jeho zájmů, že jaksi není informován, a nakonec s úlevou a zcela po pravdě prohlásil, že tuto zprávu nečetl. Vědec z Tagory ihned obrátil list, nicméně v Gorbovském zůstal z této části rozhovoru nepříjemný dojem.

Rudolf Sikorski pochopil, že tento rozhovor bude mít pokračování. A nezmýlil se.

7. ledna ho znenadání navštívil tagorský kolega takříkajíc z příbuzného resortu, který právě dorazil z Tagory — velevážený doktor As-Su. Cílem jeho návštěvy bylo upřesnění některých skutečně podstatných detailů, týkajících se chystaného rozšíření sféry činnosti oficiálních pozorovatelů Tagory na Zemi. Když služební část rozhovoru skončila a maličký doktor As-Su se chopil svého oblíbeného pozemského nápoje (studená ječná káva s umělým medem), začaly si vysoké smluvní strany vykládat legrační i hrůzostrašné historické anekdoty, které si už odedávna se zanícením a mistrovsky vyprávěly.

Doktor As-Su mimo jiné vyprávěl, jak před sto padesáti pozemskými roky při kladení základů Třetího velkého stroje objevili tagorští budovatelé

v čedičovém masívu Připolárního kontinentu podivuhodné zařízení, které by se v termínech pozemšťanů dalo nazvat důvtipně zkonstruovanou sádkou obsahující dvě stě tři larvy Tagořanů v latentním stadiu. Stáří nálezu se nedalo určit ani přibližně, bylo však jasné, že tato sádka byla zřízena ještě dlouho před Velkou genetickou revolucí, to znamená v dobách, kdy každý Tagořan ve svém vývoji procházel stadiem larvy...

„Neuvěřitelné," zamumlal Sikorski, „copak už tenkrát váš národ zvládl tak vyspělou technologii?"

„Samozřejmě ne!" odpověděl doktor As-Su. „To byl určitě nějaký plán Poutníků."

„Ale k čemu směřoval?"

„Odpovědět na tuto otázku je příliš obtížné. My jsme se na ni ani nesnažili odpovědět."

„A co se stalo dál s těmi dvěma stovkami malých Tagořánků?"

„Hm... Kladete mi zvláštní otázku. Larvy se začaly spontánně vyvíjet, a tak jsme samozřejmě celé to zařízení se vším jeho obsahem bez meškání zničili... Dovedete si snad představit národ, který by v téhle situaci jednal jinak?"

„Dovedu," řekl Sikorski.

Druhého dne, 8. ledna 38, se velvyslanec Jednotné Tagory ze zdravotních důvodů vrátil do své vlasti. Během několika dalších dnů nezůstal na Zemi a na všech ostatních planetách, kde byli usídleni a pracovali pozemšťané, ani jeden Tagořan. A za další měsíc bylo bez výjimky všem pozemšťanům pracujícím na Tagoře dáno jednoznačně na srozuměnou, aby se vrátili na Zemi. Styky s Tagorou byly na dvacet pět let přerušeny.

TAJEMSTVÍ OSOBNOSTI LVA ABALKINA (pokračování)

Všichni se narodili stejného dne, 6. října 38, pět děvčátek a osm chlapců, silná, křiklavá, absolutně zdravá lidská novorozeňata. Do chvíle, než přišli na svět, bylo již všechno připraveno. Při jejich zrodu byly přítomny lékařské kapacity, členové světové rady a konzultanti komise pro třináctku. Po první prohlídce byly dětí omyty, zabaleny do plen a ještě téhož dne speciálně vybavenou lodí dopraveny na Zemi. Večer ve třinácterých jeslích rozmístěných ve všech šesti kontinentech opatrovaly už starostlivé sestry třináct sirotků a posmrtných dětí, které nikdy nespatří své rodiče a jedinou matkou jim bude od této chvíle celá obrovská, hodná lidská společnost. Legendy o jejich původu vypracoval do té doby sám Rudolf Sikorski a se zvláštním svolením světové rady byly zaneseny do VCI.

Osud Lva Vjačeslavoviče Abalkina stejně jako osudy ostatních dvanácti „jednoděložních“ sester a bratrů byl nyní naprogramován na mnoho let kupředu a mnoho let se ani v nejmenších neodlišoval od osudů stamiliónů jeho obyčejných pozemských vrstevníků.

V jeslích, jak je běžné u každého dítěte, nejprve ležel, pak lezl, pak klopýtal a nakonec začal chodit. Obklopovali ho právě takoví kojenci a starali se o něho právě takoví dospělí jako ve statisících jiných jeslí na planetě.

Ovšem potkalo ho štěstí jako málokterého. Téhož dne, kdy Abalkina přinesli do jeslí, nastoupila tu do práce jako obyčejný ošetřující lékař Jadviga Michajlovna Lekanovová, jedna z největších světových specialistek na psychologii dítěte. Z neznámých důvodů si zamanula sestoupit z výšin čisté vědy a vrátit se k tomu, čím začínala před několika desítkami let. A když byl šestiletý Ljova Abalkin převeden s celou svou skupinou do syktyvkarské internátní školy č. 241, usoudila též Jadviga Michajlovna, že je načase, aby zase chvíli pracovala s dětmi školního věku, a dala se přeložit jako ošetřující lékařka na stejnou školu. Ljova Abalkin rostl a vyvíjel se jako docela obyčejný kluk, snad jen byl poněkud náchylnější k melancholii a uzavřenosti, ale odchylky jeho psychotypu od normálu nikdy nepřekračovaly průměrné hodnoty a udržovaly se značně pod mezními hranicemi přípustných odchylek. Stejně dobře na tom byl i vývojem fyzickým. Neodlišoval se od ostatních ani zvýšenou křehkostí, ani mimořádnou silou. Byl to zkrátka statný, zdravý, docela obyčejný chlapec, odlišující se od svých spolužáků ze třídy, většinou Slovanů, snad jedině namodrale černými rovnými vlasy, na něž byl nesmírně hrdý a pořád hledal cesty, jak si je nechat narůst až na ramena. Tak tomu bylo do listopadu čtyřicátého sedmého roku.

16. listopadu při běžné prohlídce objevila Jadviga Michajlovna u Ljovy v ohybu pravého lokte drobnou modřinku s lehkým otokem. Modřina není u kluka žádnou vzácností, a tak jí Jadviga Michajlovna nevěnovala pozornost a určitě by na ni byla zapomněla, kdyby se za týden, 23. listopadu, nebylo ukázalo, že modřina nejen nezmizela, ale podivně se proměnila. Teď už se ani nedalo mluvit o modřině, bylo to něco jako tetování — malé žlutohnědé znamínko připomínající Ж. Opatrným vyptáváním se zjistilo, že Ljova Abalkin nemá ani potuchy, jak a proč se mu to mohlo stát. Bylo naprosto jasné, že si do této chvíle ani nevšiml, že v ohbí pravého lokte něco má.

Po kratším váhání usoudila Jadviga Michajlovna, že je její povinností ohlásit tento drobný objev doktoru Sikorskému. Doktor Sikorski přijal zprávu bez zvláštního zájmu, ale koncem prosince náhle zavolal videofonem Jadvigu Michajlovnu a informoval se, jak to vypadá s mateřským znamínkem Lva Abalkina. Beze změny, odpověděla udiveně Jadviga Mi-

chajlovna. Nebude-li vás to obtěžovat, poprosil doktor Sikorski, tak nějak nenápadně, aby chlapec nevěděl, to znamínko vyfotografujte a pošlete mí obrázek.

Lev Abalkin byl první z „nalezenců“, u něhož se v ohbí pravého lokte objevilo znamínko. Během dalších dvou měsíců se mateřská znamínka více či méně důmyslných tvarů objevila u dalších osmi „nalezenců“ za naprosto shodných okolností — nejprve modřinka s mírným otokem, bez jakýchkoli vnějších příčin, bez bolestí, a za týden žluté znamínko. Do konce roku 48 mělo „cejch Poutníků“ všech třináct. A tehdy došlo ke skutečně podivnému a děsivému objevu, který vyvolal v život pojem „detonátor“.

Kdo první použil tohoto výrazu, to už se dnes nedá zjistit. Podle mínění Rudolfa Sikorského vystihoval nejpřesněji a v plné hrůze podstatu věci. Již roku 39, rok po narození „nalezenců“, objevili xenotechnikové, provádějící demontáž vyprázdněného inkubátoru, v jeho nitru dlouhý hranolek z jantaritu, obsahující třináct kulatých kotoučů s různými znaky. V útrobách inkubátoru se tehdy našly i záhadnější předměty, než bylo toto pouzdro, takže mu nikdo nevěnoval zvláštní pozornost. Pouzdro bylo dopraveno do muzea mimozemských kultur, popsáno v interním bulletinu Materiály o sarkofágu-inkubátoru Jako jeden z prvků soustavy k zajištění života, úspěšně přečkalo chabý nápor jakéhosi výzkumníka, který se pokoušel odhalit, co to je a k čemu to slouží, a pak bylo zastrčeno do přeplněného zvláštního oddělení pro předměty materiální kultury nevyjasněného určení, kde v zapomenuti klidně leželo celých deset let.

Počátkem roku 49 vstoupil pomocník Rudolfa Sikorského ve věci „nalezenců“ (říkejme mu třeba Ivanov) do pracovny svého šéfa a položil před něho projektor zapnutý na 211. stránce 6. svazku Materiálů o sarkofágu. Admirál se tam podíval a strnul. Měl před sebou fotografii „prvku soustavy k zajištění života 15/156 A": třináct kulatých kotoučů v lůžkách jantaritového pouzdra. Třináct důmyslných hieroglyfů, přesně týchž, s nimiž si už přestal lámat hlavu, důvěrně známých podle fotografií třinácti ohbí dětských loktů. Co znak, to loket. Co znak, to kotouč. Co kotouč, to loket.

To nemohla být náhoda. To muselo něco znamenat. Něco velice důležitého. V prvním okamžiku chtěl Rudolf Sikorski vyžádat si z muzea tento „prvek 15/156 A“ a schovat ho k sobě do sejfu. Před všemi. Před sebou. Vyděsil se. Docela obyčejně se vyděsil. A nejstrašnější bylo, že ani nevěděl, čeho se bojí.

Ivanov byl rovněž vylekaný. Pohlédli na sebe a porozuměli si bez jediného slova. Oba viděli před očima stejný obrázek: třináct opálených, poškrábaných bomb se honí s veselým výskáním v říčkách, leze po stromech

v nejrůznějších koutech zeměkoule, zatímco tady, na dosah ruky, čeká na svůj okamžik v zlověstném tichu třináct detonátorů k těmto bombám.

Byla to chvíle slabosti, pochopitelně. Nic hrozného se přece nestalo. Z ničeho zatím nevyplývalo, že tyhle kotouče se znamínky jsou detonátory k bombám uvádějící v činnost skrytý program. Všichni už si zvykli myslet na nejhorší, jakmile se něco týkalo „nalezenců“. Ale i kdyby tato rozjitřená fantazie byla oprávněná, ani v tomto krajním případě se až doposud nestalo nic hrozného. V kterémkoli okamžiku bylo možné detonátory zničit — vyzvednout je z muzea a odeslat do horoucích pekel, až na okraj obydleného vesmíru, a v případě potřeby ještě dál.

Rudolf Sikorski zatelefonoval řediteli muzea a požádal ho, aby dopravili exponát číslo to a to k dispozici světové radě k němu, Sikorskému, do pracovny. Dostalo se mu mírně udiveného, naprosto zdvořilého, ale jednoznačného odmítnutí. Zjistilo se (Sikorski o tom do té doby neměl ani potuchy), že se muzejní exponáty, a to nejen z muzea mimozemských kultur, nýbrž z kteréhokoli muzea na Zemi, nejen nevydávají soukromým osobám, ale ani světové radě, dokonce ani pánubohu. Kdyby náhodou sám pánbůh potřeboval pracovat s exponátem číslo to a to, musel by si zajít do muzea, předložit příslušné povolení a přímo tam, ve stěnách muzea, provádět potřebný výzkum — k němuž ovšem by mu, pánubohu, byly vytvořeny nezbytné podmínky: byly by mu poskytnuty laboratoře, jakékoli zařízení, veškeré konzultace a tak dále a tak dále.

Vývoj věcí dostával nečekaný obrat, ale první šok už pominul. Nakonec dobré je i to, že bomba by ke spojení s detonátorem potřebovala přinejmenším „příslušné povolení“. A záleží, vlastně jen na Rudolfu Sikorském, aby zařídil, že se muzeum stane právě oním předpokládaným sejfem, jedině o něco větším. A vůbec, co je to za pitomostí? Jak by se bomby mohly dovědět, kde jsou detonátory uloženy a že vůbec existují? Ne, ne, to byla chvíle slabosti. Jedna z mála podobných chvil v jeho životě.

Detonátory byly podrobeny důkladnému zkoumání. Vhodně vybraní lidé, vybavení příslušným povolením a doporučením, provedli v báječně zařízených muzejních laboratořích cyklus pečlivě promyšlených výzkumů. Výsledky těchto prací by bylo možno s klidným svědomím označit za nulové, nebýt jedné podivné, dokonce přímo tragické události.

S jedním detonátorem byla provedena zkouška regenerace. Experiment přinesl záporný výsledek. Na rozdíl od mnoha jiných předmětů materiální kultury Poutníků se detonátor č. 12 (označení: gotické „M“), který byl rozlámán, samočinně neobnovil. A o dva dny později zasypala lavina v severních Andách skupinu školáků z internátu Templado — dvacet sedm děvčat a chlapců vedených učitelem. Mnozí bylí potlučeni a zraněni, ale všichni

zůstali naživu, kromě Endy Laskové, osobní spis č. 12, označení gotické „M“.

Mohla to být samosebou náhoda. Ale výzkum detonátorů byl zastaven a prostřednictvím světové rady se podařilo dokončit jej už jako tajný. Pak došlo ještě k jedné události, ale mnohem později, až roku 62, kdy Rudolf Sikorski, přezdívaný svými spolupracovníky Poutník, byl rezidentem na Sarakši.

Šlo o to, že právě díky jeho nepřítomnosti na Zemi se skupině psychologů z komise pro třináctku podařilo dosáhnout povolení, aby jednomu z „nalezenou“ bylo částečně prozrazeno tajemství jeho osobnosti. Pro tento experiment byl vybrán Korněj Jašmaa, číslo 11, znak Elbrus. Po pečlivé přípravě mu byla odhalena celá pravda o jeho původu. Pouze o něm. O nikom jiném. Korněj Jašmaa končil tehdy školu progresorů. Podle všech šetření to byl člověk pevné vůle, psychicky neobyčejně odolný, ve všech směrech mimořádně nadaný. Korněj Jašmaa přijal tuto informaci s ohromující chladnokrevností — okolní svět ho zřejmě zajímal mnohem víc než tajemství vlastního původu. Psychologové ho opatrně upozornili, že v sobě možná nosí skrytý program, který může v kterémkoli okamžiku usměrnit jeho činnost proti zájmům lidstva, ale Korněje Jašmau tato výstraha ani trochu nevzrušila. Otevřeně se přiznal, že sice chápe svou potenciální nebezpečnost, ale absolutně v ni nevěří. Ochotně souhlasil s pravidelným sebepozorováním, zahrnujícím každodenní vyšetřování indikátorem emocí, dokonce sám navrhl jakkoli hluboké mentoskopické zkoumání. Komise mohla být spokojena — alespoň jeden z „nalezenců“ se nyní stal uvědomělým a silným spojencem Země. Když se o tom experimentu dověděl Rudolf Sikorski, nejprve se rozčertil, ale pak usoudil, že může být takový pokus užitečný. Od počátku trval na uchování tajemství osobnosti „nalezenců“ především v zájmu bezpečnosti Země. Nechtěl, aby v okamžiku, začne-li program působit (dojde-li k tomu vůbec), měli „nalezenci“ kromě tohoto podvědomého programu zcela jasnou představu o sobě a o tom, co se s nimi děje. Viděl by raději, kdyby začali vyvádět, kdyby nevěděli, co hledají, a podnikali jeden nesmyslný a podivný krok za druhým. Ale koneckonců pro kontrolu bude snad i dokonce užitečné mít jednoho (ale ne víc!) z „nalezenců“, který o sobě bude vědět všechno. Pokud nějaký program vůbec existuje, je určitě seřízen tak, že žádné vědomí nebude schopno jej likvidovat. Jinak se Poutníci vůbec nemuseli s takovou prací namáhat. Ale jednání člověka, který je o programu informován, se bude bezpochyby příkře odlišovat od jednání ostatních.

Psychologové se však nemínili uspokojit dosaženými výsledky. Povzbuzeni úspěchem s Kornějem Jašmaou opakovali o tři roky později (to

Rudolf Sikorski pořád ještě seděl na Sarakši) tento pokus s Thomasem Nilsonem (číslo 02, znak „Šikmá hvězda“), dozorcem rezervace na Gorgoně. Výsledky byly velmi příznivé a Thomas Nilson několik měsíců skutečně pokračoval v bezúhonné práci. Zřejmě ho tajemství jeho osobnosti ani trochu netížilo. Byl to vůbec člověk spíš flegmatický, bez náchylností k projevování emocí.

Svědomitě prováděl všechny doporučené procedury v souvislostí se sebepoznáváním, bral svou situaci dokonce s určitým, pro něho charakteristickým těžkopádným humorem, ale briskně odmítl mentoskopické sledování, odvolávaje se na čistě osobní důvody. A stého dvacátého osmého dne po zahájení experimentu zahynul Thomas Nilson na své Gorgoně za okolností nevylučujících možnost sebevraždy.

Pro komisi a zejména pro psychology to byla hrozná rána. Přestárlý Pak Hing oznámil svůj odchod z komise, opustil ústav, žáky i příbuzné a uchýlil se do vyhnanství. A stého třicátého druhého dne pracovník Komkonu-2, mezí jehož povinnostmi byla mimo Jiné pravidelná měsíční kontrola jantaritového pouzdra, zděšeně oznámil, že detonátor číslo 02, znak „Šikmá hvězda“, úplně zmizel a nezanechal po sobě v loži vystlaném pohyblivými vlákénky pseudoepithelu ani zrnko prášku.

Nyní již o existenci jakési mírně řečeno polomystické souvislosti mezi každým „nalezencem“ a „jeho“ příslušným detonátorem nebylo nejmenších pochyb. A právě tak neměl žádný člen komise pochybnosti o tom, že v dohledné budoucnosti nebude ani pozemšťanům dopřáno celou tuto záležitost rozlousknout.

4. června 78

DISKUSE O SITUACI

Všechno toto a ještě mnoho jiného mi vyprávěl Admirál, když jsme se téže noci vrátili z muzea k němu do pracovny.

Už svítalo, když své vyprávění skončil. Odmlčel se, těžce se zvedl a šel postavit na kávu.

„Můžeš se ptát,“ zabručel.

V tu chvíli mě naplňoval snad jen jeden jediný pocit — obrovská, hluboká lítost nad tím, že jsem se všechno tohle dověděl, takže se teď toho budu muset účastnit. Samozřejmě, kdyby na mém místě byl kterýkoli normální člověk, žijící normální život a vykonávající normální práci, přijal by tuto historii jako jednu z těch fantastických a strašidelných pohádek, které vznikají přímo na rozhraní mezi skutečnem a neskutečnem, docházejí k

nám zkomoleny a mají tu senzační vlastnost, že byť by byly sebestrašnější a sebeděsivější, nemají k naší jasné a teplé Zemi žádný vztah a nemohou náš každodenní život nijak podstatněji ovlivnit — tohle všechno někdo někde nějak vždycky zařídil, zařizuje to i teď a zařídí to i v budoucnosti.

Já však nebyl normálním člověkem v tomto smyslu slova. Byl jsem bohužel právě jedním z těch, jehož povinností bylo zařizovat. A chápal jsem, že s tímto tajemstvím na svých bedrech budu teď chodit až do konce života. Že současně s tajemstvím jsem převzal další zodpovědnost, o kterou jsem nestál a kterou jsem skutečně nepotřeboval. Že jsem od této chvíle povinen činit nějaká rozhodnutí, čili musím nyní do nejmenších podrobností pochopit nejen to, co už lidé přede mnou pochopili, ale pokud možno ještě víc. A tudíž zabřednout do tohoto tajemství, odporného jako všechna tajemství a snad ještě odpornějšího než ta ostatní, zabřednout do něho hlouběji než dosud. A cítil jsem k Admirálovi zvláštní dětskou vděčnost, že se až do posledního okamžiku snažil udržet mě před bránou tajemství. A vedle toho umíněnou zlost na něho za to, že mě tam nakonec stejně neudržel. „Dotazy nemáš?“ zeptal se Admirál.

Vzpamatoval jsem se. „Vy se domníváte, že program začal působit a Abalkin zabil Tristana?“

„Budeme uvažovat logicky.“ Admirál rozestavil koflíky, pečlivě nalil kávu a posadil se na svoje místo. „Tristan byl jeho ošetřujícím lékařem. Pravidelně jednou za měsíc se setkávali někde v džungli a Tristan prováděl profylaktickou prohlídku. Údajně jako běžnou kontrolu progresorova psychického vypětí, ale ve skutečnosti proto, aby se přesvědčil, že Abalkin zůstává člověkem. Na celém Sarakši jedině Tristan znal číslo mého zvláštního kanálu. Třicátého května, nejpozději jedenatřicátého jsem od něho měl dostat tři sedmičky, znamenající, že je všechno v pořádku. Ale osmadvacátého, téhož dne, kdy má dojít k prohlídce, Tristan hyne. A Lev Abalkin prchá na Zemi. Lev Abalkin se skrývá, Lev Abalkin mi volá zvláštním kanálem, jehož číslo znal jedině Tristan...“ Naráz vypil kávu a odmlčel se, jen rty se mu pohybovaly. „Myslím, že jsi nepochopil to hlavní, Maku. Teď nemáme co dělat s Abalkinem, ale s Poutníky. Lev Abalkin už neexistuje. Zapomeň na něho. Jde proti nám automat Poutníků.“ Znovu se na chvilku odmlčel. „Upřímně řečeno, neumím si představit sílu, která by donutila Tristana, aby prozradil moje číslo komukoli — a tím spíš Abalkinovi. Obávám se, že nebyl jen tak obyčejně zabit...“

„Vy tedy předpokládáte, že program nutí Abalkina hledat detonátory?“

„Nic jiného mi nezbývá předpokládat.“

„Ale on přece nemá o detonátorech potuchy... Nebo to taky Tristan?“

„Tristan nevěděl nic. Ani Abalkin. Ví to program!“

„A jak se chová Jašmaa? A ostatní?“

„Všechno v rámci normy. Ovšem ta znamínka se u nich taky neobjevila najednou, Abalkin byl první.“ Z toho jasně vyplývalo, že v případě ostatních už Admirál podnikl příslušná opatření a já naštěstí nemusím vědět, jaká opatření to jsou. Tohle se mě netýká. Zatím. Řekl jsem:

„Chtěl bych, abyste mě pochopil správně, Admirále. Nemyslete si, že to chci nějak snižovat, zpochybňovat, bagatelizovat... Ale vy jste ho přece neviděl. A neviděl jste lidi, s nimiž se stýkal... Já to chápu: Tristanova smrt, útěk, volá vaším zvláštním kanálem, skrývá se, najde si Glumovovou, u níž jsou uloženy detonátory... Vypadá to naprosto jednoznačně. Bezvadný logický řetěz. Ale jsou tu i jiné skutečnosti! Setká se s Glumovovou — ale ani slova o muzeu, jen dětské vzpomínky a láska. Setká se s učitelem — a jen pocit křivdy, že mu učitel údajně pokazil život... Rozhovor se mnou — roztrpčení, že jsem ho připravil o prioritu... Mimochodem, proč se vůbec setkal s učitelem? Se mnou, no prosím, chtěl si zjistit, kdo po něm pátrá. Ale proč s učitelem? A teď Štěkn, nesmyslná žádost o poskytnutí útočiště, to už s tím vůbec neladí!“

„Ale ladí, Maku. Všechno ladí. Program je program a vědomí je vědomí. On přece nechápe, co se s ním děje. Program od něho vyžaduje protilidské konání, zatímco vědomí se snaží transformovat tento požadavek v něco alespoň trochu rozumného... Abalkin se zmítá, vyvádí prapodivné a nesmyslné kousky. Něco podobného jsem čekal... Právě k tomuhle bylo zapotřebí tajemství osobnosti — máme teď aspoň malou časovou rezervu... A s tím Štěknem jsi to vůbec nepochopil. Tam nešlo o žádnou žádost o poskytnutí útočiště. Hlaváči jednoduše vycítili, že už přestal být člověkem, a demonstrují mu svou loajálnost. Takhle to bylo...“

Nepřesvědčil mě. Jeho logika byla téměř dokonalá, ale já přece Abalkina viděl, mluvil jsem s ním, viděl jsem učitele i Maju Toivovnu, mluvil jsem s nimi. Abalkin se zmítal — to ano. Vyváděl divné kousky — to ano, ale tyto kousky nebyly nesmyslné. V jejich pozadí byl jakýsi cíl, jen jsem nemohl pochopit jaký. A pak Abalkin byl bezmocný, ten nemohl být nebezpečný... Tohle všechno však byla pouze má intuice a já věděl, jakou cenu má intuice. V našich záležitostech byla bezcenná. A navíc — intuice je pojem z oblasti lidských zkušeností, kdežto tady, ať je to jak chce, se střetáváme s Poutníky. „Mohl bych dostat ještě kávu?“ požádal jsem.

Admirál se zvedl a šel připravit další porci. „Vidím, že pochybuješ,“ řekl obrácen ke mně zády. „Taky bych pochyboval, kdybych na to měl právo. Jsem starý racionalista, Maku, viděl jsem už všelicos, ale na všechno jsem šel s rozumem a rozum mě nikdy nezklamal. Příčí se mi všechny ty fantastické parádičky, všechny ty tajemné programy, které sestavil kdosi před

nějakými čtyřiceti tisíci lety a které se zapínají a vypínají podle neznámého principu, všechna ta mystická mimoprostorová spojení mezi živými dušemi a pitomými kolečky nastrkanými do futrálu... Dělá se mi z toho všeho nanic!“ Přinesl kávu a nalil do koflíků. „Kdybychom my dva byli obyčejní vědci,“ pokračoval, „a zabývali se studiem nějakého přírodního jevu, s ohromným potěšením bych všechno tohle prohlásil za snůšku idiotských náhod! Náhodou zahynul Tristan — není první ani poslední. Abalkinova kamarádka z dětství je náhodou strážkyní detonátorů. Sám Abalkin čirou náhodou vytočil číslo mého zvláštního kanálu, ačkoli chtěl volat někomu úplně jinému... Přísahám ti, tenhle málo pravděpodobný řetěz málo pravděpodobných událostí by mi přece jen připadal mnohem pravděpodobnější než idiotská, hloupá představa o nějakém ďábelském programu vloženém údajně do lidských zárodků... Vědcům je všechno jasné — neobjevovat nové podstaty, není-li to bezpodmínečně nutné. Ale my dva nejsme vědci. Omyl vědce je nakonec jeho osobní věcí. Ale my se mýlit nesmíme. Nám je dovoleno proslavit se jako zaostalci, mystikové nebo pověrčiví blázni. Ale jednu věc nám nikdo neodpustí — podcenit nebezpečí. A jestliže je u nás najednou cítit pach síry, nemáme jednoduše právo pouštět se do úvah o molekulární fluktuaci — jsme povinni předpokládat, že se někde poblíž objevil čert a podniknout příslušná opatření včetně zavedení výroby svěcené vody v průmyslovém měřítku. A zaplať pánbůh, jestli se ukáže, že to byla opravdu jenom fluktuace a nám se bude vysmívat celá světová rada a všichni školáčkové.“ Podrážděně odstrčil koflík. „Nemůžu se na to kafe ani podívat a už čtvrtý den mi neleze ani sousto do krku.“

„Admirále,“ řekl jsem, „copak to povídáte? Proč zrovna čert? Co vlastně špatného můžete říct o Poutnících? Vemte si třeba operaci Mrtvý svět... Ať je to jak chce, oni tam zachránili obyvatelstvo celé planety! Několik miliard lidí!“

„To jsou těšínská jablíčka!“ řekl Admirál a smutně se ušklíbl. „Tam přece nezachraňovali obyvatelstvo. Tam zachraňovali planetu před obyvatelstvem! A se stoprocentním úspěchem... Kam se obyvatelstvo podělo, to nám není dopřáno vědět...“

„Proč planetu?“ zeptal jsem se zaraženě.

„A proč obyvatelstvo?“

„No dobrá,“ připustil jsem. „O to taky nejde. Dejme tomu, že máte pravdu — program, detonátory, čert... Ale co nám může udělat? Je přece sám.“

„Chlapče,“ řekl Admirál téměř něžně, „ty nad tím uvažuješ sotva půl hodiny, kdežto já si s tím lámu hlavu už čtyřicet let. A nejen já. A stejně jsme nic nevymysleli, to je to nejhorší. A nikdy nic nevymyslíme, protože i

ti nejchytřejší a nejzkušenější z nás jsou jen a jen lidi. Nevíme, co tamti chtějí. Nevíme, co tamti dokážou. A nikdy se to nedozvíme. Jedinou nadějí zůstává, že při svých bláznivých, chaotických krocích budeme dělat věci, s nimiž tamti nepočítali. Nemohli přece předvídat všechno. To nemůže nikdo. A přesto se pokaždé, když se k nějakému činu rozhoduji, přistihnu při myšlence, že asi právě tohle ode mne čekali, takže bych to v žádném případě neměl udělat. Dospěl jsem tak daleko, že se já, starý pitomec, raduju, že jsme ten prokletý sarkofág nezničili hned první den... Tagorci ho zničili — a podívej se teď na ně! Uvízli v děsivé slepé uličce... Snad je to právě následek toho prý nejrozumnějšího, nejracionálnějšího činu, kterého se dopustili před sto padesáti lety... A když to vezmu z druhé strany, oni sami si ve slepé uličce nepřipadají! To je slepá ulička z našeho, lidského hlediska! Zatímco oni ze svého hlediska se všestranně rozvíjejí, žijí si blaze a určitě se domnívají, že za to vděčí onomu včasnému radikálnímu rozhodnutí... Nebo si vem tohle: rozhodli jsme se nepustit rozkuráženého Abalkina k detonátorům. Ale co když právě tohle od nás čekali?“ Položil si holou lebku do dlaní a zavrtěl hlavou.

„Jsme všichni unaveni, Maku,“ pronesl pomalu. „Bože, jak my jsme unaveni! Už na tohle téma nedokážeme ani uvažovat. Únava v nás probouzí lehkomyslnost, takže si stále častěji říkáme: Ále, nějak to dopadne... Dřív byl Gorbovskij v menšině, ale teď už sedmdesát procent lidí z komise převzalo jeho domněnku: Brouk v mraveništi... Ach, to by byla nádhera! Jak rád bych tomu věřil! Moudří strejcové z čistě vědecké zvědavosti vstrčí do mraveniště brouka a s obrovskou svědomitostí zaznamenávají všechny nuance mravenčí psychologie, všechny detaily jejich sociální struktury... A mravenci jsou vyděšeni, mravenci lítají sem a tam, hrozně si to berou, jsou ochotni položit životy za rodnou hromadu a netuší chudáčkové, že brouk nakonec sleze z mraveniště a půjde si dál svou cestou a nikomu z nich ani trochu neublíží... Chápeš to, Maku? Ani trochu! Neblázněte, mravenci! Všechno dobře dopadne... Ale co když tohle není brouk v mraveništi, ale tchoř v kurníku? Víš, co to je, Maku — tchoř v kurníku?“

A najednou vybuchl. Praštil pěstmi do stolu, zabodl se do mě zuřivýma zelenýma očima a zařval:

„Lumpové! Vzali mi čtyřicet let života! Čtyřicet let ze mne dělají mravence. Nemůžu myslet na nic jiného. Udělali ze mne zbabělce! Uskakuju před vlastním stínem, nevěřím vlastní omezené palici... No, co na mě vyvaluješ bulvy? Za čtyřicet let budeš zrovna takový, a možná dřív, protože události se dají do pohybu! A poletí tak, jak jsme my starci vůbec nepředpokládali, takže všichni do jednoho půjdeme do penze, protože to nezvlád-

neme. A všechno to padne na vás! Jenže vy to taky nezvládnete! Protože vy...“

Odmlčel se. Nedíval se na mě, ale přes mou hlavu. A začal pomalu vstávat od stolu. Otočil jsem se.

Na prahu, v otevřených dveřích, stál Lev Abalkin.

4. června 78

LEV ABALKIN IN NATURA

„Ljovo!“ pronesl Admirál překvapeně a dojatě. „Kamaráde! A my si můžeme nohy uběhat, jak vás hledáme!“

Lev Abalkin učinil lehký pohyb a v mžiku stál u stolu. Byl to bez debaty pravý progresor nové školy, profesionál, a určitě patřil mezi nejlepší — musel jsem vynakládat všechno úsilí, abych ho stačil sledovat.

„Vy jste Rudolf Sikorski, náčelník Komkonu-2,“ řekl tichým, překvapivě bezbarvým hlasem.

„Ano,“ odpověděl Admirál a příjemně se usmíval. „Ale proč tak oficiálně? Sedněte si, Ljovo...“

„Budu mluvit vstoje,“ řekl Lev Abalkin.

„Dejte pokoj, Ljovo, nač ty ceremonie? Sedněte si, prosím, čeká nás dlouhý rozhovor, není-liž pravda?“

„To není,“ řekl Abalkin. Na mě se ani nepodíval. „Nečeká nás dlouhý rozhovor. Nechci s vámi mluvit.“

Admirál byl ohromen. „Jak to — nechcete?“ zeptal se nechápavě. „Jste ve službě, drahý, Jste povinen podávat hlášení. Zatím pořád nevíme, co se stalo s Tristanem...“

„Jsem jedním z třinácti?“

„Ten Bromberg...,“ ulevil si Admirál rozmrzele. „Ano, Ljovo. Bohužel, jste jedním z třinácti.“

„Je mi zakázáno zdržovat se na Zemi? Musím celý život zůstat pod dohledem?“

„Ano, Ljovo. Je to tak.“

Abalkin se uměl báječně ovládat. Jeho obličej byl naprosto nehybný, oči přivřené, jako by vstoje dřímal. Ale já cítil, že před námi stojí člověk v nejvyšší fázi zuřivosti.

„Přišel jsem vám sdělit,“ prohlásil Abalkin stále týmž bezbarvým hlasem, „že jste se k nám zachovali hnusně a hloupě. Zničili jste mi život a stejně jste ničeho nedosáhli. Prosím, abyste si uvědomil, že ani váš dohled nestrpím a budu se ho nemilosrdně zbavovat.“

„Jako Tristana?“ zeptal se Admirál mimochodem.

Abalkin jako by tato slova neslyšel. „Já jsem vás varoval,“ řekl. „Takže si nestěžujte. Mám v úmyslu žít teď podle svého a žádám, abyste se mi dál do života nevměšovali.“

„Dobrá, nebudeme se vměšovat. Ale povězte mi, Ljovo, vám se vaše práce nelíbila?“

„Teď si budu práci vybírat sám.“

„Výborně. Báječně. A když budete mít nějakou volnou chvilku, račte se laskavě trochu zamyslet a zkuste si představit sebe na našem místě. Jak byste to s nalezenci zařídil vy?“

Na nehybném obličeji Lva Abalkina se mihlo cosi jako úsměšek. „Tady není o čem uvažovat,“ poznamenal. „Všechno je jasné. Měli jste mi to říct a udělat ze mne svého svědomitého spojence...“

„A vy byste nám za pár měsíců spáchal sebevraždu. Ono je to totiž strašné, Ljovo, uvědomovat si, že jsem nebezpečím pro lidstvo, to hned tak každý neunese...“

„Nesmysl. Tohle všechno jsou žvásty vašich psychologů. Já jsem pozemšťan! Když jsem se dověděl, Že je mi zakázáno žít na Zemi, málem jsem se pomátl! Jen androidům je přece zakázáno žít na Zemí. Pobíhal jsem jako šílenec, hledal důkazy, že nejsem android, že jsem měl dětství, že jsem pracoval s Hlaváky. Báli jste se, abyste mi nepomátli hlavu? Málem se vám to podařilo!“

„A kdo řekl, že je vám zakázáno žít na Zemi?“

„Není to snad pravda?“ zeptal se Abalkin. „Je mi snad dovoleno tady žít?“

„Teď... nevím. Snad ano. Ale posuďte sám, Ljovo. Na celém Sarakši věděl jediný Tristan, že se nesmíte vrátit na Zemi. Jenže ten vám to říci nemohl... Nebo snad přece jen řekl?“

Abalkin mlčel. Jeho obličej stále zůstával nehybný, ale na matně bílých tvářích vystoupily šedé skvrny jako stopy starého lišeje — najednou se podobal pandejskému dervičovi.

„No dobrá,“ řekl po chvilce mlčení Admirál. S předstíraným soustředěním si prohlížel nehty. „Dejme tomu, že vám to Tristan přece jen prozradil. Nevím sice, proč to udělal, ale dejme tomu. Proč vám tedy neřekl taky všechno ostatní? Proč vám neřekl, že jste nalezenec? Proč vám nevysvětlil důvody toho zákazu? Důvody totiž byly, a to velice vážné...“

Po Abalkinově šedém obličeji přeběhlo pomalé křečovité zachvění, celý obličej jakoby změkl — ústa se pootevřela, oči se doširoka rozevřely jako v údivu a já jsem poprvé zaslechl jeho dech.

„Nechci o tom mluvit...,“ prohlásil Abalkin hlasitě a chraptivě.

„To je velká škoda," řekl Admirál. „Pro nás je to totiž velice důležité."

„Pro mě je důležité jenom jedno," odsekl Abalkin. „Abyste mě nechali na pokoji." Jeho obličej opět ztvrdl, víčka poklesla, z tváří pomalu mizely šedé skvrny. Admirál pokračoval docela jiným tónem:

„Ljovo, my vás samozřejmě necháme na pokoji, ale snažně vás prosím, kdybyste najednou v sobě cítil něco nezvyklého, nějaký neobvyklý pocit... nějaké divné myšlenky... zkrátka, kdybyste měl dojem, že jste nemocen... snažně vás prosím, oznamte mi to. Nebo třeba ne mně. Gorbovskému. Nebo Komovovi. Koneckonců i Brombergovi..."

Tu se k němu Abalkin otočil zády a vykročil ke dveřím. Admirál za ním natahoval ruku a málem křičel:

„Ale okamžitě! Dokud jste ještě pozemšťan! Já jsem se třeba na vás provinil, ale Země za nic nemůže."

„Oznámím, oznámím," řekl Abalkin přes rameno. „Vám osobně." Prošel dveřmi a pečlivě za sebou zavřel.

Pár sekund Admirál mlčel, oběma rukama křečovitě svíral opěradlo křesla a napjatě poslouchal. Pak polohlasně zavelel:

„Za ním. V žádném případě nespouštět z očí. Spojení prostřednictvím náramků. Budu v muzeu."

4. června 78

DOVRŠENÍ OPERACE

Když Lev Abalkin vyšel z budovy Komkonu-2, vydal se pomalu, bezstarostným krokem ulicí Rudých javorů, vstoupil do kabiny pouličního videofonu a s kýmsi hovořil. Rozhovor trval něco přes dvě minuty, načež Lev Abalkin stejně pomalu, s rukama založenýma za zády zahnul na bulvár a usadil se na lavičce vedle pomníku s bustou Strogova.

Nedělal jsem si samozřejmě žádné iluze, že se mi podařilo zůstat nezpozorován. On určitě věděl, že ho nespouštím z očí, a zřejmě už měl promyšleno, Jak se mě v případě potřeby zbaví. Ale to mě netrápilo. V hlavě mi ležel Admirál. Nechápal jsem, co má za lubem.

Bože na nebi, řekl jsem si zmateně, vždyť on ho chce zabít. Abalkin si tady sedí, a za hodinu ho Admirál zabije. To je přece jasné jako facka. Vždyť Admirál právě proto na něho čeká v muzeu, aby tento film zhlédl až dokonce, aby pochopil a na vlastní oči spatřil, jak to všechno probíhá, jak si automat Poutníků hledá cestu, jak nachází jantaritové pouzdro (očima? čichem? šestým smyslem?), jak toto pouzdro otevírá, jak vyndává svůj detonátor, co se chystá s detonátorem udělat... jen chystá, nic víc, protože v

tomto okamžiku stiskne Admirál spoušť, dál už se riskovat nedá. A řekl jsem si: Tak to ne, tohle se nestane.

Nedá se říci, že bych byl do detailu promyslel všechny důsledky svého rozhodnutí. Mám-li být upřímný, nepromýšlel jsem je vůbec. Vkročil jsem do aleje a zamířil k Abalkinovi. Když jsem k němu přistoupil, pohlédl na mě úkosem a odvrátil se. Sedl jsem si vedle něho.

„Ljovo," řekl jsem, „odejděte odtud. A hned."

„Myslím, že jsem žádal, abyste mě nechali na pokoji," řekl původním tichým a bezbarvým hlasem.

„Nenechají vás na pokoji. Dospělo to už příliš daleko. Pro nás už nejste Ljova Abalkin. Ten už neexistuje. Vy jste pro nás automat Poutníků."

„A vy jste pro mě banda idiotů šílících strachy."

„Připouštím," řekl jsem. „Ale právě proto byste měl odtud zmizet. Leťte na Pandoru, žijte tam několik měsíců a dokažte jim, že v sobě nenosíte žádný program."

„Ale proč?" zeptal se. „Proč já bych měl někomu něco dokazovat? Abyste věděl, to je ponižující."

„Ljovo," přesvědčoval jsem, „kdybyste se setkal s přestrašenými dětmi, bylo by pro vás ponižující chvilku hopsat a dělat legraci, abyste je uklidnil?"

Poprvé se mi podíval přímo do očí. Díval se dlouho, téměř bez mrkání, a já pochopil, že mi nevěří jediné slovo. Vedle něho seděl idiot šílící strachy a usilovně lhal, aby ho opět zahnal na okraj vesmíru, ale teď už navždycky, teď už bez naděje na návrat.

„Nemá to cenu," pravil. „Přestaňte žvanit a nechte mě na pokoji. Musím jít." Ohleduplně rozehnal veverky a vstal. I já jsem se zvedl.

„Ljovo," řekl jsem. „Zabijou vás."

„To není tak jednoduchá věc," řekl a vykročil alejí.

Vydal jsem se vedle něho. A pořád jsem mluvil. Žvanil jsem nějaké nesmysly o tom, že tohle není případ, kdy si člověk může dovolit se urážet, že je hloupé riskovat život jenom kvůli hrdosti, že by se měl snažit ty stařík pochopit — žijou přece už čtyřicet let jako na jehlách... Buď mlčel, nebo odpovídal jízlivými narážkami. Několikrát se dokonce usmál, moje chování ho patrně pobavilo. Došli jsme na konec aleje a zahnuli do Šeříkové ulice. Mířili jsme na náměstí Hvězda.

Po ulicích už chodilo poměrně dost lidí. To se mi nehodilo do plánu, ale na druhou stranu to tak moc nevadilo. Člověku se přece může udělat na ulici nevolno a v takových případech musí někdo dopravit občana, který ztratil vědomí, k nejbližšímu lékaři... Zavezu ho na náš raketodrom, není to daleko, ještě než se stačí vzpamatovat. Tam jsou kdykoli k dispozici dva

nebo tři dozorčí „přízraky“. Zavolám tam Glumovovou a všichni tři zaletíme na Zelenou Růženu, do mého starého tábora. Cestou jí všechno vysvětlím, kašlu na tajemství osobnosti Lva Abalkina... Tak. Tamhle při chodníku stojí volný glyder. Přesně to, co potřebuji...

Když jsem přišel k sobě, spočívala moje hlava v teplém klíně jakési starší ženy, připadal jsem si jako na dně hluboké studny, shora na mě hleděly cizí znepokojené obličeje, kdosi vykřikoval, aby se lidí tolik nemačkali a dopřáli mi víc vzduchu, pak zase mi někdo jiný starostlivě strkal k nosu jedovatě páchnoucí ampulku a jakýsi rozvážný hlas říkal, že není důvodu se vzrušovat — člověku se přece může udělat na ulicí nevolno.

Moje tělo mi připadalo jako důkladně nafouknutý balón, který se s tichým bzučením pohupuje nízko nad zemí. Nic mě nebolelo. Podle všeho jsem chytil docela obyčejný direkt shora, v nezvyklé pozici.

„Je to dobré, už se probral, bude to v pořádku...“

„Ležte, prosím, ležte, jen se vám udělalo zle.“

„Hned tu bude doktor. Váš přítel pro něho běžel.“

Sedl jsem si. Podepírali mě v ramenou. V útrobách mí pořád ještě zvonilo, ale hlavu jsem měl naprosto jasnou. Potřeboval jsem vstát, ale zatím to nebylo v mých silách. Mezi spletí nohou a těl, která mě obklopovala, jsem viděl, že glyder zmizel. A stejně nedokázal Abalkin dotáhnout věc do konce. Stačilo, aby udeřil o dva centimetry víc doleva, a nebyl bych se probral dřív než večer. Buď se špatně trefil, nebo se u mne v posledním okamžiku objevil obranný reflex ...

Se svištivým zašuměním se opodál snesl glyder, vyskočil z něho vyzáblý muž a prodíral se davem s otázkami: „Co se tady stalo? Já jsem lékař! Co se děje?“

Najednou jsem pocítil příliv sil! Vyskočil jsem, popadl ho za rukáv, přistrčil ke starší ženě, která mi ještě před chvílí držela hlavu a pořád ještě klečela.

„Té ženě je špatně, pomozte jí...“

Jazyk se mi nechtěl hýbat. Za ohromeného ticha jsem se prodral ke glyderu, převalil se přes okraj na sedadlo a zapnul motor. Ještě jsem zaslechl udivený, protestující výkřik: „No dovolte!“ a v tu chvíli se přede mnou otevřelo náměstí Hvězda zalité jarním sluncem.

Všechno to bylo jako v opakovaném snu. Jako před šesti hodinami. Utíkal jsem z jednoho sálu do druhého, z jedné chodby do druhé, kličkoval jsem mezi stojany a vitrínami, mezi sochami a maketami připomínajícími nesmyslné mechanismy, mezi mechanismy a přístroji, připomínajícími obludné sochy, jedině že nyní bylo všechno ozářeno jasným světlem a já

byl sám, nohy se mi podlamovaly, a nebál jsem se, že přijdu pozdě, protože jsem byl přesvědčen, že už je stejně pozdě.

Práskl výstřel. Nepříliš hlasitý, suchý výstřel z pistole. Zakopl jsem na rovině. Hotovo. Konec. Z posledních sil jsem se znovu rozběhl. Vpravo přede mnou se mezí bizarními tvary mihla postava v bílém plášti. Gríša Serosovin, nazývaný Voloďa. Taky pozdě.

Třeskly ještě dva výstřely, těsně po sobě... Ljovo, zabijou vás. — To není tak jednoduchá věc.... Vrazili jsme do kabinetu Maji Glumovové současně — Gríša i já. Lev Abalkin ležel uprostřed kabinetu na zádech. A Admirál, obrovitý, trochu nahrbený, s pistolí v odtažené ruce, se k němu opatrně blížil drobnými krůčky. A z druhé strany, přidržujíc se oběma rukama okraje stolu, se k Abalkinovi sunula Maja Glumovová.

Měla nehybný, naprosto lhostejný obličej, její oči se hrozivě, nepřirozeně sbíhaly u kořene nosu.

Šafránová pleš a mírně povislá Admirálova tvář obrácená ke mně byla poseta velkými krůpějemi potu. Vznášela se štiplavá, nakyslá, nemístná vůně spáleného střelného prachu. A bylo ticho.

Lev Abalkin ještě žil. Prsty jeho pravé ruky bezmocně a tvrdošíjně hrabaly po podlaze, jako by se snažily dosáhnout na kotouč detonátoru ležící pouze centimetr od nich. Na kotouč detonátoru označený snad stylizovaným písmenem Ж, snad japonským hieroglyfem sandžu. Přistoupil jsem k Abalkinovi a usedl vedle něho na bobek. (Admirál na mě varovně houkl.) Abalkin hleděl skelnatýma očima do stropu. Obličej měl posetý šedými skvrnami, ústa potřísněna krví. Sáhl Jsem mu na rameno. Zkrvavené rty se pohnuly a Abalkin pronesl: „U dveří stála zvířátka malá...“

„Ljovo,“ promluvil jsem.

„U dveří stála zvířátka malá,“ opakoval umíněně. „U dveří stála…“

Teprve v tu chvíli Maja Toivovna vykřikla.

A. a B. Strugačtí
Brouk v mraveništi

Z ruského originálu Žuk v muravejnike, vydaného v časopise Znanije-sila, Moskva 1979 až 1980, přeložil Jaroslav Piskáček. Obálku s použitím kreseb Jiřího Petráčka navrhl a graficky upravil Jaroslav Faigl. V roce 1989 vydalo Lidové nakladatelství, Vydavatelství a nakladatelství ÚV SČSP, Václavské nám. 36, Praha 1, jako svou 2003/1 publikaci. Odpovědná redaktorka Jitka Tesařová. Výtvarný redaktor Petr Holzner. Technická redaktorka Eva Hájková. Vytiskl MÍR, n.p., závod 1, Václavské nám. 15, Praha 1.
AA 10,79. VA 11,44. 176 stran. Náklad 67000 výtisků. 13-34. 2. vydání. Rozšiřuje PNS.

26-042-89 Cena kart. 13 Kčs

ISBN 80-7022-020-1